

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

34/2017. (XII. 11.) AB határozat	a Kúria Pfv.IV.20.624/2016/9. számú ítélete alaptörvényellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről, valamint az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésében foglalt sajtószabadságból fakadó alkotmányos követelmény megállapításáról	2058
3341/2017. (XII. 20.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	2080
3342/2017. (XII. 20.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	2088
3343/2017. (XII. 20.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	2097
3344/2017. (XII. 20.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	2102
3345/2017. (XII. 20.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2107
3346/2017. (XII. 20.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2110
3347/2017. (XII. 20.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2114
3348/2017. (XII. 20.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2121
3349/2017. (XII. 20.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2125
3350/2017. (XII. 20.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2127
3351/2017. (XII. 20.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2130
3352/2017. (XII. 20.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2135

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 34/2017. (XII. 11.) AB HATÁROZATA

a Kúria Pfv.IV.20.624/2016/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről, valamint az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésében foglalt sajtószabadságból fakadó alkotmányos követelmény megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Balsai István, dr. Czine Ágnes, dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Salamon László, dr. Szalay Péter és dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésében foglalt sajtószabadságból fakadó alkotmányos követelmény, hogy a közéleti szereplők sajtótájékoztatóján a közügyek vitájában egymást érintően tett kijelentésekről hűen, saját értékelés nélkül tudósító, a közlések forrását egyértelműen megjelölő és a jóhírnevet esetleg sértő tényállításokkal érintett személy cáfolatának is helyet biztosító (vagy a válaszadás lehetőségét felkínáló) médiatartalom-szolgáltató tevékenységét nem lehet a személyiségi jogsértés polgári jogi szankcióit megalapozó híresztelésként értékelni.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.20.624/2016/9. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] A Nyugat Média és Világháló Egyesület indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszban kérte az Alkotmánybíróságtól a Kúria által felülvizsgálati eljárásban hozott Pfv.IV.20.624/2016/9. számú ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó álláspontja szerint az ítélet rá – mint II. rendű alperesre – vonatkozó része sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdéseiben elismert szólás- és sajtószabadságot.
- [2] 1. A felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló, a Győri Ítéltábla jogerős ítéletében foglalt tényállás szerint a Magyar Szocialista Párt (III. rendű alperes) két országgyűlési képviselője és szombathelyi szervezetének elnökségi tagja, Czeglédy Csaba (I. rendű alperes) a dohány koncessziós pályázatokkal kapcsolatban 2013. április 29-én sajtótájékoztatót tartott, amelyen az I. rendű alperes a pályázatot az államosított korrupció iskolapéldájának nevezte, és egyebek között a következőket mondta: „Teljesen kézivezérelt a dolog. A pályázatokat a Fidesz helyi vezérkara újszerű pártbizottságként véleményezte, a végső döntést pedig a választókerületi elnök, Hende Csaba mondta ki.” Az indítványozó az általa szerkesztett „nyugat.hu” internetes oldalon még aznap tudósítást jelentetett meg a sajtótájékoztatóról „A trafiktörvény »az államosított korrupció iskolapéldája«” címmel és „A szocialisták visszacsinálják az egészséget, ha módjuk lesz rá. Szombathelyen a nyertesekről Hende Csaba döntött – hangzott el egy mai sajtótájékoztatón” alcímmel. A jogerős ítélet megállapítása szerint a tudósítás az el-

hangzottakat pontosan, szöveghűen idézte, egyértelművé téve, hogy a nyilatkozat az I. rendű alperestől származik. A hírportál „Fidesz: egy adócsalásért jogerősen elítélt szocialista politikus vádaskodik” címmel a cikkbe foglaltan közzétette a Fidesz szombathelyi szervezetének a sajtótájékoztatóra reagáló közleményét, amely szerint Hende Csaba (a per felperese) „a leghatározottabban visszaütíti Czeplédy Csaba hazug és alaptalan vádjait”. Később a „nyugat.hu” oldalon a „Szombathelyi szocialisták a trafikosztásról” címmel az előző tudósítás tartalmát megismétlő cikk jelent meg azzal a kiegészítéssel, hogy „Czeplédy Csaba hozzátette, hogy pontosan mi történt, annak feltárása a hatóságok feladata lesz”. E cikk végén a lap „Helyreigazítás” címmel a következőket tette közzé: „A 2013. április 29-én Szombathelyi szocialisták a trafikosztásról című cikkben írottakhoz (idézetekhez) kapcsolódva helyet adunk Hende Csaba azon közlésének, hogy a trafikotörvénnyel összefüggő helyi pályázatokra vonatkozó semmiféle döntést nem hozott, döntéshozatalban nem vett részt, döntésre nem hatott. A pályázatok elbírálására kizárólag a fiatalok dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről szóló 2012. évi CXXIV. törvény szabályai alapján került sor.”

- [3] 2. A felperes a keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperesek a „nyugat.hu” „A trafikotörvény »az államosított korrupció iskolapéldája«” című tudósításában foglalt kijelentésekkel megsértették a jó hírnevét és a becsületét. Kérte a bíróságot, hogy tiltsa el az alpereseket a további jogsértéstől, kötelezze őket nyilvános elégtétel adására a Népszabadság és a Magyar Nemzet című napilapokban saját költségükön közzéteendő bocsánatkérő közlemény formájában, valamint kötelezze az indítványozót és a III. rendű alperest egyetemlegesen 500 000 Ft nem vagyoni kártérítés megfizetésére.
- [4] 2.1. Az első fokon eljáró Veszprémi Törvényszék megállapította, hogy a III. rendű alperes valótlanul állította, az indítványozó pedig a cikkében valótlanul híresztelte, hogy a szombathelyi trafikpályázatokról a felperes döntött, amivel mindketten megsértették a felperes jó hírnevéhez való jogát. A bíróság elégtétel adásaként közlemény közzétételére kötelezte az alpereseket a „nyugat.hu” internetes újságban, továbbá a III. rendű alperest nem vagyoni kártérítés fizetésére kötelezte, egyebekben a keresetet elutasította. Az ítélet indokolása az indítványozó felelősségével kapcsolatban az ítélezési gyakorlatra figyelemmel kifejtette, hogy a sajtó felelőssége a valótlan tények híreszteléséért csak szűk körben kizárt: akkor, ha folyamatban lévő büntetőeljárásról tudósít a valóságnak megfelelően. Nem mentesül azonban a sajtó a jogsértés objektív szankciói alól a politikai párt sajtótájékoztatóján elhangzott valótlan tények híresztelése esetén.
- [5] A törvényszék a kártérítési felelősség alóli kimentés körében értékelte, hogy az indítványozó a gyors és hiteles tájékoztatási kötelezettségének tett eleget, amely nem lett volna teljesíthető, ha a nyilatkozat valóságtartalmát ellenőrzi, ezért felróhatóság hiányában a vele szembeni kártérítési keresetet elutasította.
- [6] 2.2. A felperes, valamint az indítványozó és a III. rendű alperes fellebbezése nyomán másodfokon eljáró Győri Ítéltábla egyetértett az elsőfokú ítélettel abban, hogy a kifogásolt közlések olyan tényállításnak minősülnek, amelyek alapot adnak a jogsértés megállapítására. Az indítványozó felelősségét illetően azonban kifejtette, hogy az indítványozó a szakmai szabályoknak és az irányadó elvárásoknak megfelelően járt el, így a tudósítással összefüggésben az ő terhére nem állapítható meg személyiségi jogsértés.
- [7] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a sajtó-helyreigazítási perekben a közelmúltban kialakult – és a személyiségi jogi perekben analóg jelleggel alkalmazható – bírói gyakorlat alapján a sajtót a valóság bizonyításának kötelezettsége abban az esetben sem terheli, ha információi a közérdekű problémát érintő hivatalos sajtótájékoztatón alapulnak. A híradás eredeti közlőjének felelőssége állapítható meg akkor, ha a közleményből kiderül, hogy az kitől, milyen forrásból származik, és a sajtótájékoztató elhangzottakkal összefüggő tudósítás szöveghű, hiteles. Ebben az esetben a sajtót nem terheli az a kötelezettség, hogy a sajtótájékoztató elmondottak valóságtartalmát még a lapzárta előtt ellenőrizze, de ilyenkor is elvárható, hogy a másik felet megkeresse a vonatkozó információkért. A másodfokú bíróság megállapította, hogy az indítványozó a perbeli esetben e követelmények betartásával járt el, így felelőssége nem állapítható meg valótlan tények híreszteléséért.
- [8] 2.3. A felperes felülvizsgálati kérelme alapján a Kúria a jogerős ítéletet az indítványozóra vonatkozó részében hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú ítéletet – az elégtételként közzéteendő közlemény szövegének megváltoztatásával – helybenhagyta. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.), valamint a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Smtv.) irányadó rendelkezései alapján a Kúria arra a következtetésre jutott, hogy a sajtót az általa

közzétett vagy híresztelt tényállítások helytállósága tekintetében objektív felelősség terheli. A Kúria nem értett egyet a másodfokú bírósággal abban, hogy az indítványozó nem tartozik felelősséggel a sajtótájékoztatón elhangzottak közlése miatt. Indokolása szerint a bírói gyakorlat értelmében a sajtó csak a hatósági eljárásokról tájékoztathat a valóság bizonyításának kötelezettsége nélkül, mivel ez esetben a tények vizsgálata az adott hatóságok feladata, így a sajtót az érintett személy kívánságára csupán az a kötelezettség terheli, hogy az eljárás végleges eredményéről beszámoljon. A politikai vagy közéleti vitát érintő sajtótájékoztatóról tudósító sajtó a közszereplők által elmondottakat szélesebb körben terjeszti, és ezzel híreszteli a tényállítást. Amennyiben ez a tényállítás valótlan és sértő, a sajtó felelőssége megállapítható. A sajtótájékoztatóon elhangzott nyilatkozatok tekintetében a sajtó maga döntheti el, hogy közlésezi-e őket, vállalva ezzel az esetleges jogsértésért való felelősséget. Ha a közzététel mellett dönt, akkor nem mentesíti az objektív felelősség alól, hogy a tevékenységére vonatkozó jogszabályokat vagy sajtóetikai szabályokat betartotta. Mindezek alapján a Kúria egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával, mely szerint az indítványozó felelőssége a valótlan tény híresztelése miatt megállapítható.

- [9] 3. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria döntése sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésében foglalt szabad véleménynyilvánításhoz és sajtószabadsághoz való alapjogát. Az alkotmányjogi panasz kifejti, hogy a valótlan tényállítás híresztelését, mint elkövetési magatartást és az azért való felelősséget nem lehet annyira kiterjesztően értelmezni, ahogy azt a Kúria tette, mert az már a demokratikus közvéleményhez szükséges szabad tájékoztatás sérelmével jár. Az indítványozó szerint az objektív felelősség megállapítása a jelen ügy körülményei között nincs tekintettel arra, hogy a szakmai szabályok teljes betartásával végezte közérdekű tájékoztató feladatát: közlése egy hivatalos sajtótájékoztatóon alapult, közügyet érintett, szöveghű volt és hiteles, az információ forrása egyértelműen felismerhető volt, a másik fél nyilatkozatát pedig egyidejűleg közzétette. Az alkotmányjogi panasz hivatkozik az Alkotmánybíróság gyakorlatára, mely szerint a sajtószabadság nemcsak az egyéni véleménynyilvánítás eszköze, hanem a tájékoztatásé is, vagyis a sajtónak kitüntetett szerepe van az információszerzésben és a tájékozódásban. Az indítványozó szerint az újságírók általában nincsenek abban a helyzetben, hogy rögtön megítéljék egy sajtótájékoztatóon elhangzott tényállítások valóságtartalmát, ezért a Kúria ítéletében foglalt értelmezés arra kényszeríti a sajtót, hogy bizonyos eseményekről, tájékoztatókról ne tudósítson, ha biztosan el akarja kerülni a későbbi felelősségre vonás lehetőségét. Mindez súlyosan ellene hat a sajtó szabad tájékoztatási funkciójának, és csorbítja a közönség közérdekű információkhoz jutásának lehetőségét. Az indítványozó álláspontja szerint az esetleges jogsérelmet a sajtó-helyreigazítás vagy az eredeti közlő elégtételt adó közleménye reparálni képes, a személyiségi jogsérelem további jogkövetkezményeit nem lehet a sajtótermékekre terhelni, mert azzal sérül a sajtó közérdekű tájékoztatáshoz fűződő joga.

II.

- [10] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

(2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.”

- [11] 2. A régi Ptk. alkalmazott rendelkezései:

„78. § (1) A személyhez fűződő jogok védelme kiterjed a jóhírnév védelmére is.

(2) A jóhírnév sérelmét jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó, azt sértő, valótlan tény állít, hírsztel, vagy való tény hamis színben tüntet fel.”

„79. § A sajtó-helyreigazításra irányuló igény érvényesítésének szabályait a sajtószabadságról és a médiatartal-
mak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény, valamint a polgári perrendtartásról rendelkező törvény
állapítja meg.”

„84. § (1) Akit személyhez fűződő jogában megsértenek, az eset körülményeihez képest a következő polgári
jogi igényeket támaszthatja:

- a) követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;
- b) követelheti a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;
- c) követelheti, hogy a jogsértő nyilatkozattal vagy más megfelelő módon adjon elégtételt, és hogy szükség
esetén a jogsértő részéről vagy költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak;
- d) követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását a jogsértő rész-
ről vagy költségén, továbbá a jogsértéssel előállott dolog megsemmisítését, illetőleg jogsértő mivoltától meg-
fosztását;
- e) kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.”

[12] 3. Az Smtv. érintett rendelkezései:

„4. § (1) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét.

[...]

(3) A sajtószabadság gyakorlása nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való
felhívást, nem sértheti a közérkölcset, valamint nem járhat mások személyiségi jogainak sérelmével.”

„10. § Mindenkinek joga van arra, hogy megfelelően tájékoztassák a helyi, az országos és az európai közélet
ügyeiről, valamint Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményekről.
A médiarendszer egészének feladata a hiteles, gyors, pontos tájékoztatás ezen ügyekről és eseményekről.”

„12. § (1) Ha valakiről bármely médiatartalomban valótlan tényt állítanak, híresztelnek vagy vele kapcsolatban
való tényeket hamis színben tüntetnek fel, követelheti olyan helyreigazító közlemény közzétételét, amelyből
kitűnik, hogy a közlés mely tényállításai valótlan, illetve megalapozatlan, mely tényeket tüntet fel hamis színben
és ehhez képest melyek a való tények.”

[13] 4. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) vonatkozó rendelkezései:

„2:45. § [A becsülethez és jóhírnévhez való jog]

[...]

(2) A jóhírnév megsértését jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó és e személyt sértő, valótlan
tényt állít vagy híresztel, vagy valós tényt hamis színben tüntet fel.”

„2:51. § [Felróhatóságtól független szankciók]

(1) Akit személyiségi jogában megsértenek, a jogsértés ténye alapján – az elévülési időn belül – az eset körülményeihez képest követelheti

- a) a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;
- b) a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;
- c) azt, hogy a jogsértő adjon megfelelő elégtételt, és ennek biztosítson saját költségén megfelelő nyilvánossá-
got;
- d) a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását és a jogsértéssel előállított
dolog megsemmisítését vagy jogsértő mivoltától való megfosztását;
- e) azt, hogy a jogsértő vagy jogutódja a jogsértéssel elért vagyoni előnyt engedje át javára a jogalap nélküli
gazdagodás szabályai szerint.”

III.

- [14] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [15] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. A sajtó tájékoztató tevékenységét érintő jogszabályi kötelezettségek értelmezése, ezzel összefüggésben a médiatartalom-szerkesztés szabadságának alkotmányos határai alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek minősülnek {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [15]}. A jelen alkotmányjogi panasz ilyen problémát érint. A pártok, közéleti szereplők sajtótájékoztatóiról való tudósítások törvényi követelményei és a hozzájuk kötődő felelősségi kérdések a sajtó munkáját jelentős mértékben befolyásolják, ezért az Alkotmánybíróság a panaszt befogadta.
- [16] 2. Az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz alapján arról kellett döntenie, hogy megfelel-e az Alaptörvényből fakadó alkotmányossági követelményeknek az a bírói jogértelmezés, mely szerint a közéleti szereplők sajtótájékoztatójáról tudósító médiatartalom-szolgáltató az ott elhangzott valótlan tényállítások híresztelését valósítja meg, és a közzétételért fennálló objektív felelőssége alapján a személyiségi jogsértés polgári jogi szankciói minden esetben alkalmazhatók vele szemben.
- [17] A Kúria a polgári jogi személyiségvédelemnek azt a szabályát alkalmazta a jelen tényállásra, amely szerint a jóhírnév sérelmét nemcsak az valósítja meg, aki a más személyre vonatkozó, őt sértő valótlan tényt maga állítja, hanem az is, aki a más személy által megfogalmazott ilyen tényt híreszteli, továbbadja. Az ítéletben foglalt jogértelmezés szerint a sajtó a politikai vagy közéleti vitát érintő sajtótájékoztatón egy közszereplő (jelen esetben politikai párt vezetője és tagja) nyilatkozatának nyilvánosságra hozatalával a közszereplő által előadott tényeket szélesebb körben terjeszti el, ezzel híreszteli a tényállítást. Mivel pedig a Kúria szerint a sajtó az általa közölt valótlan tényállításokért objektív – vagyis a reá irányadó jogi és etikai szabályok betartásától független – felelősséggel tartozik, azok sérelmessége esetén felelősségre vonható a személyiségi jogsértésért.
- [18] Az Alkotmánybíróság egyfelől megállapította, hogy a Kúria jogértelmezése az ügyre vonatkozó szakjogi rendelkezésekkel és érvekkel alátámasztható. A jóhírnév megsértésére irányadó polgári jogi szabályok [a jelen ügyben alkalmazott régi Ptk. 78. § (2) bekezdés, illetve az azzal azonosan rendelkező Ptk. 2:45. § (2) bekezdés] alapján a sérelmes valótlan tényállítás továbbadása generálisan híresztelésnek tekinthető annyiban, amennyiben maguk a rendelkezések nem fogalmazzak meg kivételeket az ilyen magatartással megvalósított jogsértés alól. Annak ellenére, hogy a jelen ügy nem sajtó-helyreigazítási ügy, a sajtóra alkalmazandó szakjogi szabályok értelmezése tekintetében nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a híresztelés – mint a vitatott tények továbbadása – fogalmán belül maga az Smtv. sem differenciál: a sajtó-helyreigazítás tényállásában [Smtv. 12. § (1) bekezdés] a híresztelés szintén a polgári jogban megjelenő általános kategóriaként szerepel. A Kúria tehát összességében a szakjogi szempontokat a bevett módon értékelve jutott a támadott ítéletben foglalt döntésre.
- [19] Másfelől az Alkotmánybíróság feladata, hogy az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként őrkdjön a szakjogi értelmezések alkotmányossága fölött, és szükség esetén kijelölje az értelmezés követendő irányát vagy alkotmányos határait. Erre irányuló alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. E tekintetben a panasz az Alaptörvény 28. cikkének érvényesítésére szolgáló jogintézmény, amely szerint a bíróságok a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A bíróságoknak a szakjogi szabályok engedte értelmezési mozgásterén belül kell érvényre juttatniuk a releváns alkotmányossági követelményeket {vö. 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]–[18]}. Az Alkotmánybíróság alkotmányossági felülvizsgálata ehhez képest az Alaptörvényben foglalt alapjogi szempontok érvényesülésének végső kontrollja. Egyrészt a rendes bíróságoknak az alkalmazott jogszabályok szakjogilag helyes és törvényes értelmezésére fókuszáló ítélkező munkájához képest az Alkotmánybíróság alaptörvénybeli feladata kifejezetten az alkotmányossági követelmények kiemelése és érvényesítése. Másrészt míg a bíróságok a jogszabály engedte értelmezési mozgáster határait nem léphetik át, addig az Alkotmánybíróság az alkalmazott norma alkotmányossági hibáit vagy hiányosságait is orvosolhatja. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróságnak arra is lehetősége van, hogy az egyébként a jogszabályokból kiolvasható szakjogi értelmezéseket alkotmányos követelményekkel terelje az Alaptörvénnyel összhangban álló irányba. Ha ugyanis a támadott jogértelmezés hiányossága olyan rendelkezés differenciálatlanságára vezethető vissza, amely ugyanakkor biztosítja az alkotmányos célok eléréséhez szükséges értelmezési mozgásteret, akkor

az Alkotmánybíróságnak – a hatályban lévő norma kímélete érdekében – elegendő alkotmányos követelmény megállapításával pontosítania a norma értelmét.

- [20] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint jelen esetben a híresztelés polgári jogi fogalmának szokásos értelmezése nem veszi kellőképpen figyelembe a sajtó tevékenységének sajátos alkotmányos értékét, így nincs összhangban azokkal az alkotmányossági követelményekkel, amelyek a sajtószabadság jogából fakadnak. A híresztelésre vonatkozó általános megfontolásokat és érveket a sajtó működéséhez kötődő speciális alkotmányjogi szempontok árnyalják. A jelen ügy körülményei között ugyanis a sajtó nem egy a szólásszabadság jogosultjai közül, hanem olyan szereplő, aminek működése különös alkotmányossági jelentőséggel bír. A vonatkozó polgári jogi rendelkezések értelmét ennek tiszteletben tartásával kell kialakítani.
- [21] Az Alkotmánybíróság már az Alaptörvény hatálybalépését követően is több ízben foglalkozott azzal a problémakörrel, hogy a különböző jogági rendelkezések értelmezésekor miként kell figyelembe venni a sajtószabadságból fakadó alkotmányossági követelményeket. Az Alkotmánybíróság ezeket az iránymutatásokat a jelen ügyben is mérvadónak tartja az alábbiak szerint.
- [22] 2.1. Az Alkotmánybíróság joggyakorlata e téren a szólás- és sajtószabadságnak arra az értelmezésére épül, amely ezekre a jogokra a demokratikus jogállam, társadalom és közvélemény kitüntetett védelmet érdemlő fundamentumaként tekint, és ezzel szoros összefüggésben különösen erős védelemben részesíti a közügyek vitájához kapcsolódó közléseket {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [39]–[40] és [45]–[47], 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [25]}.
- [23] A sajtószabadságnak a demokratikus közvélemény kialakulásában és fenntartásában betöltött központi alkotmányos szerepe a korábban hatályos Alkotmány alatt is jellegadó tétele volt az alkotmánybírósági gyakorlatnak [elsőként lásd 37/1992. (VI. 10.) AB határozat, majd összefoglalóan: 165/2011. (XII. 20.) AB határozat], az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése pedig ezzel összhangban a sajtószabadság elismerése mellett a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeinek biztosításáról kifejezetten is rendelkezik. Az Alkotmánybíróság erre figyelemmel alakította ki és következetesen érvényesítette a sajtószabadság alkotmányos jelentőségét.
- [24] A 7/2014. (III. 7.) AB határozat megfogalmazásában „[a] sajtószabadság – amely felöleli valamennyi médiatípus szabadságát – a szólásszabadság intézménye. A sajtó ugyanis – tevékenységének egyre összetettebb és szerteágazóbb jellege mellett is – mindenekelőtt a véleménynyilvánításnak, a véleményformálásnak és a véleményalkotáshoz nélkülözhetetlen információszerzésnek az eszköze” (Indokolás [40]). A sajtónak ez a szerepe különösen is felértékelődik a közéleti véleménynyilvánítás körében, hiszen „[a] társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában – jellemzően a sajtón keresztül – résztvevők egymás elképzeléseit, politikai teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják. A sajtónak pedig alkotmányos küldetése, hogy a közhatalom gyakorlóit ellenőrizze, aminek szerves részét képezi a közügyek alakításában résztvevő személyek és intézmények tevékenységének bemutatása” (Indokolás [48]).
- [25] A 13/2014. (IV. 18.) AB határozat ennek nyomán kifejtette, hogy „[a] sajtó olyan fórumot kínál a szólás szabadságához és a közügyek szabad vitathatóságához, amely kulcsfontosságú szerepet játszik abban, hogy a közvélemény és a politikusok számára ellenőrizhetővé válhassanak a közhatalmat gyakorlók, illetve a köztisztviséget vállalók. A polgárok kizárólag ilyen információk birtokában alkothatnak szabadon véleményt a közhatalmat gyakorlók teljesítményéről, munkájának hatékonyságáról és minőségéről. Az állami szervek ellenőrizhetősége pedig a polgárok demokratikus önkormányzásának lehetőségét biztosítja, így a polgároknak alapvető joguk van ahhoz, hogy a közügyeket érintő kérdésekről információhoz juthassanak” (Indokolás [25]).
- [26] A 28/2014. (IX. 29.) AB határozat arra mutatott rá, hogy „[a] sajtó szabadsága mint történeti alkotmányunk vívmánya a kezdettől fogva összekapcsolódott a jelenkor eseményeiről szóló szabad tájékoztatással, a társadalmi kérdéseknek a nyilvánosság elé tárásával” (Indokolás [14]).
- [27] A 3/2015. (II. 2.) AB határozat a sajtószabadságból eredő alkotmányossági követelmények lényegét megragadva hangsúlyozta: „a sajtónak alkotmányos küldetése, hogy a közügyek alakulására befolyással lévő történéseket, körülményeket, összefüggéseket feltárja, és a nyilvánosság tudomására hozza. A média szabad tájékoztató tevékenysége a modern demokratikus nyilvánosság legfontosabb alkotóeleme, ezért központi jelentősége van annak, hogy a sajtó bizonytalanság, megalkuvás és félelem nélkül láthassa el ezt a feladatát” (Indokolás [25]).

- [28] 2.2. Az Alkotmánybíróság abban is következetes volt eddigi gyakorlatában, hogy a sajtó tevékenységének a fentiek szerint körvonalazott lényegét – azaz a társadalmi és politikai ügyekben nyújtott tájékoztatást, a közvélemény szabad informálását – a sajtószabadság legvédelettebb szférájaként oltalmazta az állami beavatkozással szemben, bármilyen jogágról legyen is szó. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság korábban, elvont normakontroll keretében is hangsúlyozta, hogy a szólás- és sajtószabadság kitüntetett védelmére vonatkozó alkotmányossági követelmények nemcsak a jogrendszerben *ultima ratioként* alkalmazandó büntetőjogra, hanem az annál enyhébb korlátozást jelentő polgári jogra nézve is irányadók. „Különösen fontos alkotmányos érdek, hogy a polgárok és a sajtó bizonytalanság, megalkuvás és félelem nélkül vehessenek részt a társadalmi és politikai vitákban. Ellene hatna ennek, ha a megszólalóknak a közéleti szereplők személyiségvédelmére tekintettel széles körben kellene tartaniuk a jogi felelősségre vonástól. [...] E követelmények a büntetőjogi felelősségre vonáson túl a polgári jogi jogkövetkezmények tekintetében is irányadók” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [48]}.
- [29] Az utóbbi években elé hozott alkotmányjogi panaszok pedig már arra is lehetőséget biztosítottak az Alkotmánybíróságnak, hogy a sajtószabadság tartalmát konkrét ügyekben kialakított bírói jogértelmezések alkotmányosságának mércéjeként érvényesítse. Az Alkotmánybíróság értelmezésében a médiának a demokratikus közvélemény formálódásában betöltött központi szerepe nem vezet arra, hogy „a sajtó tájékoztató tevékenységére ne vonatkozhatnának törvényi előírások [...], de ezek megalkotásakor és értelmezésekor mindig úgy kell eljárni, hogy a sajtó alkotmányos küldetésének teljesítését, a közérdeklődésre számot tartó információk közzétételét ne akadályozzák vagy hátráltassák” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [25]}. Ez a határozat a konkrét esetben arra hívta fel az eljáró bíróságok figyelmét, hogy a támadott közigazgatási határozatot a piacbefolyásolás tilalmának olyan értelmezése alapján kell felülvizsgálniuk, amely nem sérti a sajtószabadság alkotmányos tartalmát (Indokolás [20]).
- [30] Ugyanebben a logikában születtek meg azok az alkotmánybírói határozatok, amelyek már a sajtószabadság és a személyiségvédelem kapcsolatához kötődő polgári jogi kérdést, a rendőri intézkedésről készült képfelvételek hozzájárulás nélküli nyilvánosságra hozatalának problémáját rendezik. A mára következetes gyakorlattá erősödő alkotmánybírói esetjog kifejezetten arra tekintettel találta alaptörvény-ellenesnek a személyiségi jogsértést megállapító bírói ítéleteket, hogy az azokban foglalt jogértelmezés nem tartotta kellő mértékben tiszteletben a sajtószabadság alkotmányos tartalmát. Ennek kapcsán e határozatok a jelen ügyben is releváns iránymutatásokat adtak a közügyekről tudósító sajtó tevékenységének figyelembevételére.
- [31] A 28/2014. (IX. 29.) AB határozat szerint abban az esetben, ha a képmást a sajtó a jelenkor eseményeiről szóló vagy a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tartó tájékoztatás körében hozza nyilvánosságra, akkor – az egyébként irányadó szabálytól eltérően – nincs szükség hozzájárulásra (Indokolás [43]). A határozat a jelen ügyben is releváns tételként fogalmazta meg: „Mindaddig, amíg valamely tájékoztatás nem visszaélés a sajtószabadság gyakorlásával, az emberi méltóság védelmével összefüggésben a személyiségi jogok sérelmére való hivatkozás ritkán alapozza meg a sajtószabadság gyakorlásának a korlátozását” (Indokolás [42]). Ennek az értelmezésnek a 16/2016. (X. 20.), illetve a 17/2016. (X. 20.) AB határozatok is következetesen érvényt szereztek a sajtószabadság javára.
- [32] Amellett, hogy újfent megerősítette a vonatkozó gyakorlatot, a sajtó tudósító tevékenységével összefüggő további fontos szempontokat fejtett ki a 3/2017. (II. 25.) AB határozat. Az Alkotmánybíróság ezúttal azt is hangsúlyozta, hogy „a bíróságoknak az eléjük vitt jogvita elbírálása során a sajtószabadság megfelelő alkotmányos védelme érdekében a tudósítással érintett helyzet teljességét kell megvizsgálniuk. Valóban fennáll a bíróságoknak az a joga és kötelezettsége, hogy amennyiben a perben ilyen körülmény felmerül, vizsgálják azt, hogy a sajtószerv megfelelően járt-e el” (Indokolás [24]). Az Alkotmánybíróság szerint azonban ilyen körülmény hiányában a bíróságok „a jelenkori események bemutatásához fűződő alkotmányos érdek primátusát kötelesek érvényesíteni” (Indokolás [25]).
- [33] 2.3. Mindezek mellett a jelen ügyben relevanciával bírnak azok az érvek is, amelyeket az Alkotmánybíróság – a véleménynyilvánítások nagyobb csoportján belül – a tényállításoknak az alkotmányjogi mérlegelésben elfoglalt helyével kapcsolatban fejtett ki. Ez esetben is fenntartva a joggyakorlatának kezdetétől képviselt álláspontot, az Alkotmánybíróság különbséget tesz az értékítéletek és a tényállítások megítélése között. „Míg vélemények esetében a hamisság bizonyítása értelmezhetetlen, addig a bizonyíthatóan hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [49]}. Ebből következően pedig

- „[a] véleménysszabadság gyakorlásának határai a közügyeket érintő kérdésekben aszerint különböznek, hogy az adott közlés értékítéletnek, avagy tényállításnak minősül-e” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [40]}.
- [34] Az Alkotmánybíróság mindazonáltal következetes volt annak hangsúlyozásában is, hogy bár az értékítéletekhez képest lényegesen eltérő mércék alapján ítélandók meg, a tényállítások is – valóságok és valótlanok egyaránt – a szólásszabadság hatálya alatt állnak, és rájuk is vonatkoznak a közügyek vitájának fokozott védelme melletti érvek. „A tényállítást tartalmazó megnyilvánulások szintén részei a szólásszabadságnak. Egyrészt valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt, másrészt tényközlések nélkül a véleményformálás is ellehetetlenülne. [...] A politikai véleménynyilvánítás fokozott védelme mind a közügyekben megfogalmazott értékítéletekre, mind pedig a közügyek körébe tartozó tényállításokra vonatkozik” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [49]–[50]}. Az Alkotmánybíróság ezzel összhangban arra is többször rámutatott, hogy bár a hamis tényállítások – szemben az értékítéletekkel, bírálatokkal – önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt, az adott ügy összes körülményének mérlegelése arra vezethet, hogy mégis alkotmányos lehetőség a valótlan állítást tevő jogi felelősségre vonására. Nem csak arról van szó, hogy a közügyekben megfogalmazott valótlan tényállítások büntetőjogi üldözésének mind a korábbi [vö. 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, 18/2000. (VI. 6.) AB határozat], mind pedig az Alaptörvény hatálybalépését követő [vö. 13/2014. (IV. 18.) AB határozat] alkotmánybírói gyakorlat határt szabott. A 7/2014. (III. 7.) AB határozat a polgári jog hatálya alatt is hangsúlyozta, hogy a közügyek vitájához tartozó tények közlése tipikusan a vélemények alapja, ezért a jogi felelősségre vonás kérdésében még az alkotmányos értékkel egyébként nem bíró, utóbb hamisnak bizonyult tényállítások esetében is figyelemmel kell lenni a közéleti viták minél szabadabb folyásának érdekében (Indokolás [50]).
- [35] 2.4. Mindemellett a 28/2014. (IX. 29.) AB határozat arra is rámutatott, hogy „[t]örténeti alkotmányunk vívmányainak tiszteletben tartása, továbbá az a kötelezettség, amely szerint az Alaptörvény rendelkezéseit a történeti alkotmány vívmányaival összhangban kell értelmezni [R] cikk (3) bekezdés], szintén a sajtó szabadságának, a szabad tájékoztatásnak, a sajtó »demokratikus közvélemény« kialakításában betöltött szerepének a kiemelt védelmét indokolja. A sajtószabadság minden kétséget kizáróan történeti alkotmányunk vívmányai közé tartozik. Az 1848-as forradalom legelső lépése és egyszersmind fő követelése a sajtó szabaddá tétele, a sajtószabadság kivívása volt: a sajtószabadság volt minden más szabadság alapja. E nélkül az égetővé vált politikai és társadalmi kérdéseket, a nagy átalakulás kívánalmait nem lehetett megfogalmazni a nyilvánosság előtt. A március 15-én közzétett kiáltvány 12 pontja közül a legelső mondta ki: »Kívánjuk a' sajtó szabadságát, *censura* eltörlését.« Csak ezt követte a felelős minisztérium, a törvény előtti egyenlőség, a közteherviselés, a jobbágyfelszabadítás követelése és minden egyéb. Az előzetes cenzúra eltörlésével az áprilisi törvények egyike, az 1848. évi XVIII. törvénycikk, a sajtótörvény biztosította a sajtószabadságot. A sajtó szabadsága mint történeti alkotmányunk vívmánya a kezdettől fogva összekapcsolódott a jelenkor eseményeiről szóló szabad tájékoztatással, a társadalmi kérdéseknek a nyilvánosság elé tárásával” (Indokolás [12]–[14]).
- [36] A hivatkozott 1848-as sajtótörvény a jelen alkotmányjogi panasz által érintett alkotmányossági kérdések tekintetében különösen is figyelemre méltó, mivel konkrét rendelkezésben foglalva is rögzítette, hogy a sajtó bizonyos körben nem tehető felelőssé mások megszólalásainak közléséért. Eszerint: „Ki az országgyűlés, a törvényhatóságok, mindenféle törvényszékek, és törvény által alkotott egyéb testületek iratait, és azok nyilvános üléseit hív szellemben és igazán közli, ellene a közlöttek tartalma miatt kereset nem indíthatatik.” (1848. évi XVIII. törvénycikk 14. §) Az a gondolat tehát, hogy a „hív szellemben és igazán” tudósító sajtót bizonyos körben védelem illeti meg a felelősségre vonással szemben, a közügyek nyilvános vitájának korhoz kötött felfogásához igazodóan kezdettől fogva része a sajtószabadság magyar értelmezésének.
- [37] 2.5. Az Alkotmánybíróság a jelen ügy eldöntésekor mindenekelőtt a fent bemutatott hazai alkotmánybírói előzményekre, érvekre és követelményekre támaszkodott, ugyanakkor a mások közléseiről tudósító sajtó felelősségének kérdésében különösen is figyelemmel volt az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatára is. Az EJEB esetjogából egymástól eltérő tényállású ügyekből is felrajzolható a közéleti információkról, eseményekről tudósító sajtó felelősségére vonatkozó néhány fontos szempont.
- [38] Az EJEB a *Jersild kontra Dánia* ügyben mutatott rá először arra, hogy egy médiát érintő ügy megítélésakor lényeges körülmény, ha a sajtószerv munkatársa nem maga tett kifogásolható kijelentéseket, hanem csak újságíróként járult hozzá azok közzétételéhez. Ezzel összefüggésben az EJEB a sajtó lényegi feladatának, közvitához való nélkülözhetetlen hozzájárulásának súlyos akadályozását látta abban, amikor egy újságíró azért ér elmarasztalás, mert közreműködött más személyek által – az adott esetben egy interjúban – megfogalmazott kije-

lentések nyilvánosságához közvetítésében [EJEB, *Jersild kontra Dánia* (15890/89), 1994. szeptember 23., 31. és 35. bekezdés].

- [39] A *Bladet Tromsø és Steensas kontra Norvégia* ügyben az EJEB vitatott tényállítások kapcsán is megerősítette, hogy a hatóságoknak csak szűk mozgásterük van a közérdekű információkat terjesztő sajtó tevékenységének akadályozására, és a legszigorúbb vizsgálatnak kell alávetni azokat az intézkedéseket vagy szankciókat, amelyek a sajtó közvitában való részvételét gyengítik. Az ítélet szerint az Egyezmény nem biztosít teljes mértékben háborítatlan területet a média számára, de a közvélemény tájékoztatása érdekében jóhiszeműen, az újságírói etika szabályainak megfelelően eljáró sajtó az Egyezmény védelme alatt áll. Az EJEB ebben a döntésében azt is kifejtette, hogy a sajtó bizonyos körben mentesülhet attól az egyébként szokásos kötelezettségétől, hogy a mások jogait esetleg sértő tényállítások valóságtartalmát a közzététel előtt maga is ellenőrizze. A konkrét esetben az EJEB egyrészt a jogsértő közlés jellegére, másrészt arra tekintettel látta mentesíthetőnek a sajtót a felelősség alól, hogy az újságíró a munkája során észszerűen támaszkodhatott a vitatott tényállítást megfogalmazó jelentés tartalmára [EJEB, *Bladet Tromsø és Steensas kontra Norvégia* (21980/93), 1999. május 20., 59. és 64–66. bekezdések]. Ezt követően a *Tønsbergs Blad AS és Haukom kontra Norvégia* ügyben hozott ítélet szintén megállapította a tényállítások valóságtartalmának előzetes ellenőrzésére vonatkozó kötelezettség alóli mentesülés speciális körülményeit az érintett sajtószerv javára [EJEB, *Tønsbergs Blad AS és Haukom kontra Norvégia* (510/04), 2007. március 1.].
- [40] A *Thoma kontra Luxemburg* ítéletben pedig az EJEB – egy másik sajtócikk kijelentéseit idéző újságíró ügyében – azt is hangsúlyozta: nem egyeztethető össze a sajtónak az aktuális események, vélemények, gondolatok terjesztésére vonatkozó szerepével az az elvárás, hogy az újságírók minden esetben tartsák magukat távol a mások hírnevét sértő közlésektől, idézetektől [EJEB, *Thoma kontra Luxemburg* (38432/97), 2001. március 29., 64. bekezdés].
- [41] 3. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a jelen ügyben azt hangsúlyozza, hogy a demokratikus közvélemény alakulásában központi szereppel bír a sajtó tevékenységének egyik lényegi eleme a közéleti események nyilvánosságához való közvetítése. A média a modernkori nyilvánosság fő letéteményese, nélküle teljes mértékben elképzelhetetlen a demokratikus társadalmi tanácskozás működése. A sajtónak elsőrendű alkotmányos feladata a közérdekű információk, köztük a közéleti szereplők megnyilatkozásainak, álláspontjainak terjesztése. Nemcsak annak van jelentősége, hogy a közügyek vitájához tartozó információk terjesztése a sajtó alkotmányos küldetése, hanem annak is, hogy a demokratikus vita többi résztvevőjének pedig joga van ehhez a tájékoztatáshoz. Különösen fontos tehát, hogy a sajtó a közvita számára releváns körülményekről minél szabadabban számolhasson be.
- [42] Természetesen a sajtó tájékoztató tevékenységének szabadsága sem korlátlan, hanem más alapvető jogok vagy alkotmányos értékek érvényesülése érdekében kötelezettségekkel tűzdelt. Az Alkotmánybíróság több esetben is alkotmányosnak talált már a média által nyújtott tájékoztatásra vonatkozó előírásokat {lásd 1/2007. (I. 18.) AB határozat, illetve 3096/2014. (IV. 11.) AB határozat; és hasonló érvelést tartalmaz a 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [22] is}. A sajtószabadság gyakorlása önmagában nem terjed ki a valótlanok közzétételére, sőt az újságírók egyik fő felelőssége éppen a közölt hírek, információk hitelességének ellenőrzése. Ez mindazonáltal nem azt jelenti, hogy a valótlan tényállításokért viselt felelősség kérdése minden esetben azonos szempontok szerint lenne megítélhető, és e körben ne lenne szükség alkotmányossági megfontolások mérlegelésére. Mindenképpen ilyen megfontolásnak minősül a közügyekre vonatkozó információk áramlásának érdeke, illetve a sajtó viszonya az általa közölt kijelentésekhez. Közéleti szereplők sajtótájékoztatásáról szóló tudósítás esetén ezek a szempontok különös súllyal esnek latba az alábbiak szerint.
- [43] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben egyértelmű (és nem is volt vitás), hogy a médiatartalom-szolgáltató a legszorosabb értelemben vett közügyről nyújtott tájékoztatást akkor, amikor az egyik parlamenti párt helyi szervezetének előre meghirdetett, különösen nagy vitát keltő politikai témában (a trafikpályázatok ügyében) tartott sajtótájékoztatójáról tudósított. A közügyek vitája ugyanis jelentős részben a politikai életet legaktívabban alakító közszereplő politikusoknak a sajtón keresztül történő megnyilatkozásairól, adott tárgykörben vagy egymás tevékenységével összefüggésben megfogalmazott kijelentéseiről, bírálatáról folyik.
- [44] A közéleti szereplők sajtótájékoztatójáról tudósító média felelőssége körében a közvitával meglévő nyilvánvalóan szoros kapcsolat mellett az is fontos körülmény, hogy – szemben a közéleti újságírás számos más megnyilvánulásával – az újságírók ez esetben nem saját állításaikat vagy véleményüket tárják a nyilvánosság elé, nem saját gondolataikkal igyekeznek befolyásolni a szélesebb közvéleményt. Az Alkotmánybíróság álláspontja sze-

rint a közéleti szereplők kijelentéseit közvetítő sajtónak a valótlan tényállításokért fennálló felelőssége más mérce szerint ítélandó meg ahhoz képest, amikor a szerkesztők és újságírók pusztán saját elképzeléseik és előzetes döntéseik mentén határozzák meg a médiatartalmat. Ilyenkor ugyanis a sajtó működésének fókuszában nem a közvita saját érvekkel való gazdagítása és befolyásolása, hanem a társadalmi tanácskozásban résztvevő többi szereplő megnyilvánulásainak naprakész és hiteles becsatornázása áll. A sajtótájékoztatókról való tudósításokkal kapcsolatban a közéleti vita érdeke mindenekelőtt az elhangzottak pontos, a hírek aktualitásához igazodó közzétételét igényli.

- [45] A mások állításait közlő sajtó felelősségének korlátozottsága kiváltképp fennáll akkor, amikor a média a közéleti vita frontvonalában tevékenykedő politikusok kijelentéseit terjeszti. Ebben az esetben ugyanis nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy „az ő esetükben a személyüket ért bírálatot és minősítést a társadalmi nyilvánosság eleve másként, a demokratikus vita szükségszerű részeként, jellemzően a különböző politikai érdekek mentén értelmezendő megnyilvánulásként kezeli. Magyarországon az elmúlt időszakban kialakultak a plurális politikai nyilvánosság működésének sajátosságai, amelyek között a közéleti viták során elhangzottakat a társadalom kelendő körülményekkel tudja értékelni” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57]}. E körülményeknek mindennapos része, hogy a politikai vitákat követők az egyik résztvevő terhelő állítását követően bizton számíthatnak az érintettnek a nyilvánosságban szintén megjelenő válaszára, cáfolatára.
- [46] A sajtótájékoztatóról való tudósítások esetében ráadásul a média felelőssége nemcsak a közlések tartalma, hanem sajátos módon azok széles nyilvánossághoz jutása tekintetében is speciális. Ezekben az esetekben ugyanis kifejezetten maguk a közéleti szereplők keltik és szervezik a sajtó érdeklődését, azzal az egyértelmű szándékkal, hogy közléseik, állításaik a lehető legszélesebb körű figyelmet nyerjék el. A média itt sokkal inkább a véleménynyilvánítások közvetítő eszköze, semmint a közvita önálló szereplője.
- [47] Az Alkotmánybíróság azt is figyelembe vette, hogy – amint arra a jelen ügyben született bírói ítéletek is utaltak – a polgári jogi ítéletkezés a híresztelés fogalmának értelmezése körében már eddig is megállapított olyan kivételeket, amikor a sajtó mentesül a közzétett tények valóságtartalmának ellenőrzésére vonatkozó szokásos kötelezettsége alól. A Kúria sérelmezett döntése is rámutat arra, hogy a bírói gyakorlat alapján a sajtó már nemcsak a büntetőeljárás egyes iratainak (feljelentés, vádirat, nem jogerős bírósági ítélet) tartalmáról vagy a nyilvános tárgyaláson elhangzottakról, hanem más hatósági eljárásokról is tájékoztathat a valóság bizonyításának kötelezettsége nélkül, mivel ezekben az esetekben az adott eljárásokra tartozik a sajtó által is közölt tények vizsgálata. Az Alkotmánybíróság a kifejtett érvek – a sajtó alkotmányos szerepe, a közügyekhez kötődő információáramlás érdeke, a közéletet alakítók vitájának sajátosságai, valamint a sajtónak a közölt állításokhoz való viszonya – alapján ilyen kivételnek tartja a közéleti szereplők sajtótájékoztatójáról szóló tudósítást is. Az Alkotmánybíróságnak ez a következtetése nem érinti a sajtónak a közölt tények valóságtartalmának ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét, csupán az alóla való mentesülés egyik esetkörének alkotmányjogi indokoltságáról szól.
- [48] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ugyanakkor ez a mentesség nem tekinthető feltétlennek. A mások közléseiről tudósító sajtó felelősségére vonatkozó teszt lényegi eleme, hogy az újságíró a más személyek által megfogalmazottakat hűen, a közlések beazonosítható forrását egyértelműen megjelölve, saját értékelés nélkül közvetíti-e a közvélemény felé. A jelen tényállás alapján sem a sérelmezett kúriai döntés, de még maga az alapügy felperese sem vonta kétségbe, hogy a tudósítás megfelelt ezeknek az elvárásoknak. Épp ellenkezőleg: az ügyben született bírósági ítéletek kifejezetten elismerték, hogy a médiatartalom-szolgáltató e követelményeknek eleget téve számolt be a közéleti eseményről. A jelen esetben továbbá az is az újságírók megfelelő eljárását támasztja alá, hogy az internetes újság eleve az állításokkal érintett személy közleményével együtt tette közzé a vitatott kijelentéseket, a megismételt cikkben kifejezetten „helyreigazításnak” címezve a felperes védekezését. Mindezeket túl egyéb körülmény is utalhat arra, hogy a sajtó adott esetben visszaél a valóság bizonyítása alóli mentességével. Ha a jelenlegitől eltérő konkrét tényállás alapján ilyen visszaélésre derül fény, úgy azért a sajtó értelemszerűen felelősséggel tartozik. Visszaélést jelentene például, ha a sajtó-tájékoztatóról szóló tudósítás címe megtévesztő lenne a közlések forrását vagy természetét illetően, és azt a látszatot keltené, hogy a benne foglaltak a médiatartalom-szolgáltató saját állításai vagy nem vitatott közlések. A sérelmezett döntés indokolása azonban ilyen körülményre egyáltalán nem hivatkozik.
- [49] Fenntartja továbbá az Alkotmánybíróság, hogy a mostani értelmezésében is fontos szereppel bíró egyes érvek – mindenekelőtt a közérdekű információáramlás érdeke, illetve a közéleti szereplők vitájának sajátosságai – ereje akár a társadalmi kérdések vitáján belül is gyengülhet, ami értelemszerűen hatással lehet az adott ügyben alkalmazandó mércére {vö. 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [58] és [61]}. Jelen esetben azonban ezek

az érvek erejük teljében esnek latba, mivel közszereplő politikusok nagy társadalmi vitát kavart közéleti kérdésben folytatott szóváltását érintik.

- [50] Az Alkotmánybíróság minderre tekintettel megállapítja: a közéleti szereplők sajtótájékoztatóján a közügyek vitájának körében egymást érintően tett kijelentésekről hűen, saját értékelés nélkül tudósító, a közlések beazonosítható forrását egyértelműen megjelölő és a jóhírnevet esetleg sértő tényállításokkal érintett személy cáfolatának is helyet biztosító (vagy a válaszadás lehetőségét felkínáló) médiatartalom-szolgáltató a sajtószabadság által védett alkotmányos küldetését teljesíti, így e tevékenységét nem lehet a személyiségi jogsértés polgári jogi szankcióit megalapozó híresztelésként értékelni. E tekintetben elsősorban nem az alkalmazott szankciók súlyának van jelentősége, hanem annak, hogy alaptörvénybeli feladatának ellátásáért senki nem marasztalható el alkotmányosan. Az Alkotmánybíróság mindazonáltal a személyiségi jogsértés felróhatóságtól független szankcióit sem tekinti súlytalan intézkedéseknek: az elégtétel érdekében indított perek önmagukban is számottevő teherként jelenthetnek, a jogsértés megállapítása és a nyilvános elégtétel adása pedig – amellet, hogy anyagi következményekkel is járhat – komoly mértékben ronthatja az érintett sajtószerv hitelességét.
- [51] Megjegyzi az Alkotmánybíróság: az itt kifejtett értelmezése nem veszélyezteti azt a polgári jogi szempontot, hogy a személyiségi jogsértés szankcionálása tekintettel legyen a nagy nyilvánosság előtti elkövetés körülményére. A sajtótájékoztatót tartó közéleti szereplők ugyanis maguk keltik és szervezik a média érdeklődését, így értelemszerűen eleve számolniuk kell kijelentéseik legszélesebb nyilvánosságával. Az ebből eredő következmények tehát adott esetben velük szemben érvényesíthetők. Jelen esetben ugyanakkor az Alkotmánybíróság a panasz alapján nem az érintett politikusok egymással szembeni állításairól döntött, hanem az azokról tájékoztató médiatartalom-szolgáltató tevékenységéhez kötődő felelősségi kérdésekről.
- [52] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a Kúria felülvizsgálati döntésében foglalt jogértelmezés az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésében foglalt sajtószabadság jogába ütközik, ezért az ítélet megsemmisítette. Az alkotmányossági felülvizsgálat jogkövetkezményeinek meghatározásakor azonban az Alkotmánybíróság arra is figyelemmel volt, hogy a támadott ítélet hibája az alkalmazott jogszabályi rendelkezés differenciálatlanságában gyökerezik. Az Abtv. 46. § (3) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában határozattal megállapíthatja azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő, és az alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek a vizsgált, illetve a bírósági eljárásban alkalmazandó jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie. Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a kifejtett alkotmányossági probléma – nevezetesen az, hogy a sajtó tevékenységének meghatározott körben kivételt kell képeznie a híresztelés általános értelmezése alól – alkotmányos követelmény megállapításával megfelelően orvosolható. A híresztelés fogalma ugyanis – explicit törvényi definíció híján – hogy akkora értelmezési mozgásteret a jogalkalmazóknak, amely a felhozott szempontok figyelembevételét lehetővé teszi. Tekintettel arra, hogy a jóhírnév híreszteléssel való megsértését a régi és a Ptk. azonosan szabályozza, az Alkotmánybíróság az alkotmányos követelményt mindkét törvényre irányadó módon fogalmazta meg.
- [53] Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott ítélet alkotmányossági vizsgálata a benne foglalt jogértelmezésre irányult. A konkrét tényállásnak a most meghatározott alkotmányos követelmény figyelembevételével történő újbóli értékelése – különös tekintettel a sajtó felelősség alóli mentesülésére a kifejtettek szerint döntően befolyásoló szakmai szabályok érvényesülésére –, és annak alapján az indítványozó felelősségéről való érdemi döntés a megismételt eljárásban eljáró bíróság feladata.

IV.

Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [54] Nem értek egyet a bírói döntés megsemmisítésével az alábbiakban kifejtett indokok miatt.
- [55] Álláspontom szerint a hatályos Ptk. alapján nem lehet kétséges, hogy a bíróságoknak a személyiségi jogi perekben a rendelkező részben meghatározott alkotmányos követelményt érvényesíteniük kell. Ebben az ügyben ugyanakkor a bíróságoknak még a régi Ptk. rendelkezéseire kellett alapítaniuk döntésüket. Erre tekintettel, úgy gondolom, a jelen ügyben az a kérdés veti fel az alkotmányossági problémát, hogy a 2014. március 15-e óta nem hatályos régi Ptk. 78. § (2) bekezdése alapján a bíróságok az Alaptörvény 28. cikke szerint juthattak-e az alkotmányos követelményben foglalt jogértelmezésre.
- [56] 1. Előjáróban fontosnak tartom kiemelni, hogy a sajtó a szólásszabadság érvényesülése körében kiemelt alkotmányossági jelentőséggel bír. Amint az Alkotmánybíróság rámutatott határozataiban: „[a] sajtónak [...] alkotmányos küldetése, hogy a közhatalom gyakorlóit ellenőrizze, aminek szerves részét képezi a közügyek alakításában résztvevő személyek és intézmények tevékenységének bemutatása és – akár rendkívül éles hangú – kritikája. [...] A közügyek vitatásának kiemelkedő alkotmányos jelentősége ezért azzal jár, hogy a közéleti szereplők személyiségének védelmében a szólás- és sajtószabadság szűkebb körű korlátozása felel csak meg az Alaptörvényből levezethető követelményeknek. Különösen fontos alkotmányos érdek, hogy a polgárok és a sajtó bizonytalanság, megalkuvás és félelem nélkül vehessenek részt a társadalmi és politikai vitákban. Ellene hatna ennek, ha a megszólalóknak a közéleti szereplők személyiségvédelmére tekintettel széles körben kellene tartaniuk a jogi felelősségre vonástól [...]. E követelmények a büntetőjogi felelősségre vonáson túl a polgári jogi jogkövetkezmények tekintetében is irányadók” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47]}. Erre tekintettel megállapítható, hogy a polgári bíróságoknak a jóhírnév védelmével összefüggésben álló polgári jogi felelősségre vonás körében is a sajtószabadság alkotmányos szempontjaira tekintettel kell lenniük.
- [57] Azt azonban, hogy a polgári bíróságok mennyiben tudják kifejezésre juttatni a sajtószabadság alkotmányos követelményeit, a konkrét ügyben alkalmazandó anyagi jogi normák alapján kell vizsgálni. Erre tekintettel fontosnak tartom kiemelni az alábbiakat.
- [58] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék {pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]}. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie. A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, vagyis azt, hogy a jogszabályok alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e.
- [59] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor – mint az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja szerint a bírói döntéseket kizárólag alkotmányosság szempontjából vizsgálhatja felül. Ezzel összhangban az Alkotmánybíróság hatásköre az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszok elbírálása során a bírói döntésben foglalt jogértel-

mezés alaptörvény-ellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik, vagyis az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a alapján támadott bírói döntésbe foglalt jogértelmezést kizárólag abban az esetben vizsgálhatja felül, ha az ügynek van alapjogi relevanciája. Önmagában azonban az a tény, hogy egy ügynek alapjogi relevanciája van, nem eredményezheti, hogy az eljáró bíróságok az ügy szakjogi megítélését figyelmen kívül hagyhatják. A bíróságoknak arra kell törekedniük, hogy az előttük folyamatban lévő ügyben alkalmazandó anyagi jogi és eljárásjogi normák adta értelmezési mozgástér keretein belül az ügy alapjogi érintettségére tekintettel legyenek, és az érintett alapjog alkotmányos tartalmát döntésükben – összhangban az alkalmazandó normákkal – érvényre juttassák. Ha pedig az alkalmazandó normának nincs ilyen értelmezési lehetősége, a norma alaptörvény-ellenes.

- [60] A fentiekben kifejtettek alapján, úgy gondolom, az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kell azt, hogy egy konkrét ügyben alkalmazott anyagi jogi norma értelmezési mozgástere lehetővé teszi-e, hogy az eljáró bíróság az ügy alapjogi relevanciájából fakadó alkotmányos követelményeket érvényesíteni tudja-e. Ha pedig a normának nincs olyan értelmezési lehetősége, amely az alkotmányos követelményeknek megfelelő döntés meghozatalát lehetővé tenné, az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 28. § (1) bekezdése alapján a jogszabály Alaptörvénnyel való összhangját kell vizsgálnia, vagy az Abtv. 46. § (1) bekezdésében meghatározott jogkövetkezmény alkalmazásáról kell rendelkeznie.
- [61] 2. Az adott esetben, álláspontom szerint, az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett volna, hogy a régi Ptk. 78. § (2) bekezdésének értelmezési mozgástere lehetővé tette-e a sajtószabadság alkotmányos szempontjainak érvényesítését.
- [62] 2.1. A polgári jognak a jóhírnév védelmére vonatkozó szabályai a következő jogpolitikai szempontokat érvényesítik: „[a] mások személyét érintő értékítéleteinket normális esetben az adott személlyel kapcsolatos, magatartásával és viselkedésével, cselekvésével összefüggő, azokról tudósító adatokból, információkból vonjuk le. Ezért kiemelt fontosságú jogpolitikai érdek fűződik ahhoz, hogy a mások értékelésére alkalmas, a nyilvánosság különböző köreiből tett tényállítások valóságtartalmát a jog lehetőség szerint biztosítsa. Ezt kívánja megvalósítani a polgári jogban a maga sajátos eszközeivel a jóhírnév védelmére hivatott, nevesített személyiségi jog” [Vékás Lajos (szerk.): Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez, Complex, Budapest, 2008. 163. o.].
- [63] 2.2. A bíróságok a jóhírnévhez való jog állított sérelme esetén jellemzően azt vizsgálják, hogy a kifogásolt közlés tartalmaz-e tényállítást. A jóhírnév sérelmének alapjául kizárólag a valóságnak nem megfelelő (valótlan) tényállítás közlése szolgálhat. Ennek megfelelően a véleménynyilvánítás nem vezethet a jóhírnév sérelmére, azonban ha a közlés indokolatlanul bántó, sértő vagy lealacsonyító, akkor lehet emberi méltóságot vagy becsületet sértő (BH 2001.468.). A vélemény és értékítélet tehát jellemzően nem ad alapot személyiségi jogsértés megállapítására, még akkor sem, ha az egyébként téves vagy helytelen. Azt, hogy valamely tény valótlan-e, a szöveggörnyezetében kell vizsgálni (BH 1998.169, BDT 2005.1277.).
- [64] 2.3. A jó hírnév sérelmét a valótlan tény híresztelése is megvalósítja. A bírói gyakorlat szerint ez utóbbi „megvalósulásának a vizsgálata során [...] figyelemmel kell lenni arra, hogy a magyar jog fogalomrendszerében a híresztelés valaminek mint hírnék széles körben mások számára való továbbadása, másokkal való közlése (A magyar nyelv értelmező szótárának III. kötete, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1960., 263. oldal.). Következésképpen híresztelésnek a hír továbbadása, azaz a gondolatnak a közlése, az értesülés megosztása minősül (BDT 2012. 2742.). Ez aktív és tudatos magatartást feltételez, vagyis a jogot sértőnek a tudata át kell fogja a jogsértő tényállítást, illetve véleménynyilvánítást, és azt kommunikatív módon saját tudattartalomként kell a nyilvánossággal megosztania.” (BDT 2013.2904.) A Kúria rámutatott arra is, hogy a „híresztelés megvalósul az információ továbbadásával, nyilvánosságra hozatalával, amelynek eredményeképp bárkinek esélye van az adott tartalom elérésére. Az internet csak egy lehetséges alternatíva a közzétételre, a híresztelés elkövetési helye, ami csupán azt jelenti, hogy számítógépes hálózat útján továbbítják az információkat, terjesztik a tényeket.” (BH 2013.266.)
- [65] 2.4. A bíróságok gyakorlatában a sajtó felelőssége az Országgyűlés, a bíróságok és más hatósági szervek hatáskörébe tartozó eljárásokról szóló tudósításokkal összefüggésben többször felmerült. Ezekben az ügyekben a Legfelsőbb Bíróság jellemzően azt hangsúlyozta, hogy „[f]ontos társadalmi érdek fűződik [...] ahhoz, hogy

a közvélemény a sajtó útján tájékoztatást kapjon a legfőbb államhatalmi (népképviselői) szervnek, az Országgyűlésnek, a helyi önkormányzatoknak, a közigazgatás országos és helyi szerveinek, valamint az igazságszolgáltatás szerveinek hatáskörébe, feladat- és ügykörébe tartozó eljárásokról anélkül, hogy ezen eljárások tárgyát illetően a sajtót a valóság bizonyításának kötelezettsége terhelné. A valóság feltárása ugyanis ilyenkor arra az eljárásra tartozó kérdés, amely a megjelölt szervezet hatáskörében, a reá vonatkozó anyagi és eljárási szabályok által meghatározott keretek között kerül lefolytatásra. A sajtó kötelezettsége tehát ilyenkor csak arra terjed ki, hogy a kérdéses eljárásról, annak stádiumáról, az eljárásban az arra jogosultak által tett indítványokról valósághűen tudósítson. Ez a kötelezettség azt is magában foglalja, hogy a sajtó utóbb az eljárás befejezéséről, a meghozott határozatokról, vizsgálati eredményekről is hírt adjon. Az igazságszolgáltatás tevékenységéről az ilyen módon való tájékoztatás lehetőségét már a PK 14. számú állásfoglalás II. és III. pontja is tartalmazza” (EBH 2001.407.).

- [66] E szempontoknak megfelelően hangsúlyozta a Legfelsőbb Bíróság azt is, hogy „[a] sajtószerv nem kötelezhető arra, hogy a rendőrség által tartott sajtótájékoztatón elhangzott tényállítások valóságtartalmát ellenőrizze; nem sérti az ártatlanság vélelmét és a személyiségi jogokat a sajtóközlemény, ha a rendőrség sajtótájékoztatón elhangzottakkal egyezően arról tudósít, hogy az eljárás alá vont felperessel szemben a sajtótájékoztató tárgyát képező eljáráson kívül az ország más részein elkövetett hasonló cselekmények miatt is büntetőeljárás van folyamatban” (BH 2002.51.).
- [67] Az előbbieken bemutatott elvi bírósági határozatban foglaltakra tekintettel megjegyzem, nem értek egyet azzal, hogy az Alkotmánybíróság a jelen ügyben a bírói döntés alaptörvény-ellenességét megalapozó szempontnak tekintette a sajtószabadság történeti alkotmány szerinti tartalmát {28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás [12]–[14]}. Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a történeti alkotmányunk részét képező 1848. évi sajtótörvény (1848. évi XVIII. törvénycikk) 14. §-a úgy rendelkezett: „[k]i az országgyűlés, a törvényhatóságok, mindenféle törvényszékek, és törvény által alkotott egyéb testületek iratait, és azok nyilvános üléseit hív szellemben és igazán közli, ellene a közlöttek tartalma miatt kereset nem indíthatatik.” A polgári bíróságok gyakorlata tehát összhangban áll a történeti alkotmány azon gondolatával, hogy a „hív szellemben és igazán” tudósító sajtót bizonyos körben védelem illeti meg a felelősségre vonással szemben.
- [68] 2.5. A fentiek alapján megállapítható, hogy a polgári bíróságok a személyiségi jogsértés objektív szankciói körében a jogkövetkezmenyt a jogsértés tényéhez kötik. A jogsértés megvalósulása a híresztelő jó- vagy rosszhiszeműségétől, illetve felróhatóságától független. Ezeket a szempontokat az egyéb jogkövetkezmenyek (pl. kártérítés) körében értékeli a bíróság. Ennek indoka, hogy a polgári jogi személyiségvédelem objektív szankciói alkalmazásának a célja – a fentiekben hivatkozott jogpolitikai indok miatt (2.1. pont) – a sérelmes helyzet felszámolása, és a sérelmet szenvedett részére erkölcsi elégtétel nyújtása.
- [69] 2.6. A Legfelsőbb Bíróság fentiekben bemutatott – több évtizedes gyakorlata – a Kúria gyakorlatában is – tipikusan a régi Ptk. alapján elbírált ügyekben – tovább él. A Kúria ezért a jó hírnév védelmével kapcsolatos perekben jellemzően rámutat arra, hogy „[s]ajtó-helyreigazítás esetében a sajtószerv felelőssége felróhatóságtól független, objektív jellegű a közölt tények valóságáért” (Pfv.IV.22.100/2016/4. számú ítélet).
- [70] 2.7. A Kúria gyakorlatában ugyanakkor – a 2014. március 15-től hatályos Ptk. alapján – változás figyelhető meg. A Kúria ugyanis egy, a közelmúltban meghozott ítéletében azt hangsúlyozta, hogy „a híresztelés jogi megítélésében az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) gyakorlata, valamint ehhez kapcsolódóan az Alkotmánybíróság újabb határozatai és az ehhez kapcsolódó legújabb bírói gyakorlat valóban újabb tendenciát fogalmaz meg. Az EJEB gyakorlata szerint ugyanis alapjogok ütközése esetén érdemérlegelésnek van helye. Ilyen alapjogok a jelen esetben a felperes emberi méltóságán alapuló személyiségi jogai, illetve a másik oldalon a tájékoztatáshoz, közéleti viták bemutatásához fűződő alkotmányos alapjog.” (Pfv.IV.22.224/2016/3. számú ítélet 19. pont) Erre tekintettel az adott ügyben a Kúria egyetértett a jogerős ítélet indokolásával abban, hogy „amennyiben a sajtótájékoztatón elhangzottakról a sajtószerv a forrás pontos megjelölésével, torzítás nélkül, valósághűen számol be és a tájékoztatásban teret adnak az ellentétes (felperesi) álláspontnak, akkor nincs helye sajtó-helyreigazítás elrendelésének. Ezen feltételek teljes körű teljesülése esetén a közügyek nyilvános vitathatósága az érdemérlegelés során valóban elsőbbséget élvez, figyelemmel a sajtó kiemelt (*watchdog* – »őrkutya«) szerepére is” (Pfv.IV.22.224/2016/3. számú ítélet 22. pont).

- [71] A Kúria hivatkozott döntésére figyelemmel, úgy gondolom, hogy szükségtelen volt az alkotmányos követelmény megfogalmazása, mert a hatályos Ptk. alapján meghozott kúriai döntések alapján megállapítható, hogy a Kúria a rendelkező részben megfogalmazott alkotmányos követelményt érvényesíti. Erre tekintettel nem állnak fenn azok a feltételek, amelyek az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában az Abtv. 46. § (3) bekezdésében foglalt jogkövetkezmény alkalmazását indokoltá tennék. Az Alkotmánybíróság ugyanis több határozatában arra mutatott rá, hogy „[h]a a jogszabályi rendelkezés alkotmányossága a szabályozásban rejlő jogalkalmazási bizonytalanságok miatt kérdéses, az Alkotmánybíróság kifejezetten is megállapíthatja az alkotmányos értelmezés tartományát, vagyis meghatározhatja azokat az alkotmányos követelményeket, amelyeknek a norma értelmezéseinek meg kell felelnie” {8/2015. (IV. 17.) AB határozat, Indokolás [71]}. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően járt el a 9/2013. (III. 6.) AB határozat és a 20/2015. (VI. 16.) AB határozat meghozatala során.
- [72] 2.8. A fentiekben kifejtettek alapján tehát megállapítható, hogy a Kúria a gyakorlatában az alkotmányos követelményben foglaltakat már érvényesíti. Ezzel összefüggésben ugyanakkor, úgy gondolom, hogy nem hagyhatók figyelmen kívül a következő szempontok sem.
- [73] Az Alkotmánybíróság a jelen határozat indokolásában rámutatott, hogy a hatályos Ptk. 2:45. § (2) bekezdése a jóhírnévhez való jogot a régi Ptk. 78. § (2) bekezdésével azonosan szabályozza. A Ptk. normaszöveg-javaslatához fűzött indokolásban a jogalkotó ugyanakkor kifejezetten kiemelte, hogy „[é]vtizedes elmaradást pótol a törvény azzal, hogy a közéleti szereplők személyiségi jogainak alacsonyabb védettségre vonatkozó [...] szabályt törvényi szintre emeli, a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok érvényesülése érdekében.” Ennek megfelelően a jogalkotó a Ptk. személyiségi jogi szabályai közé iktatta a következő rendelkezést: „A közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja” (Ptk. 2:44. §).
- [74] A jogalkotó tehát a személyiségi jogi szabályozás körében – jogalkotás útján – egyértelművé tette, hogy a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok alkotmányos tartalmát a bíróságoknak érvényre kell juttatniuk. Ilyen rendelkezést a régi Ptk. nem tartalmazott. Erre tekintettel, úgy gondolom, hogy nem tehető az a megállapítás, hogy a régi Ptk. és a hatályos szabályozás a jóhírnévhez való jogot azonosan szabályozza. A hatályos szabályozás ugyanis olyan mérlegelési szempontokat határozott meg a Ptk.-ban, amelyeket a korábbi törvény nem tartalmazott.
- [75] Megjegyzem továbbá azt is, hogy a 2009-ben elfogadott – hatályba nem lépett – 2009. évi CXX. törvény a Polgári Törvénykönyvről [a továbbiakban: Ptk. (2009)] kifejezett rendelkezést tartalmazott a sajtótudósításokra vonatkozóan. Eszerint ugyanis nem voltak alkalmazhatók a Ptk. (2009) 2:89–92. §-aiban meghatározott személyhez fűződő jogok megsértésének szankciói, ha a) a sajtó a nyilvános rendezvényen elhangzottakról, a nyilatkozó személyének pontos megjelölésével, az elhangzottaknak megfelelően, szöveghűen tudósít, b) a sajtó számára adott nyilatkozatot teszi közzé, vagy c) a tudósítás tárgya hivatalos eljárások, döntések vagy határozatok ismertetése [Ptk. (2009) 2:93. §]. A sajtószabadság alkotmányos szempontjait a jogalkotó ez esetben is a korábbi jogszabályi rendelkezések kiegészítésével kívánta biztosítani.
- [76] 3. Végül, fontosnak tartom a következők kiemelését is. A régi Ptk. alapján a polgári bíróságok a jóhírnév védelmével összefüggésben egy egyértelmű – a polgári jogi személyiségvédelem körében meghatározó – jogpolitikai célt érvényesítettek és védtek. Ezt egy, a hatályos Ptk. kodifikációja során is irányadónak tekintett jogirodalmi hivatkozás úgy foglalja össze: „A személy hírnevét a személyre, a személy társadalmi magatartására vonatkozó tény- és adatközlések határozzák meg. Társadalmi érdek, hogy ezek a közlések híven jellemezzék a személyt, a valóságot fejezzék ki. Csak így lehet a személy képe a társadalmi értékelés reális alapja, csak így juthat valódi értékének megfelelő szerephez a személy a társadalomban” (Törő Károly: Személyiségvédelem a polgári jogban, Budapest, KJK, 1979. 353. oldal). A hatályos szabályozás kodifikációja során a jogalkotónak a sajtószabadság alkotmányos szempontjait ezekkel a jogpolitikai szempontokkal kellett összhangba hoznia.
- [77] Fontosnak tartom ugyanakkor hangsúlyozni azt is, hogy a polgári bíróságok a régi Ptk. alapján is – az alkalmazott norma adta értelmezési mozgástér keretein belül – figyelemmel voltak a sajtószabadság szempontjaira. A sajtó felelőségét ugyanis nem állapították meg, ha a sajtó az Országgyűlés, a bíróság vagy más hatóság hatáskörébe tartozó eljárásról tudósított. A polgári bíróságok ez utóbbi kivételeket azért tudták meghatározni, mert ezekben az esetekben valójában nem vizsgálható a tényállítás valótlanlansága. A valóság feltárása ugyanis ilyenkor arra az eljárásra tartozó kérdés, amely a megjelölt szervezet hatáskörében, a reá vonatkozó anyagi és eljárási szabályok által meghatározott keretek között kerül lefolytatásra. A sajtó kötelezettsége tehát ilyenkor

csak arra terjed ki, hogy a kérdéses eljárásról, annak stádiumáról, az eljárásban az arra jogosultak által tett indítványokról valóságghúen tudósítson (EBH 2001.407.).

- [78] Az adott ügyben támadott bírói döntésben is ezeket a szempontokat hangsúlyozta a Kúria. Az alkotmányjogi panasszal támadott ítélet indokolása szerint ugyanis „[n]em kétséges, a PK 14. számú állásfoglalást a bírói gyakorlat annyiban meghaladta, hogy a sajtó nemcsak a vádirat tartalmáról, a nyilvános tárgyalásról vagy a nem jogerős büntető bírósági ítéletről, hanem a büntetőeljárást kezdeményező feljelentés tartalmáról, hatósági eljárásokról is tájékoztathat a valóság bizonyításának kötelezettsége nélkül”. A Kúria hangsúlyozta, hogy ebben az esetben ugyanis „az adott eljárásokra tartozik a sajtó által is közzétett tények valóságának vizsgálata”.
- [79] 4. A fentiekben kifejtettek alapján, úgy gondolom, hogy figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkére is, az adott ügyben a Kúria nem vétett jogértelmezési hibát, mert a konkrét ügyben alkalmazandó anyagi jogi normák adta értelmezési mozgástér keretein belül hozta meg a döntését. Ebből következően az általa meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenességét sem lehetett volna megállapítani.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [80] Nem értek egyet a határozat rendelkező részével és annak indokolásával.
- [81] 1. A határozat – az indokolásban részletesen kifejtett szándéka szerint úgy kíván örködni a szakjogi értelmezések alkotmányossága fölött, hogy azokat alkotmányos követelményekkel terelje az Alaptörvénnyel összhangban álló irányba.
- [82] Ezzel a szemlélettel elméletileg már önmagában is több gondom van azokban az esetekben, amikor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény VI. cikkében foglalt alapjogokat törekszik saját, korábbi évtizedekben kialakított állásfoglalásaival az Alaptörvény IX. cikkében meghatározott alapjogok elsőbbsége alá rendelni. Figyelmen kívül hagyja ez a megközelítés, hogy a megváltozott körülmények között a véleményszabadság primátusa a szólás- és sajtószabadság jogával való gyakorlásával való visszaélések jelentős megnövekedésével egyre kevésbé tartható fenn, az egyes konkrét ügyek egyedi vizsgálata alapján csak esetről-esetre állapítható meg, hogy melyik alapjognak kell meghajolnia a másik előtt. Ezt az álláspontomat egyébként különösen a közügyek vitatására vonatkozóan illetőleg a közvélemény tisztességtelen befolyására alkalmas személyiségi ügyek alkotmánybírói döntései során eddig is képviseltem különvéleményeimben és párhuzamos indoklásaimban, megjegyezve, hogy a szólás- és sajtószabadság jogával való visszaélés súlyosabb esetekben hozzájárulhat a demokráciába, illetőleg a demokratikus intézmények működésébe vetett bizalom megrendüléséhez is {7/2014 (III. 7.) AB határozat (87)}.
- [83] Ilyen körülmények között nyilvánvalóan hangsúlyozottá válik a kontradiktórus eljárásban eljáró rendes bíróságoknak az a szerepe, hogy az Alaptörvény 28. cikke segítségével az irányadó szakági törvények segítségével olyan jogalkalmazói gyakorlatot alakítson ki, amely képes alkalmazkodni a változó körülményekhez és megfelelni az Alaptörvényből származó követelményeknek. Utóbbihoz azonban jellemzően nem szükséges az, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményről rendelkezzen, elegendő, ha az adott ügyben érdemi vizsgálata tárgyává és döntésévé teszi, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott ügyben a bírói döntés alkotmányértelmezése helytálló-e.
- [84] A jelen ügyben hozott határozatnak a rendelkező rész 1. pontjában megállapított alkotmányos követelményre kizárólag azért volt szüksége, hogy a Kúria ítéletén számon kérhesse a véleményszabadság szupremáciájára alapított jogi dogmát azzal a következetes bírói gyakorlattal szemben, amely a sajtótudósítások objektív felelősségére épül a személyiségi jogok megsértését eredményező híresztelések tekintetében.
- [85] Álláspontom szerint a jelen ügyben is alkalmazott következetes bírói gyakorlat alkotmányjogilag helytálló, annak alkotmányos követelménnyel való megváltoztatására nincs szükség. Különösen nem olyan követelmény megállapítására, amely a jogalkotó funkcióját átvéve kívánja meghatározott irányba terelni a jogalkalmazást.

- [86] 2. A Kúriának az alkotmányjogi panasszal megtámadott ügyben felülvizsgálati eljárásban hozott ítélete – álláspontom szerint – mindenben megfelel az Alaptörvény 28. pontja alapján levonható alkotmányértelmezési követelményeknek.
- [87] Következésképpen a határozat 2. pontjával sem tudok egyetérteni.
- [88] Ezzel szemben maradéktalanul támogatom a *dr. Szalay Péter* alkotmánybírónak a támadott ítélet alkotmányos helytállóságát alátámasztó érvelését, annak valamennyi indokát tartalmazó különvéleményét és ahhoz csatlakozom.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

- [89] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [90] A határozattal nem értek egyet.

[91] 1. A rendelkező rész 1. pontjában megfogalmazott alkotmányos követelmény megállapítása álláspontom szerint ténylegesen jogalkotás, amelyre azonban az Alkotmánybíróságnak nincsen hatásköre. Az alkotmányos követelmény meghatározására vonatkozó, az Abtv. 46. § (3) bekezdésében biztosított hatáskör nézetem szerint egymással versengő értelmezések kollíziójának feloldására szolgál az értelmezés alkotmányos kereteinek kijelölésével, amibe nem fér bele új tételes jogi normák kimondása. A híresztelés bírói gyakorlat által egyértelműen elfogadott fogalmának a határozatban megjelenő szűkítése (ha arra valóban szükség volna) jogalkotói feladat lehetne csak.

[92] 2. Ha és amennyiben ilyen szűkítést szükségesnek tartanánk, a régi Ptk.-t érintően kellene eljárni, ami – tekintettel arra, hogy az már nincs hatályban – sem az érintett rendelkezés megsemmisítésével, sem mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításával – amely hatályos jogszabály esetén az alkotmányosság követelményének sérelmét jelentő hiányos (nem kellően részletezett) jogalkotás orvoslásául szolgálhat – ma már nem lehetséges.

[93] 3. Kétségesnek tartom az alkotmányos követelmény megállapításának a Ptk.-ra való kiterjesztését is. Az alkotmányjogi panasz tárgyát képező ügyben a régi Ptk.-t kellett alkalmazni. Az Abtv. 46. § (3) bekezdésében foglalt felhatalmazás határait az eljárásban nem alkalmazott jogszabályok tekintetében nem látom elvi szinten kellően megvitatottnak és tisztázottnak.

[94] 4. Tartalmi szempontból sem győzött meg a határozat a híresztelés fogalma szűkítésének feltétlen szükségességéről. E tekintetben *dr. Szalay Péter* alkotmánybíró különvéleménye – mely a hamis tények híresztelésének alkotmányos védelem-nélküliségéről részletes érvelést tartalmaz – komoly megfontolást érdemel.

[95] Kétségtelen, hogy a sajtó érintett működésével kapcsolatos objektív felelősség komoly kártérítési kockázatot jelenthet a sajtó számára; amely valamelyest hasonlóságot mutat a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatásával. Ez a hasonlóság akár példaként szolgálhatna a kockázat csökkentését, illetve kizárását szolgáló konstrukció kialakításához, egy széleskörű felelősségbiztosítás megteremtése révén. Az azonban bizonyos, hogy a hamis tények híresztelésének („közkinccsé tételének”) az egyén szempontjából olykor beláthatatlanul súlyos emberi, erkölcsi, egzisztenciális következményei nem maradhatnak hathatós, és végrehajthatóságát illetően garántalan érvényesülő reparáció nélkül.

- [96] 5. Minthogy a Kúria ítélete a törvényeknek megfelelt, és azokra épülő következetes bírói gyakorlaton alapult, az ítélet megsemmisítésével (a határozat rendelkező részének 2. pontja) sem értek egyet.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter alkotmánybíró különvéleménye

- [97] 1. Nem értek egyet Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.20.624/2016/9. számú ítéletének a rendelkező rész 2. pontjában foglalt megsemmisítésével, a rendelkező rész 1. pontjában megfogalmazott alkotmányos követelményt pedig nem tartom elégségesnek az ügyben felmerült alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés – a közéleti szereplők sajtótájékoztatójáról szóló tudósítások esetén a sajtó felelősségének Alaptörvényből levezethető kritériumai a közölt tények valóságtartalmának ellenőrzéséért – kimerítő és a visszaélések lehetőségét kizáró rendezéséhez.
- [98] Álláspontom szerint az indítványban támadott ítélet nem ellentétes az Alaptörvénnyel; abban a Kúria az Alaptörvény 28. cikkében foglalt értelmezési szabálynak megfelelően vetette össze, és az I. cikk (3) bekezdésében írt alapjog-korlátozási tesztet követve értelmezte egymásra tekintettel a IX. cikk (2) bekezdése szerinti sajtó szabadságát és a VI. cikk (1) bekezdése szerinti – az emberi méltóságból fakadó – magánszférához és jó hírnévhez való alapvető jogot. Emiatt úgy vélem, hogy a Kúria ítéletének a többségi határozat szerinti megsemmisítése, és a rendelkező részben rögzített alkotmányos követelmény a szükségesség és arányosság tesztje alapján a jó hírnévhez való alapvető jog korlátozása vonatkozásában nemcsak túlmegy az arányosságon, de nem is tekinthető szükségesnek.
- [99] 2. Amint azt az indítvány és az alapul fekvő ügy dokumentumai ismertetése körében a többségi indokolás I. részének 2.3. alpontja (Indokolás [8]) is tartalmazza, a vizsgált tényállás – egy a Magyar Szocialista Párt országgyűlési képviselői és szombathelyi szervezetének elnökségi tagja által a dohány koncessziós pályázatok tárgyában tartott sajtótájékoztatóról az indítványozó által közölt tudósítások – kapcsán „a Kúria arra a következtetésre jutott, hogy a sajtót az általa közzétett vagy híresztelt tényállítások helyállósága tekintetében objektív felelősség terheli. [...] [A] bírói gyakorlat értelmében a sajtó csak a hatósági eljárásokról tájékoztathat a valóság bizonyításának kötelezettsége nélkül [...]. A politikai vagy közéleti vitát érintő sajtótájékoztatóról tudósító sajtó a közszereplők által elmondottakat szélesebb körben terjeszti, és ezzel híreszteli a tényállítást. Amennyiben ez a tényállítás valótlan és sértő, a sajtó felelőssége megállapítható. A sajtótájékoztatón elhangzott nyilatkozatok tekintetében a sajtó maga döntheti el, hogy közzéteszi-e őket, vállalva ezzel az esetleges jogsértésért való felelősséget. Ha a közzététel mellett dönt, akkor nem mentesíti az objektív felelősség alól, hogy a tevékenységére vonatkozó jogszabályokat vagy sajtóetikai szabályokat betartotta.”
- [100] A Kúria ezen jogértelmezése a polgári jogi személyiségvédelem azon szabályán alapul, amely szerint a jóhírnév sérelmét nemcsak az valósítja meg, aki a más személyére vonatkozó, őt sértő valótlan tényt maga állítja, hanem az is, aki a más személy által megfogalmazott ilyen tény híreszteli, továbbadja [régai Ptk. 78. § (1)–(2) bekezdés, Ptk. 2:45. § (2) bekezdés]. Ez a jogértelmezés a többségi határozat szerint nincs összhangban azokkal az alkotmányossági követelményekkel, amelyek a sajtószabadság jogából fakadnak, mert a híresztelésre vonatkozó általános megfontolásokat és érveket a sajtó működéséhez kötődő speciális alkotmányjogi szempontok árnyalják. Ezeket vizsgálva a határozat – idézve az Alkotmánybíróság korábbi döntéseit, történeti alkotmányunk vívmányai közül az 1848. évi XVIII. törvénycikket – sajtótörvényt –, valamint az EJB megállapításait – arra a konklúzióra jut, hogy a sajtó tudósíthat a valóság bizonyításának kötelezettsége nélkül a közéleti szereplők sajtótájékoztatójáról, bizonyos feltételek (a megfogalmazottak hű közlése, a forrás egyértelmű megjelölése, sajtó értékelés mellőzése, az állításokkal érintett személy álláspontjának megjelenítése) fennállása esetén.
- [101] Magam sem a többségi indokolás alapfeltevésével – tehát a híresztelés fogalma beszűkítésének szükségességével a közéleti szereplők sajtótájékoztatójáról szóló tudósítások esetében –, sem az ennek alátámasztásaként felhozott indokokkal és az alkotmányos követelményben végkövetkeztetésként megfogalmazott feltételekkel nem értek egyet. Úgy vélem, hogy a Kúria vizsgált döntése – amellet, hogy megfelel a Ptk. szabályainak és az irányadó bírói gyakorlatnak – megfelel az Alaptörvény rendelkezéseinek. Meglátásom szerint ezért az alkot-

mányos követelményben szereplő szempontok a híresztelés összefüggésében a bírói mérlegeléskor legfeljebb árnyalhatják a jogsértés súlyosságát, a szankciók mértékét – de a jogellenességen nem változtatnak.

- [102] 3. A többségi indokolás több helyen is hangsúlyozza, hogy a sajtó alkotmányos küldetése a közérdeklődésre számot tartó információk közzététele, a közéleti szereplők megnyilatkozásainak, álláspontjainak terjesztése, legáltalánosabb szinten pedig a közhatalmat gyakorlók, illetve a köztisztviselőket vállalkozókat ellenőrizhetővé tétele a közvélemény és a politikusok számára {Indokolás III. rész 2.1., 2.2. alpontok (Indokolás [22]–[32]) és 3. pont (Indokolás [41]–[53])}. Hangsúlyozva ezen – az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben is már megfogalmazott {pl. 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [48]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [25]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [25]} – elvi megállapítások helyességét, ki kívánom emelni, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata abban az alapvetésben is következetes már működése korai szakaszától, hogy a bizonyíthatóan hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt {pl. 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [49]}. Ebből következik logikusan az is, hogy „[a] vélemény szabadság gyakorlásának határai a közügyeket érintő kérdésekben aszerint különböznek, hogy az adott közlés értékítéletnek, avagy tényállításnak minősül-e” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [40]}.
- [103] Vitathatatlan ezért, hogy a hamis tények híresztelése nem tartozik a sajtó Alaptörvény által meghatározott feladatai, alkotmányos funkciói közé. Ugyanakkor önmagában egy hamis állítás akár szinte semmisség is lehet, azonban éppen a sajtó nyilvánosságának közvetítésével, ennek révén felerősödve válhat az mások számára is hozzáférhetővé, és ez a magyarázata annak, hogy a jog a valótlan tény állítása mellett annak híresztelését is szankcionálni rendeli.
- [104] 4. Amint arra a többségi indokolásban is idézett 7/2014. (III. 7.) AB határozat is rámutatott, a közéleti vita frontvonalában tevékenykedő politikusok esetében nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy „az ő esetükben a személyüket ért bírálatot és minősítést a társadalmi nyilvánosság eleve másként, a demokratikus vita szükségszerű részeként, jellemzően a különböző politikai érdekek mentén értelmezendő megnyilvánulásként kezeli.” (Indokolás [57]). Az itt említett „bírálat és minősítés” azonban véleményem szerint nem vonatkoztatható a hamis tényállításokra is, ez utóbbiakra nem lehet a demokratikus vita szükségszerű részeként tekinteni. Még az ezen AB határozatban említett mérce szerinti „közéleti viták minél szabadabb folyásának érdeke” (Indokolás [50]) sem jelenthet mentesülést a valótlan tények híresztelésének jogkövetkezménye alól, ha – mint a jelen ügyben – a sajtó szabadságát az emberi méltóságból eredő jó hírnévhez való joggal az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján összevetve a jó hírnévhez való jog szükségtelen vagy aránytalan sérelme állapítható meg.
- [105] Értelmezésem szerint ezért a 28/2014. (IX. 29.) AB határozat helytálló és releváns megfogalmazása, amely alapján „[m]indaddig, amíg valamely tájékoztatás nem visszaélés a sajtószabadság gyakorlásával, az emberi méltóság védelmével összefüggésben a személyiségi jogok sérelmére való hivatkozás ritkán alapozza meg a sajtószabadság gyakorlásának a korlátozását” (Indokolás [42]), pontosan erre, vagyis a jó hírnévhez való jogot sértő valótlan tények nagy nyilvánosság előtti híresztelésére, mint „ritka” kivételre utal a sajtószabadság gyakorlásának lehetséges korlátozási indokaként.
- [106] 5. Kétségtelen, hogy az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdésére figyelemmel történeti alkotmányunk vívmánya különösen az 1848. évi márciusi forradalmi eseményektől a sajtó szabaddá tétele, a sajtószabadság kivívása. Ennek megerősítéseként a többségi indokolás idézte is az 1848. évi XVIII. törvénycikk – sajtótörvény – 14. §-át, amely rögzítette az Országgyűlés, a törvényhatóságok, törvényszékek, „törvény által alkotott egyéb testületek” iratainak, nyilvános üléseinek „hív szellemében és igazán” való közlési szabadságát.
- [107] Ennek kapcsán is meg kívánom jegyezni, hogy – figyelemmel arra, hogy a jelen ügyben vizsgálandó közlés nem a jogalkotó vagy jogalkalmazó szervek részletesen szabályozott és többnyire kontradiktórium működése során elhangzottak tudósítása volt – a konkrét esethez inkább illeszkedett volna a sajtótörvény sajtóvétségekről szóló I. Fejezetének 11–12. §-ait felidézni. E §-ok fogsággal és pénzbírsággal rendelték bünteti azt, aki egyrészt köztisztviselőt vagy közmegbízásban eljárót a hivatalos tetteire vonatkozólag, másrészt valamely magánszemélyt „rágalmakkal illet”. Látható tehát, hogy történeti alkotmányunk vívmányait tekintve sem előzmények nélküli az a sajtóval szemben támasztott elvárás, hogy a jó hírnevet sértő valótlan tényeket ne híreszteljen – nem is említve ehelyütt azt az anekdotaként elhíresült, Deák Ferencnek tulajdonított mondást, amely szerint: „Ha tőlem függene, a sajtótörvénynek csak egy paragrafusa volna: hazudni nem szabad.”

- [108] 6. Az Smtv. 10. §-a kimondja: „Mindenkinek joga van arra, hogy megfelelően tájékoztassák a helyi, az országos és az európai közélet ügyeiről, valamint Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményekről. A médiarendszer egészének feladata a hiteles, gyors, pontos tájékoztatás ezen ügyekről és eseményekről.” A sajtóval szemben itt megfogalmazott követelmények közül a hitelességre (de a sajtó alkotmányos funkciójára általánosságban is) vonatkozóan parafrázálva Ulpianus híres tételét – mely szerint „a tolvaj mindig késedelmes adós” („*semper enim moram fur facere videtur*”, Ulp. D. 13.1.8.1.) –, állítható, hogy a valótlan-ságot közvetítő sajtó sosem szabad.
- [109] Tehát a nem hiteles sajtó nem lehet szabad – ebből pedig meggyőződésem szerint a *contrario* – egyebek mellett az is – következik, hogy a sajtó szabadságába nem tartozik bele a valótlan-ságok nagy nyilvánosság felé történő továbbítása. Márpedig a többségi határozatnak az az érvelése, amely a sajtószabadságra hivatkozva a polgári jogi híresztelés fogalmát a közéleti szereplők sajtótájékoztatójáról szóló tudósítások esetén beszűkíti, éppen a sajtó hitelességének kritériuma ellen hat.
- [110] Emiatt a Kúria Pfv.IV.20.624/2016/9. számú ítélete megsemmisítését, valamint az alkotmányos követelmény megállapítását nem támogatom.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

- [111] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró különvéleménye

- [112] Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény 66. § (2) bekezdésében biztosított jogköröm alapján az alábbi különvéleményt csatolom az Alkotmánybíróság határozatához.
- [113] Az alábbiak miatt nem értek egyet sem a többségi döntés által elfogadott alkotmányos követelménnyel, sem pedig a Kúria Pfv.IV.20.624/2016/9. számú ítéletének megsemmisítésével.
- [114] 1. Az Alaptörvény alapjogi fejezetének általános rendelkezése értelmében az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés]. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése ezt az általános szabályt a sajtó- és véleménynyilvánítási szabadság körében kibontva előírja, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában az emberi méltóság anyajog, így belőle ered a jó hírnévhez való jog is.
- [115] A régi Ptk. és a Ptk. is az Alaptörvény fenti szabályai alapján egyrészt a személyhez fűződő jogok védelmi körét kiterjeszti a jóhírnév védelmére is; másrészt úgy rendelkezik, hogy a jóhírnév sérelmét jelenti az is, ha valaki más személyre vonatkozó, azt sértő, valótlan tényt híresztel. Az Smtv. a személyiségi jogvédelem köréhez kapcsolódva éppen ezért lehetővé teszi, hogy helyreigazító közlemény közzétételét követelheti az, akiről bármely médiatartalomban valótlan tényt híresztelnek, és ezzel személyhez fűződő jogainak sérelmét okozzák. A sajtó működése, így a szabad tájékoztatás, a társadalmi kérdések nyilvánosság elé tárása ugyanis jellegénél fogva gyakran eredményez olyan helyzetet, hogy valamely médiatartalom közzététele egyúttal az emberi méltóság, a magánszférához való jog, a jó hírnévhez való jog vagy más alapjog sérelmét valósítja meg.

- [116] A sajtó-helyreigazítási perek során a polgári jogi szabályozást a rendes bíróságok gyakorlata tölti meg tartalommal. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény idevágó rendelkezéseinek értelmezési tartományát jelöli ki, segítve ezzel az ítélkezési gyakorlatot.
- [117] Az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítás szabadságához kapcsolódóan, működése kezdetétől fogva kitüntetett fontosságúnak tekintette a sajtó társadalmi jelentőségét. A sajtó nemcsak a szabad véleménynyilvánítás eszköze, hanem a tájékoztatás is, azaz alapvető szerepe van a véleményalkotás feltételét képező tájékozódásban [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 229.]. A sajtószabadság érvényesülését több döntésével is „segítette” az Alkotmánybíróság, így pl. magam is támogattam, egyetértettem azokkal a döntésekkel, amelyekben a testület a rendőri intézkedésről készült felvételek nyilvánosságra hozatalát tiltó bírósági ítéletek megsemmisítéséről döntött [28/2014. (IX. 29.) AB határozat, 16/2016. (X. 20.) AB határozat, 17/2016. (X. 20.) AB határozat, 3/2017. (II. 25.) AB határozat]. A határozatokban az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy amíg a tájékoztatás nem visszaélés a sajtószabadság gyakorlásával, a személyiségi jogok sérelmére való hivatkozás ritkán alapozza meg a sajtószabadság gyakorlásának a korlátozását. A nyilvánosság figyelme elé került személyről készült képmás általában az engedélye nélkül nyilvánosságra hozható, feltéve, ha az nem esik a sajtószabadsággal való visszaélés alá (ilyen pl. az öncélú közzététel), illetve amikor az emberi méltóság védelme fontosabb (ilyen pl. az egyébként közérdeklődésre számot tartó eseményről készült felvétel körében a megsérült rendőr szenvedését megőrkítő felvétel).
- [118] A jelen ügy eldöntése szempontjából azonban álláspontom szerint az alkotmányos mérce a 7/2014. (III. 7.) AB határozat, amelyben azt rögzítette az Alkotmánybíróság, hogy „[a] tényállítást tartalmazó megnyilvánulások szintén részei a szólásszabadságnak. Egyrészt valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt, másrészt tényközlések nélkül a véleményformálás is ellehetetlenülne. A szólás- és sajtószabadság határainak megvonásánál mindazonáltal indokolt különbséget tenni az értékítéletek és a tényállítások védettsége között (ABH 1994, 219, 230.). Míg vélemények esetében a hamisság bizonyítása értelmezhetetlen, addig a bizonyíthatóan hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt” (Indokolás [49]).
- [119] A rendes bíróságok gyakorlata is ezen az alkotmányos értelmezési tartományon belül mozog. A Legfelsőbb Bíróság 1984-ben elfogadott PK 14. számú állásfoglalása kimondja, hogy a sajtóközlemény kifogásolt tényállításának valóságát a sajtószerv köteles bizonyítani. Az olyan sajtóközlemény valóságát is általában a sajtószerv köteles bizonyítani, amely híven közli más személy tényállítását, nyilatkozatát, vagy átveszi más sajtószerv közleményét. Az állásfoglalás alapján ugyanakkor nincs helye sajtó-helyreigazításnak, ha a sajtószerv valamely büntető eljárás jogerős befejezése előtt a valóságnak megfelelően tájékoztatta olvasóit a vádirat tartalmáról, a nyilvános tárgyalásról vagy a nem jogerős büntető bírósági ítéletről. A bírói gyakorlat ezt időközben annyiban meghaladta, hogy a sajtó már a hatósági eljárásokról is tájékoztathat a valóság bizonyításának kötelezettsége nélkül.
- [120] A további bírósági joggyakorlat alapján: a sajtó a mástól szerzett információért is felelős, a jogsértés megvalósul a mástól szerzett értesülés továbbadásával, híresztelésével is (BH 1990. 332.); a sajtó (szerkesztőség) sajtó-helyreigazításra köteles a fizetett közleményért is, ha az valótlan tényt állít (Kúria Pfv. IV. 23. 131/1998/5.); sajtó-helyreigazítás esetében a sajtószerv felelőssége felróhatóságtól független, objektív jellegű a közölt tények valóságáért (Kúria Pfv. IV. 22. 100/2016/4.); a helyreigazítási felelősség alóli mentesülés szigorú feltételeiből következik az is, hogy amennyiben a nyilvános sajtótájékoztatón külön vizsgálat nélkül is megállapítható módon nyilvánvaló valótlanosságok hangoznak el, annak valóságát közvetítése sem mentesíti a sajtószervet a helyreigazítás vagy egyéb személyiségi jogi felelősség viselése alól (Kúria Pfv. IV. 22. 224/2016/3.).
- [121] Sajtó-helyreigazításának tehát az olyan valótlan tartalmú, a való tényeket hamis színben feltüntető sajtóközlemény miatt is helye van, amely egyébként híven közli más személy (szerv) tényállítását, nyilatkozatát, vagy átveszi más sajtószerv közleményét. A sajtó tehát maga dönti el, hogy közzétesz-e egy nyilatkozatot vagy sem, viszont közzététel esetén vállalnia kell a felelősséget az esetlegesen jogsértő tartalomért.
- [122] 2. Az elfogadott alkotmányos követelménnyel a többségi döntés álláspontom szerint aránytalanul kitágítja a sajtószabadság érvényesülését előmozdító értelmezési keretet, megbontva ezzel a sajtó-helyreigazítási perek során konkuráló alapjogok között kialakult egyensúlyi helyzetet.
- [123] Az alkotmányos követelmény elfogadásával a többségi döntés átírta mind régi Ptk.-nak, mind a Ptk.-nak a jóhírnév híreszteléssel való megsértésének törvényi szabályozás szerinti tartalmát, és tulajdonképpen egy kivétel szabályt kodifikált. A bírói gyakorlat által meghatározott kivételeket – így a büntető eljárásokról és a hatósági eljárásokról való tudósítások körét, ahol maga az eljárás a sajtó által is közölt tények vizsgálatára irányul –

önkényesen, a sajtónak a közvélemény alakításában betöltött szerepe és felelőssége figyelmen kívül hagyásával bővítette.

- [124] Ezt annak okán is tartom különösen veszélyesnek, mert a jelenlegi szabályozás mellett a sajtó-helyreigazítási perekben született ítéletek esetén egyfelől maga a helyreigazítás jól „elrejtető”, másfelől az ítéletek végrehajtása lényegében következmények nélkül ellehetleníthető, hiszen a végrehajtási bírság nem kellően hatásos eszköz. Az alkotmányos követelménnyel ezért nem értek egyet.
- [125] 3. A Kúria ítélete a különvéleményem 1. pontjában ismertetett alaptörvény-értelmezést követte, döntése meghozatala során az Alaptörvény IX. cikkét a bíróságokra irányadó, a 28. cikkben előírtak szerint értelmezte. A többségi döntés a most elfogadott alkotmányos követelményt kéri számon a Kúrián, és az alapján tartja alaptörvény-ellenesnek a Kúria jogértelmezését. A fentiek miatt ezzel az állásponttal nem értek egyet, ezért nem tudtam a Kúria ítéletének megsemmisítését sem támogatni.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/311/2017.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2017. évi 208. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3341/2017. (XII. 20.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény 2. § (4a) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására, valamint alkalmazásának általános kizárására irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény 2. § (5) bekezdés a) pont *aj*) alpontja alaptörvény-ellenességének megállapítására, valamint alkalmazásának általános kizárására irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó (képviseli: dr. Amman Zsuzsanna ügyvéd, 1055 Budapest, Szent István körút 19.,) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszában a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény (a továbbiakban: Kftv.) 2. § (4a) bekezdése és (5) bekezdés *aj*) alpontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és a kihirdetésük napjára visszamenőleges hatályú megsemmisítését, valamint az „alkalmazási tilalom általános érvényű kimondását” kérte.
- [3] A panaszos – a Kftv. hatálya alá tartozó munkavállalóként – azt tartotta az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével és a XVII. cikk (4) bekezdésével ellentétesnek, hogy a Kftv. kifogásolt rendelkezései a közfoglalkoztatási jogviszony esetén kizárják a munka törvénykönyvének a szabadság mértékére és kiadására vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazását, ezáltal a közfoglalkoztatottat naptári évenként csak húsz nap alapszabadság illeti meg, amely kiadásának időpontját teljes egészében a munkáltató határozza meg.
- [4] Nézete szerint a Kftv. kifogásolt rendelkezései a közfoglalkoztatási jogviszonyban állóknak „jelentős hátrányt” eredményeznek a munkaviszonyban foglalkoztatottakhoz képest, mivel az indítványozót mint közfoglalkoztatottat nem illeti meg a munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban régi Mt.) 131–133. §-aiban rögzített pótszabadság.
- [5] Álláspontja szerint a Kftv. szabadság kiadására vonatkozó szabályozása folytán a közfoglalkoztatottak szabadságának kiadásáról teljes egészében a munkáltató rendelkezik, nem vonatkozik rájuk a régi Mt. szabályozása, amely szerint a szabadság kiadásának időpontját a munkavállalóval legkésőbb a szabadság kezdete előtt egy hónappal közölni kell. Utal továbbá egyéni példájára, ugyanis a támadott szabályozásra hivatkozással egy régóta tervezett és esedékes műtéthez szükséges előzetes orvosi vizsgálatssorozatra sem „engedte el” munkáltatója.

- [6] Mindezek alapján érvelése szerint a Kftv. támadott rendelkezései sértik a fizetett szabadsághoz való jogot, továbbá hátrányosan különböztetik meg a közfoglalkoztatott személyt. Utalt még az Alaptörvény Nemzeti Hitvallás és Alapvetés részében, valamint XII. cikkében foglaltakra, amelyek a munka, a tisztességes foglalkoztatás szabályainak jelentőségét támasztják alá.
- [7] 2. Tekintettel arra, hogy az indítvány benyújtásának időpontjában már a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) volt hatályos, az Alkotmánybíróság az indítványt az Mt. elbíráláskor hatályos rendelkezéseiben foglaltakkal összefüggésben bírálta el.
- [8] 3. Az Alkotmánybíróság – szakmai álláspontjának kifejtése céljából – megkereste a belügyminisztert.
- [9] 3.1. A belügyminiszter szakmai álláspontja szerint az alábbiakra tekintettel nem tekinthető aránytalannak, hogy a közfoglalkoztatottat csupán húsz nap alapszabadság illeti meg.
- [10] A munkaviszony és a közfoglalkoztatási viszony bár sok hasonlóságot mutat, céljában, az érintettek körében, valamint a finanszírozás módjában is eltérnek egymástól, mely különbségek eltérő szabályozást indokolnak. A Kftv. az Alaptörvény XII. cikk (2) bekezdésében megfogalmazott azon állami kötelezettség teljesítését kívánja megvalósítani, mely kimondja: „Magyarország törekszik megteremteni annak feltételeit, hogy minden munkaképes ember, aki dolgozni akar, dolgozhasson”.
- [11] A miniszter érvelése szerint a jogalkotó a Kftv. megalkotásakor figyelembe vette a nemzetgazdaság állapotát és a munkaerőpiaci helyzetet. A közfoglalkoztatás átmeneti megoldás, amelynek legfontosabb feladata a tartósan munka nélkül lévők aktivizálása; célja, hogy a közfoglalkoztatottat munkatapasztalat szerzése révén segítse a munkaerőpiacra való visszatérésre.
- [12] Kifejtette, hogy a közfoglalkoztatási jogviszonyban – a munkaerőpiacon lévő munkavállalókkal szemben – csak közelítő követelmények érvényesülnek, így nem kötelezhetőek rendelkezésre állásra, ügyeletre, készenlétre, megszakitás nélküli munkarendben történő munkavégzésre, rendkívüli munkavégzésre [Kftv. 2. § (5) bekezdés a) pont], a vasárnapi és a munkaszüneti napon történő munkavégzésük lehetősége korlátozottabb [Kftv. 2. § (5) bekezdés l) pont], munkaszerződéstől eltérően nem lehet őket foglalkoztatni [Kftv. 2. § (6) bekezdés].
- [13] 3.2. A belügyminiszteri észrevétel továbbá reagált azon indítványi részre, hogy miért rendelkezik a közfoglalkoztató teljes egészében a szabadság kiadásával a Kftv. 2. § (5) bekezdésének a) pont a) alpontja alapján.
- [14] Érvelése szerint különösen a rövidebb (legfeljebb négy hónapos) időtartamú közfoglalkoztatás esetében kerülhet veszélybe az elérni kívánt cél azzal, ha a szabadságok kiadása nem szervezeten történik. Utalt továbbá arra, hogy az Mt. szabadság kiadására vonatkozó szabályai is csak részben kedvezőek a munkavállalók részére, miután az Mt. 123. § (5) bekezdés a) és b) pontjai alapján a munkáltató különösen fontos gazdasági érdek vagy a működését közvetlenül és súlyosan érintő ok esetén a szabadság kiadásának korábban már közölt időpontját módosíthatja, illetve a munkáltató a munkavállaló már megkezdett szabadságát megszakíthatja.
- [15] Ugyanakkor a közfoglalkoztatás rendszerében is alkalmazni kell az Mt. 6. § (1)–(3) bekezdései szerinti, az elvárhatóság, a jóhiszeműség és tisztesség, a felek kölcsönös együttműködési kötelezettségének alapelveit, továbbá az Mt. 7. §-a szerinti rendeltetésellenes joggyakorlás tilalmának elvét. Utalt továbbá arra, hogy a konkrét ügyben a Kftv. alkalmazni rendeli az Mt. 55. § (1) bekezdés j) pontját, amely szerint a munkavállaló mentesül a rendelkezésre állási és munkavégzési kötelezettségének teljesítése alól a különös méltánylást érdemlő személyi, családi vagy elháríthatatlan ok miatt indokolt távollét tartamára.

II.

- [16] 1. Az Alaptörvénynek az indítványban megsértettként hivatkozott rendelkezései:

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XVII. cikk (4) Minden munkavállalónak joga van a napi és heti pihenőidőhöz, valamint az éves fizetett szabadsághoz.”

[17] 2. A Kftv.-nek az indítványozó által támadott, az indítvány benyújtásakor hatályos szabályai:

„2. § (4a) A közfoglalkoztatottat megillető szabadság mértéke naptári évenként 20 munkanap.

[...]

(5) A közfoglalkoztatási jogviszony esetén:

a) az Mt. [...]

[...]

aj) szabadság kiadására,

[...]

vonatkozó szabályai nem alkalmazhatók, [...]"

III.

[18] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint befogadható.

[19] Az indítványi kérelem első és második része is megfelel a befogadhatóság valamennyi (formai és tartalmi) követelményének.

[20] Az Abtv. 30. §-a alapján az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján benyújtott panaszt a vitatott jogszabály hatálybalépésétől számított 180 napon belül kell benyújtani. A kifogásolt rendelkezéseket 2012. július 1-jén hatálybalépő, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti rendelkezésekről és törvénymódosításokról szóló 2012. évi LXXXVI. törvény 74. § (5)–(6) bekezdése iktatta be, míg az indítvány 2012. november 19-én került benyújtásra, ezért az indítvány határidőben érkezett.

[21] Az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 52. § (1)–(1b) bekezdéseiben foglalt feltételeknek. Eszerint tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozóan az Abtv. 26. § (2) bekezdésének megjelölését, melyre a panaszt alapították. Az alkotmányjogi panasz határozott kérelmet, valamint a támadott jogszabály alaptörvény-ellenességére vonatkozó részletes indokolást tartalmaz.

[22] Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörben vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

[23] Az indítványozó az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerint személyében és közvetlenül, a vitatott jogi szabályozás által érintett, lévén maga is közfoglalkoztatott.

[24] Mivel a munkaügyi jogvita önmagában nem eredményezhette volna, hogy az alkotmányjogi problémában megfogalmazottak, nevezetesen a munkáltató egyoldalú döntése helyett a munkavállaló befolyásolási joga is szerepet játsszon a szabadság kiadásakor, azért az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az adott ügyben nem volt a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, így azt kimeríteni sem lehetett.

[25] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést tartalmazzon. A panasz szerint a kifogásolt rendelkezések az éves fizetett szabadsághoz való jogot korlátozzák, a közfoglalkoztatottak és más munkaviszonyban álló személyek indokolatlan megkülönböztetését eredményezik a szabadság mértékét és kiadása módját illetően. Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a kifogásolt szabályozás alapvető alkotmányossági problémát vet fel, ezért érdemben bírálendő el, hogy a közfoglalkoztatottak és az Mt. hatálya alá tartozó munkavállalók közötti, a szabadságra vonatkozó szabályok tekintetében a különbségtétel alkotmányosan indokolható-e.

IV.

[26] 1. Az Alkotmánybíróság az ügy érdemi tárgyalása során észlelte, hogy az Országgyűlés hatályon kívül helyezte a Kftv. 2. § (5) bekezdés a) pont aj) alpontját, valamint módosított több, ezzel tartalmilag összefüggő törvényi rendelkezést.

[27] Ezeknek – a jelenleg is hatályos szabályoknak – az értelmében a közfoglalkoztatott részére, ha jogviszonya év közben kezdődött vagy szűnt meg, a szabadság arányos része jár; a közfoglalkoztató évente hét munkanap

szabadságot legfeljebb két részletben a közfoglalkoztatott kérésének megfelelő időpontban köteles kiadni; a közfoglalkoztatottnak erre vonatkozó igényét legalább tizenöt nappal a szabadság kezdete előtt be kell jelentenie; a közfoglalkoztatási jogviszony esetében – a munkaviszonytól eltérően – a szabadság időarányosan, a jogviszony első 3 hónapjában is kiadható [Kftv. 2. § (7) bekezdés a) pont; Mt. 122. § (2) bekezdés, 121. §]. A szabadság kiadásának időpontját a közfoglalkoztatottal legkésőbb a szabadság kezdete előtt tizenöt nappal közölni kell; ennél később közölt szabadság csak a közfoglalkoztatott hozzájárulásával adható ki [Kftv. 2. § (7) bekezdés b) pont; Mt. 122. § (4) bekezdés]. A szabadságot esedékességének évében kell kiadni; a naptári éven áthúzódó jogviszonyok esetében a közfoglalkoztatott oldalán felmerült ok miatt az esedékesség évében ki nem adott szabadságot, az ok megszűnését követően – a munkaviszonytól eltérően nem hatvan napon belül, hanem – haladéktalanul ki kell adni [Kftv. 2. § (7) bekezdés c) pont; Mt. 123. § (1) és (3) bekezdés].

- [28] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy helye van-e okafigyottság miatt az eljárás megszüntetésének.
- [29] Az Abtv. 59. §-a szerint az Alkotmánybíróság – ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan okafigyottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti. Az indítvány okafigyottá válásának egyes indokait az Ügyrend 67. § (2) bekezdése tartalmazza. Ennek a)–d) pontja a jelen ügyben egyértelműen nem alkalmazható. Az e) pont szerint okafigyottá válik az indítvány akkor is, ha „az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgytalanná vált”.
- [30] Az Alkotmánybíróság joggyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz jogintézménye kettős céllal rendelkezik. „Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) és d) pontja szerinti alkotmányjogi panasz jogintézményének egyaránt elsődleges célja ugyanis az egyéni, szubjektív jogvédelem: a ténylegesen jogsérelmet okozó alaptörvény-ellenes jogszabály, illetve alaptörvény-ellenes bírói döntés által okozott jogsérelem orvosolása. Ehhez kapcsolódik a jogszabály felülvizsgálatára irányuló alkotmányjogi panaszok esetén másodlagos célként a későbbiekben előforduló hasonló jogsértések megelőzése és ennek révén egyben az alkotmányos jogrend objektív védelme” [3367/2012. (XII. 15.) AB végzés, Indokolás [13]–[14]].
- [31] Az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabály alaptörvény-ellenességét csak kivételesen, akkor vizsgálja, ha a jogszabályt konkrét esetben még alkalmazni kellene [Abtv. 41. § (3) bekezdés]. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy „[a]z Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz az absztrakt utólagos normakontrollt felváltó speciális eljárás-fajta, mely személyes érintettséget feltételez. A panaszra tehát a jogszabály alkalmazása vagy hatályosulása ad okot, azonban úgy, hogy konkrét [bírósi] eljárás nem folyt/folyik az ügyben. Az Alkotmánybíróság rámutat: amennyiben egy jogszabályi rendelkezés alkalmazásra került [hatályosult] és ez a panaszos szerint alapjogi sérelmet okozott, a vizsgálat – határidőben érkezett kérelem esetében – akkor is lefolytatható, ha a támadott jogszabályt [jogszabályi rendelkezést] a jogalkotó időközben módosította – esetleg hatályon kívül is helyezte –, ugyanakkor ezzel az állított alapjogi sérelmet nem szüntette meg” [3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [42]; 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [227]]. Mindezek alapján elvileg nem kizárt a Kftv. már hatályon kívül helyezett rendelkezéseinek a vizsgálat alá vonása.
- [32] A Kftv. 2. § (5) bekezdés a) pont aj) alpontja az Mt. szabadság kiadására vonatkozó szabályai alkalmazását zárta ki a közfoglalkoztatási jogviszony esetén. Az indítványozó a rendelkezés kihirdetése napjára történő visszamenőleges hatályú megsemmisítését és alkalmazási tilalom kimondását kérte. A támadott rendelkezés a közfoglalkoztatónak és a közfoglalkoztatottnak a szabadságának kiadásával kapcsolatos döntési jogkörét rendezte abban az időszakban, amikor hatályban volt, ezt követő időszakra nézve továbbható hátrányos jogkövetkezményei nincsenek. A közfoglalkoztatott szabadsága az érintett időszakban az akkor hatályos rendelkezés alapján a közfoglalkoztató döntése szerint kiadásra került, annak – a közfoglalkoztatott igényeinek inkább megfelelő – visszamenőleges időbeli átrendezése az alaptörvény-ellenesség Alkotmánybíróság általi esetleges megállapítása és a visszamenőleges alkalmazási tilalom megállapítása útján sem lenne lehetséges. A jogsérelem orvosolásának célja tehát a jelen ügyben nem alapozza meg a hatályon kívül helyezett rendelkezés alkotmányossági vizsgálatának lefolytatását. A panaszosnak a támadott jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére vonatkozó kérelme a rendelkezés hatályon kívül helyezése okán formailag és – a jogszabályi környezet módosulása okán – tartalmilag is tárgytalanná vált.
- [33] Mindezekre tekintettel a Kftv. 2. § (5) bekezdés a) pont aj) alpontja vonatkozásában az alkotmányjogi panasz eljárást annak okafigyottsága miatt az Alkotmánybíróság az Abtv. 59. §-a, valamint az Ügyrend 67. § (2) bekezdés e) pontja alapján megszüntette.

- [34] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően megvizsgálta, hogy a Kftv. 2. § (4a) bekezdése, amely a közfoglalkoztatott évi rendes szabadságát naptári évenként húsz munkanapban határozza meg, sérti-e az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdését.
- [35] 2.1. Az Alkotmánybíróság következetes joggyakorlata értelmében „[a]z Alkotmánybíróság az újabb ügyekben vizsgálendő alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indoklásába történő beillesztése” {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [31]–[32]}.
- [36] „Az Alkotmánybíróság – a fenti feltételek vizsgálata mellett – a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja” {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [37] A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja. Jelen esetben a következőket állapította meg.
- [38] 2.2. Az Alkotmány 70/B. § (4) bekezdése rögzítette a pihenéshez, a szabadidőhöz és a fizetett szabadsághoz való alapjogot. Az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdése alapjogként rögzíti a napi és a heti pihenőidőhöz, továbbá az éves fizetett szabadsághoz való jogot. Az Alaptörvény pihenéshez való jogra, továbbá fizetett szabadságra vonatkozó rendelkezései tartalmi összevetéséből megállapítható, hogy az Alkotmány megfelelő rendelkezéseihez képest az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdése annyiban tér el, hogy tartalmi elemeit részletezi. Ezért az Alkotmánybíróság – tekintettel az Alaptörvény Záró és egyes rendelkezések 5. pontjára – az értékeléskor figyelembe vette a korábbi alkotmánybírósági döntésekben kifejtett megállapításokat.
- [39] Az Alkotmány 70/B. § (4) bekezdéséről az Alkotmánybíróság már 1992-ben kifejtette, hogy az Alkotmány alapvető jogként fogalmazza meg a pihenéshez, a szabadidőhöz és a fizetett szabadsághoz való jogot (1403/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 493, 494.). Az 1030/B/2004. AB határozata szerint a pihenéshez való jog a munkához való jog lényeges összetevője; hangsúlyozta ugyanakkor, hogy az Alkotmány a pihenéshez való jog konkrét tartalmát, feltételeit közelebbről nem határozza meg (ABH 2005, 1307, 1311.). A 74/2006. (XII. 15.) AB határozat (ABH 2006, 870, 875.) egyrészt a pihenéshez való joggal kapcsolatosan megkülönböztette a munkavégzéshez közvetlenül kapcsolódó pihenést szolgáló munkaközi szünetet, a napi és a heti pihenőidőt, a munkavállaló tartós pihenését szolgáló „rendes szabadság”-tól, másrészt önálló (alap)jognak tekintette a fizetett szabadsághoz való jogot. Míg a 11/2011. (III. 9.) AB határozat kifejtette, hogy a rendszeres fizetett szabadsághoz való jog nem szabadságjog, hanem elsősorban egy jogintézmény alkotmányos garanciája. Abból ugyanis a jogosultság konkrét mértéke nem, csupán minimuma határozható meg (ABH 2011, 158–159.).
- [40] Az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdése – az Alkotmány 70/B. § (4) bekezdéséhez igen hasonlóan – a munkavállaló alapjogaként rögzíti mind a munkavégzéshez közvetlenül kapcsolódó napi pihenőidőhöz, mind a munkavállaló tartós pihenését szolgáló heti pihenőidőhöz, továbbá a munkavállaló éves fizetett szabadsághoz való jogát. Ezek jogosultja mindenki, aki foglalkoztatási jogviszony keretében (munkaviszonyban, illetve munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban) munkát végez, és nem maga dönt a munkaideje felhasználásáról (ún. függő munka). Értelemszerűen nem illetheti meg ez a jog a munkaviszonyban, illetve munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban nem állókat (mint pl. a vállalkozók vagy szabad foglalkozásúak), hiszen ők maguk döntenek el, mások hozzájárulása nélkül, mikor pihennek, és mikor dolgoznak. Az Alaptörvény az Alkotmánynál részletesebben határozza meg a pihenéshez való jog tartalmát, mert a munkavállaló tartós pihenésének biztosítására szolgáló éves fizetett szabadság mellett a munkavégzéshez közvetlenül kapcsolódó napi és heti pihenőidőt is külön említi. Az Alaptörvény rendelkezésének tartalmi egyezése az Alkotmánnyal indokolja az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatának figyelembe vételét.
- [41] A fizetett szabadsághoz való jog mint alapjog egyik fontos tartalmi eleme a szabadság rendszeressége. A munkavállaló meghatározott időszakonként, jellemzően évente (ennél rövidebb időtartamú, határozott idejű mun-

kavégzés esetén arányosan) jogosult a fizetett szabadságra. A szabadság idejére a munkavállaló mentesül a munkavégzési kötelezettsége alól, miközben bérfizetésre válik jogosulttá.

- [42] 2.3. A Kftv. 2. § (4a) bekezdése az indítványozó által támadott évi rendes fizetett szabadság mértékét húsz napban határozza meg.
- [43] Az éves fizetett szabadság mértékéről az Alaptörvény nem rendelkezik.
- [44] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdésével kapcsolatos joggyakorlata, hogy – a *pacta sunt servanda* elvéből következően – az alapvető jogok tartalmának a nemzetközi jogi kötelezettségekkel összhangban álló értelmezését fogadja el és érvényesíti mindaddig, amíg ez az értelmezés az Alaptörvény rendelkezéseivel is összeegyeztethető. Ha az Alaptörvény ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés, akkor az Alkotmánybíróság által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi jogvédelem szintje {vö. 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [26]; 3076/2017. (IV. 28.) AB határozat, Indokolás [40]}.
- [45] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság a jelen ügyben támadott rendelkezés vizsgálatakor is figyelembe veszi a releváns nemzetközi jogi követelményeket.
- [46] Az éves fizetett szabadság minimumának megállapításával kapcsolatban ebben a körben figyelembe veendő a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) a fizetett éves szabadságról szóló, 132. számú egyezménye (melyet Magyarország a 2000. évi LXVI. törvénnyel hirdetett ki). Ezen egyezmény 3. cikk 3. pontja szerint a szabadság időtartama semmilyen esetben sem lehet rövidebb egy szolgálati évre három munkahétnél. A 3. cikk 2. pontja értelmében az egyezményt ratifikáló minden tagállam köteles a ratifikációs okmányhoz csatolt nyilatkozatában megjelölni a szabadság időtartamát. Magyarország a ratifikációs okmányhoz csatolt nyilatkozatában az éves szabadság minimális időtartamát húsz napban jelölte meg.
- [47] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a jogalkotót kötelező szabályozást tartalmaz továbbá a fizetett szabadság minimális időtartamára nézve a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i Európai Parlament és Tanács 2003/88/EK irányelvének 7. cikk (1) bekezdése, amely legalább négy hétben jelöli meg az éves szabadság minimális időtartamát.
- [48] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy évenként húsz munkanap szabadság nem tekinthető az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdésében biztosított jog korlátozásának. Ezen időtartamot a Kftv. 2. § (4a) bekezdése biztosítja, így nem sérti az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdését.
- [49] Az Mt. 116. §-a értelmében az alapszabadság mértéke szintén évenként húsz munkanap. Minthogy a közfoglalkoztatási jogviszonyban és a munkaviszonyban biztosított alapszabadság mértéke között nincs különbség, így a vizsgált rendelkezés nem sérti az Alaptörvény XV. cikkét sem.
- [50] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében elutasította.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [51] A rendelkező részt és az indokolás nagyobbik részét támogatom, de az indokolás néhány megállapítását nem tudom elfogadni. Az egyik ellenvetésem az alkotmánybíráskodás szerepfelfogására és ezen belül az alkotmányjogi panasz eljárásának funkciójára vonatkozik, a másik a szabadidő és a pihenés szabályozására vonatkozó régi alkotmányi rendelkezés és a mai Alaptörvény XVII. cikke (4) bekezdésének viszonyára.
- [52] Az utóbbival kezdve, nem lehet elfogadni azt a régebbi – 1992-es – alkotmánybíróvási döntésből átvett érvelést, miszerint „a pihenéshez való jog a munkához való jog lényeges összetevője” (Indokolás [39]). Az Alaptörvényben ugyanis már nem szerepel a munkához való jog, hanem ennek pótlékeként alaptörvényi értéként az, hogy „Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson.” [XIX. cikk (1) bekezdés első mondat]. A két szabályozásban már az alanyi kör is alapvetően eltérő: az Alkotmány e rendelkezése mindenkinek pihenéshez, szabadidőhöz való jogot biztosított a fizetett szabadsághoz való jog mellett, és ezzel esetleges alkotmányjogi vita esetén egy sor alanyi kör (katonák, tanulók stb.) erre támaszkodva igényelhetette a rá vonatkozó szabályozás megváltoztatását. Az Alaptörvény XVII. cikkének (4) bekezdése azonban e rendelkezését leszűkítette a munka világára, és kifejezetten a munkavállalókra szabva részletezi a napi és a heti pihenőidőhöz való jogot, illetve a fizetett szabadsághoz való jogot. Ebben az összefüggésben nem is lehet helye a „szabadidő” általános kérdéskörének, mert az így nem is szerepel az Alaptörvényben: „Minden munkavállalónak joga van a napi és heti pihenőidőhöz, valamint az éves fizetett szabadsághoz”. A jogban az adott szöveg értelme nem áll ugyan meg a nyelvtani értelemnél, de mint kiinduló értelmi alap megadja a mindenkorai értelmezés keretét.
- [53] A régi alkotmányi szabályozás és az Alaptörvény ettől eltérő elrendezésének azonosítása, illetve az új alaptörvényi szabályozás régi Alkotmányra való visszametszése azért is jelent fokozott problémát, mert a hazai alkotmánybíróvási gyakorlat – a környező országok alkotmánybíróvási gyakorlatát mesze meghaladó mértékben – a mindenkorai új döntéseket elsősorban a régi alkotmánybíróvási döntésekre alapozza, és sokszor csak formálisan vonja oda a vonatkozó alaptörvényi rendelkezés megemlítését, ahogy itt is. Így a mindenkorai alkotmánybíróvási döntések indokolásaiba bekerült érvelési formulák lényegében alaptörvényi kiegészítéseket és hallgatóságos módosításokat tartalmaznak (lásd ennek problémáit összehasonlító empirikus alapon is feltárva: Pokol Béla: *Alkotmánybíróvási döntési stílusok Európában*. Jogelméleti Szemle 2015/3. szám). Ezért nem lehet fontosabb annál, hogy az ilyenfajta, hallgatóságos alaptörvényi módosításokra vezető döntési indokolásokra felhívjuk a figyelmet.
- [54] Egy második problémafelvetésem a határozati indokolásnak egy régebbi alkotmánybíróvási határozatból átvett tézisszerű állítására vonatkozik, mely az Alkotmánybíróvási szerepfelfogását általános jelleggel kívánja rögzíteni. Felfogásom szerint az alkotmánybíráskodás elsődleges szerepe – mely a rendes bírósági hierarchia felső szintjeinek és főként a Kúria beállítottságától megkülönbözteti – abban áll, hogy az alkotmányi előírások, elvek és értékek szükségszerűen absztraktnan megfogalmazott formuláit a konkrét, elé terjesztett esetek kapcsán konkretizálja, és az egyszerű törvények és más jogszabályok rendelkezéseinek konkrétságához közelítve fokozatosan egy konkrét és részletes alkotmányi rendet hoz létre. (Aktivizmushoz és „láthatatlan alkotmány”-kreáláshoz ez akkor vezet, ha ez az alkotmánybíróvási esetjogot jelentő konkretizálás elszakad az írott alkotmánytól, és ez válik a későbbiekben az alkotmánybíróvási döntések végső és tényleges alapjává!) Az Alkotmánybíróvási ezt az alapvető feladatát egy sor eltérő eljárása során fejt ki, és nem vitásan az absztrakt normakontroll különböző eljárásai célozzák meg ezt közvetlenül is, ám a konkrét normakontroll („valódi alkotmányjogi panasz”) is erre irányul, még ha itt másodlagosan az indítványozót ért konkrét alapjogi sérelem orvoslása is a feladatunk. Már csak azért is, mert e nélkül „elfonnyadna” ez az eljárási fajtánk, hisz e nélkül nem lenne ösztönzés arra, hogy a jövőben is élénk hozzájárulást nyújtsanak az indítványozók a konkrét eseteiket, és mi ezzel is végrehajtsuk fő feladatunkat, az alkotmányos rend konkretizálását. A határozati indokolás IV részének 1. pontjában (Indokolás [27]–[33]) ezzel szemben az *egyéni szubjektív jogvédelmet*, a konkrét alapjogi sérelem orvoslását deklarálja az alkotmányjogi panaszok elbírálásához célkitűzésként, melyhez csak a „jogszabályok felülvizsgálatára irányuló alkotmányjogi panaszok esetén” engedi meg másodlagos célként az „objektív alkotmányvédelmet”, az „alkotmányos rend objektív védelmét”. Azért is tartom fontosnak szembenállásomat kifejezni ezzel a szerepfelfogással, mert megítélésem szerint ez tényleg visszaadja a hazai alkotmánybíróvási testületben az utóbbi években egyre inkább felerősödő szerepfelfogást, mely révén a tervezetekben és a testületi vitákban háttérbe szorul az esetek kapcsán a felmerült alaptörvényi dilemmákkal foglalkozás – sokszor csak a tagok kisebbik része szól ezekhez hozzá, és alakít ki tartós álláspontot –, és ezzel szemben az esetek egyszerű tételesjogi rendelkezéseiben, illetve azok kúriai értelmezéseinek történeti változásain folyik a vita.

[55] A vitatott alkotmánybíróvági szerepfelfogás a döntési indokolásban tehát ezzel áll szemben, és ezért a konkrét döntésen túl ezt átfogóbb jelleggel is az egyik legnagyobb problémaként kell felmutatni.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybíróvági ügyszám: IV/3568/2012.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3342/2017. (XII. 20.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.I.1799/2016/30. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján (dr. Pataki Norbert András, 1027 Budapest, Bem rakpart 46., I/6/A.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria 2017. február 7-én meghozott Bfv.I.1799/2016/30. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [2] A támadott ítélet a Legfőbb Ügyészség által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Fővárosi Törvényszék 18.B.1414/2010/166. sorszámú, valamint a Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.379/2013/16. sorszámú ítéletét megváltoztatta és az indítványozó halmazati büntetését 2 év 6 hónap szabadságvesztése és 3 év közügyektől eltiltásra súlyosította. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott ítélet ellentétes az Alaptörvény IV. cikk (1), (2) és (4), a X. cikk (1), a XV. cikk (1), (2) és (5), a XXIII. cikk (1), (6) és (7), továbbá a XXVIII. cikk (1), (3) és (6) bekezdésével.
- [3] 2. Az indítványozó előadta, hogy az Alkotmánybíróság 21/2016. (XI. 30.) AB határozatával – korábbi indítványának megfelelően – megsemmisítette a Kúria Bfv.I.588/2015/5. számú ítéletét, ugyanakkor a Kúria az új felülvizsgálati eljárásban a korábban megsemmisített ítéletével annak rendelkező részében mindenben megegyező ítéletet hozott, amely számtalan körülmény miatt alaptörvény-ellenes.
- [4] 2.1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állítja az indítványozó az alábbiak szerint.
- [5] Álláspontja szerint úgy ismételték meg ügyében a rendkívüli jogorvoslati eljárást, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) erre vonatkozóan nem tartalmazott rendelkezést, csak a másod-, illetve harmadfokú eljárás megismétlésére. Azt ugyanakkor tartalmazza a Be., hogy a vádlott terhére csak egy alkalommal, hat hónapon belül lehet felülvizsgálati indítványt előterjeszteni. A mulasztást utólag, a Kúria támadott döntésének meghozatalát követően pótolta a jogalkotó, mindebből fakadóan pedig az indítványozó ügyének elbírálásakor nem voltak eljárási garanciák sem megfogalmazva. Ehhez kapcsolódóan hivatkozik továbbá a XXVIII. cikk (6) bekezdés szerinti kétszeres értékelés tilalmára, a B) cikk (1) bekezdése szerinti jogbiztonság követelményére, illetve a XV. cikkben megfogalmazott hátrányos megkülönböztetés tilalmára is.
- [6] Az indítványban foglaltak szerint az indítványozó ügyében olyan bíró járt el, aki az eljárás korábbi szakaszában már eljárta, továbbá a tanács elnöke és egy tagja elfoglalt volt, mert eljárta a korábban lefolytatott felülvizsgálati eljárásban, mindemellett a tanács elnökével szemben további okok is felvetik a pártatlanság hiányát (szabálytalan, és határidőn túli kézbesítés, a korábbi eljárásban a nyilvános ülésen tanúsított magatartása, a részére hi-

vatali minőségében átadott irat összegyűrése és eldobása, a szóbeli indokolásról a rosszul levő terhelt eltávozásának törvénytelen megtiltása, az előzetes fogvatartási idő jelentős hibával történő beszámítása, és vonakodva kijavítása). Az indítványozó objektív kizárási oknak tekintette azt, hogy a tanács elnöke részt vett az Alkotmánybíróság által megsemmisített ítélet meghozatalában, illetve „ragaszkodott az újratárgyaláshoz törvényi felhatalmazás hiányában”. Álláspontja szerint amiatt is alaptörvény-ellenes a meghozott ítélet, mert a nyilvános ülést megelőzően előterjesztett kizárási indítványának elbírálásáig nem hozhatott volna döntést a Kúria, az elbírálásra azonban utólag került sor.

- [7] Kifogásolja továbbá, hogy nem bírálták el az előzetes döntéshozatal iránti kérelmét, azt a Kúria teljes mértékben figyelmen kívül hagyta, mellyel nem tett eleget az indokolási kötelezettségének, hivatkozik továbbá a 2/2017. (II. 10.) AB határozatban megfogalmazott alkotmányos követelményre, mellyel ellentétesen a Kúria nem indokolta, hogy enyhítő körülményként vette-e figyelembe az eljárás elhúzódását, és ha igen, milyen mértékben.
- [8] A tényállás vonatkozásában azért tartja alaptörvény-ellenesnek a támadott ítéletet, mert ítéletszerkesztési hibára hivatkozva megváltoztatták a jogerős ítéletáblai ítélet tényállását és így új elemek kerültek a tényállásba.
- [9] 2.2. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése szerint a védelemhez való joga sérült álláspontja szerint azáltal, hogy nem állt rendelkezésre kellő idő a védelemnek a felkészülésre, illetve az indítványozó részére sem volt szabályszerűen kézbesítve az idézés. A tisztességes bírósági eljáráshoz való joga és a védelemhez való joga is sérült, mert a 2015. június 23-án benyújtott indítványát nem bírálták el, illetve a 2017. február 7-én, a nyilvános ülést megelőzően benyújtott elfogultsági kifogást csak 2017. március 6-án bíralták el, holott addig nem lehetett volna ítéletet hozni.
- [10] 2.3. Az Alaptörvény IV. cikke szerinti szabadsághoz és személyi biztonsághoz való joga és a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmét látja abban, hogy a fentiekben hivatkozottak szerint szabadságától nem törvényben meghatározott okból és nem törvényben meghatározott eljárás keretében fosztották meg, továbbá a Kúria döntésével elvonta a számára korábban megállapított kártalanítást.
- [11] 2.4. Az Alaptörvény XXIII. cikkében biztosított választójoga, illetve a XV. cikk szerinti hátrányos megkülönböztetés tilalma sérült azáltal, hogy nem számolták bele a megállapított közügyektől eltiltásba a korábbi eltiltást. Emellett az Alkotmánybíróság döntése eredményeként az ítéletáblai döntés és a Kúria döntése közötti időszakban jogellenesen volt megfosztva a közügyek gyakorlásának lehetőségétől, így nem tudott a népszavazáson sem részt venni.
- [12] 2.5. Az Alaptörvény X. cikk (1) bekezdése szerinti művészeti élet szabadságának sérelmét valósította meg az ítélet azáltal, hogy nem vették figyelembe, hogy nem tervezett tömegmészárlást, írásművei valójában csak művészeti alkotások voltak.

II.

- [13] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.

(2) Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.

[...]

(4) Akinek szabadságát alaptalanul vagy törvénytelenül korlátozták, kárának megtérítésére jogosult.”

„X. cikk (1) Magyarország biztosítja a tudományos kutatás és művészeti alkotás szabadságát, továbbá – a lehető legmagasabb szintű tudás megszerzése érdekében – a tanulás, valamint törvényben meghatározott keretek között a tanítás szabadságát.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

[...]

(5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”

„XXIII. cikk (1) Minden nagykorú magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen.

[...]

(6) Nem rendelkezik választójoggal az, akit bűncselekmény elkövetése vagy belátási képességének korlátozottsága miatt a bíróság a választójogból kizárt. Nem választható az Európai Unió más tagállamának magyarországi lakóhellyel rendelkező állampolgára, ha az állampolgársága szerinti állam jogszabálya, bírósági vagy hatósági döntése alapján hazájában kizárták e jog gyakorlásából.

(7) Mindenkinek joga van országos népszavazáson részt venni, aki az országgyűlési képviselők választásán választó. Mindenkinek joga van helyi népszavazáson részt venni, aki a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán választó.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.

[...]

(6) A jogorvoslat törvényben meghatározott rendkívüli esetei kivételével senki nem vonható büntetőeljárás alá, és nem ítéltető el olyan bűncselekményért, amely miatt Magyarországon vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más államban törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.”

III.

- [14] 1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [15] Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdekében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [16] Azon indítványi elem, mely szerint az Alkotmánybíróság döntésének eredményeként az ítéltáblai ítélet és a Kúria döntése közötti időszakban jogellenesen volt az indítványozó megfosztva a közügyek gyakorlásának lehetőségétől, így a népszavazáson való részvételtől, nem áll összefüggésben a jelen ügyben vizsgált kúriai eljárás és döntés alkotmányosságának kérdésével. Az Abtv. 43. § (2) bekezdése értelmében a bírói döntést megsemmisítő alkotmánybírósági döntés eljárási jogkövetkezményére a bírósági eljárások szabályait tartalmazó törvények rendelkezéseit kell alkalmazni [pl. Be. 403–406. §, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 361. §]. E jogkövetkezményeket a vonatkozó eljárási szabályok szerint a Kúria határozza meg. Az alaptörvény-ellenesség jellegében többféle lehet, s ez a megfelelő orvoslás lehetséges módzatainak sokrétűségét vonja maga után. A jelen ügyben a panaszban foglaltak alapján nem állapítható meg, hogy valamely alkotmánybírósági döntés egyes hatásai mikénti érvényesülésének önálló vizsgálata az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés lenne.

- [17] A további befogadási feltételek fennállását illetően az Alkotmánybíróság a következőket állapítja meg. Az indítványozó a Kúria előtti felülvizsgálati eljárásban terheltként szerepelt, így az egyedi ügyben érintett személynek minősül. A támadott ítélet az ügy érdemében hozott döntésnek minősül, mellyel szemben jogorvoslatnak helye nincs. A döntést az indítványozó 2017. március 21-én vette kézhez, az alkotmányjogi panaszt pedig 2017. május 15-én, az Abtv. 30. §-ában meghatározott hatvannapos határidőn belül nyújtotta be. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítvány határozott kérelmet is tartalmazott, ugyanis megjelölte az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét és indokolást arra nézve, miért sértette azokat a sérelmezett bírói döntés.
- [18] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. E követelménynek az indítvány egyes elemei nem felelnek meg, így azokat az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálta.
- [19] 1.1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint csak az ítéletek alkotmányossági felülvizsgálatát végzi, nem minősül az általános hatáskörű bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, az alkotmányjogi panasszal kapcsolatos hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmén keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja. Az alkotmánybíróság nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a perorvoslati bíróság jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésben állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]}. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető az általános hatáskörű bírósági szervezetrendszer általános felülbírálati fórumának, feladata az igazságszolgáltatással összefüggésben az alkotmányossági jogviták eldöntése, vagyis alkotmányjogi, nem pedig szakjogi kérdésekben dönt, a konkrét ügy elbírálása a bíróság feladata {3273/2016. (XII. 20.) AB végzés, Indokolás [13]}. Mindebből következően az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatta a tényállás megállapításával kapcsolatos kifogásokat.
- [20] A Kúria, a töretlen bírói gyakorlatra hivatkozva, miszerint a tényállás részét képezik azok a tények is, amelyek nem az ítélet tényállási, hanem más részében szerepelnek, e tényeket a felülvizsgálati ítélet tényállásába emelte. Ez az indítványozó álláspontja szerint a tényállás megváltoztatása és ezért ellentétes a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal. Annak vizsgálata azonban, hogy van-e lehetősége a Kúriának ekként ítéletszerkesztési hibára hivatkozva a jogerős ítéletben megállapított tényállási rész megváltoztatására, a fentiek szerint nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.
- [21] Hasonlóképpen a tényállás megállapításának körébe tartozik annak megítélése is, hogy mennyiben vehetőek figyelembe az indítványozó irodalmi művei bizonyítékként. Az előkészületi cselekmények önmagukban nem tiltottak, nem ütköznek semmilyen jogszabályba és csak bizonyos súlyos bűncselekmények esetén kerül sor e cselekmények büntetésére. Az előkészület a szándékos bűncselekmény kifejlődésének első szakasza, amelyben az elkövető elhatározása már a külvilágba lép. A bíróság többek között ezt az elhatározást vizsgálja, vagyis következtet az elkövető gondolati világára, a külvilágban megjelenő jelek alapján. E körben bármit, ami relevanciával bír, figyelembe vehet, a kérdés a tényállás tisztázásának körébe tartozik, nem alkotmányjogi vizsgálat tárgya. Még abban az esetben is, ha a bíróság kifejezetten az említett kijelentéseket, irodalmi műveit szankcionálta volna, az Alkotmánybíróság legfeljebb azt értékelhette volna, ha a bíróság az alkotmányossági szempontokat teljes mértékben mellőzve szankcionálja a magatartást {lásd pl. 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [22] Kizárólag törvényességi kérdés, és ezért szintén nem vizsgálta az Alkotmánybíróság a közügyektől eltiltás időtartamának számítását, az idézés kézbesítésnek módját, illetve a védő számára biztosított felkészülési idő elégséges voltát sem.
- [23] 1.2. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálásának elmaradása kapcsán hivatkozik az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljárás részét képező indokolási kötelezettség sérelmére. Nem tér ki ugyanakkor arra, hogy a jogvita tárgya mennyiben kapcsolódik az Alapító Szerződések rendelkezéseinek hatálya alá tartozó valamelyik helyzethez, illetve a vitatott szabályozás mennyiben tartozik a közösségi jog keretei közé (C-328/04. számú *Vajnai*-ügyben 2005. október 6-án hozott végzés, EBHT 2005 I-08577). Azon esetekben, amikor az Európai Unió Bíróságának nincs hatásköre az adott ügyben, és

amelyből fakadóan előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére sincs lehetőség, az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elutasításával kapcsolatos indokolás hiánya nem vezet az ítélet alaptörvény-ellenességének megállapításához és megsemmisítéséhez [26/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [42]–[43]]. Tekintettel arra, hogy az indítványozó ezzel ellentétes érvelést nem terjesztett elő, nem volt lehetőség az ítéletnek, illetve a mögöttes jogszabályi környezetnek e szempontból való vizsgálatára sem.

- [24] Hasonlóképpen, önmagában az, hogy az indítványozó 2015. június 23-án, az Alkotmánybíróság által megsemmisített kúriai ítélet meghozatalának napján előterjesztett indítványát nem bírálta el a Kúria, nem vet fel az ügy érdemére kiható alaptörvény-ellenességet. Az indítványozó ugyan hivatkozik az indokolási kötelezettségre, illetve a fegyverek egyenlőségére, de nem tér ki – a befogadáshoz (Abtv. 29. §) szükséges, kellően részletes kifejtéssel – arra, hogy mire irányult az indítványa és annak elmaradása mennyiben befolyásolta az ügy érdemét.
- [25] 1.3. A büntetőeljárás észszerű időn túli elhúzódásának kérdésével már foglalkozott a 2/2017. (II. 10.) AB határozat is, melyre alapozottan kifogásolja az indítványozó, hogy a Kúria nem értékelte enyhíthő körülményként az eljárás elhúzódását, csak az időmúlást. Az Ítéletábrla Kúria által felülvizsgált ítélete utal arra, hogy az indítványozó neki fel nem róható okból áll büntetőeljárás hatálya alatt, továbbá a Kúria is utal az időmúlásra. Az időmúlás nem azonosítható maradéktalanul az eljárás elhúzódása miatt eltelt idővel, mely utóbbi a bíróság inaktivitását is jelenti, ezért ha az eljárás elhúzódására tekintettel kerül sor a büntetés enyhítésére, azt a bíróságnak indokolni kell [2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [95]]. Az indítványozó hivatkozik arra, hogy ügyében a nyomozás 2010. február 11-én indult, a vádemelés 2010. október 21-én indult, a jogerős ítélet pedig 2017. február 7-én született. Nem indokolja ugyanakkor, hogy ezen időszak alatt az elsőfokú bíróság, a másodfokú bíróság, illetve a Kúria első vagy az Alkotmánybíróság eljárását követően indult második eljárásában sor került-e valamilyen inaktivitásra. Egy hosszú ideig tartó eljárás is eleget tehet ugyanis az észszerű határidő követelményének (Indokolás [87]). Az indítványozó érvelését pusztán a fenti határozatban kimondott alkotmányos követelményre alapította, azonban a Kúria támadott ítélete a határozat hivatalos lapban való közzététele (2017. február 10.) előtt született (2017. február 7.). Mindezeket figyelembe véve e kérdés kapcsán sem vizsgálható az ítélet alkotmányossága.
- [26] 2. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése lehetővé teszi, hogy az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozattervezetet terjesszen a testület elé. Az alkotmányjogi panasz az eljáró bíró kizárásának, illetve az eljárás megismétlésének kérdése felveti a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kérdését, ezért azt az Alkotmánybíróság e tekintetben – a befogadási eljárás lefolytatásának mellőzésével – érdemben bírálta el.

IV.

- [27] 1. Az indítványozó büntetőügyében az Alkotmánybíróság a Kúria 2015. június 23-án meghozott Bfv.I.588/2015/5. sorszámú ítéletét a 2016. november 28-án meghozott 21/2016. (XI. 30.) AB határozatával – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelme miatt – megsemmisítette. Ezt követően került sor a jelen ügyben vizsgált döntés meghozatalára. Az indítványozó álláspontja szerint ugyanakkor a Be. nem szabályozta a felülvizsgálati eljárás alkotmánybírósági döntés következtében történő megismétlésének lehetőségét, ezért az eljárásjogi szabályozottság – és így eljárási garanciák – hiányában a rendkívüli jogorvoslati eljárás megismétlésére nem kerülhetett volna sor, a döntés meghozatala ekként a kétszeres értékelés tilalmába [XXVIII. cikk (6) bekezdés], a jogbiztonság követelményébe [B] cikk (1) bekezdés], illetve a diszkrimináció tilalmába [XV. cikk (1)–(2) bekezdés] ütközik. Álláspontjának alátámasztására hivatkozott arra, hogy a Kúria jelen indítvánnyal támadott döntését követően az egyes büntetőjogi tárgyú döntések módosításáról szóló 2017. évi XXIX. törvénnyel módosította a jogalkotó a Be.-t, a XVI. fejezetet a II/A. címmel és a 406/A. §-al kiegészítve azt, mely így már kifejezetten szabályozza a rendkívüli jogorvoslati eljárás megismétlését.
- [28] A Kúria a támadott ítéletében vizsgálta a rendkívüli jogorvoslati eljárás megismételhetőségének jogalapját. Eszerint az ítélet Alkotmánybíróság általi megsemmisítésének jogkövetkezményeit a bíróság állapítja meg, a Be. 419. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárás lefolytatására a harmadfokú bírósági eljárás szabályait kell a felülvizsgálati eljárást szabályozó fejezetben foglalt eltérésekkel alkalmazni, a 406. § (2) bekezdés szerint pedig, ha az Alkotmánybíróság a harmadfokú bíróság határozatát megsemmisíti, a harmadfokú bíróság eljárására

a Be. harmadfokú eljárásra vonatkozó XV. fejezetét kell alkalmazni. Mindebből következően a Kúria a harmadfokú eljárás szabályai szerint járt el az ügyben. Mindemellett az Alkotmánybíróság a Kúria határozatát semmisítette meg, nem a felülvizsgálati indítványt, így az a megsemmisítésre tekintettel nincs elbírálva.

- [29] 1.1. Az Alkotmánybíróság a 33/2013. (XI. 22.) AB határozatában érdemben vizsgálta a büntetőeljárásokban a kétszeres értékelés tilalmának (*ne bis in idem*) fogalmát és követelményeit. A jelen ügy szempontjából e határozatban megállapítottak közül a következőket kell hangsúlyosan kiemelni. A *ne bis in idem* elve az állami büntetőhatalom korlátja, amely elejét veszi annak önkényes, visszaélészerű gyakorlásának azáltal, hogy megakadályozza azon személyek ismételt büntetőeljárás alá vonását, illetve elítélését, akiket Magyarországon vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más államban törvénynek megfelelően már jogerősen felmentettek vagy elítéltek. A *ne bis in idem* elv követelménye a döntés véglegességéhez kapcsolódik. Azt, hogy a véglegességet mikor éri el egy ügy, alapvetően az eljárásjogi rendelkezések értelmezésével lehet megállapítani, figyelemmel azonban arra is, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága érdemi vizsgálatot követel meg e téren annak érdekében, hogy az államok diszkrecionális jogértelmezéssel ne zárhassák ki az Emberi Jogok Európai Egyezményében is megjelenő *ne bis in idem* elv érvényesülését (Indokolás [24]–[25]).
- [30] Az Alkotmánybíróságnak arra kellett tehát választ adnia, hogy bekövetkezett-e a véglegesség az ügyben, amely kizárná a büntetőeljárás továbbfolytatását, vagy pedig lehetőség volt a felülvizsgálati eljárás megismétlésére. Ehhez az Abtv. és a Be. szabályait kellett figyelembe vennie.
- [31] A jogerő intézménye magában foglalja a határozat rendes eljárásban való megváltoztathatatlanságának követelményét, vagyis azt, hogy a határozat rendes jogorvoslattal (fellebbezés) nem támadható meg, azt módosítani már nem lehet (alaki jogerő). Ez ugyanakkor még nem jelent véglegességet, nem zárja ki ugyanis teljes mértékben új eljárás indítását, illetve az eljárás folytatását, ez ugyanis már az anyagi jogerőhatás beálltától és ahhoz kapcsolódóan elsődlegesen a büntetőeljárás törvényben szabályozott rendkívüli jogorvoslati eszközöktől függ. A rendkívüli jogorvoslati eszközök – ilyen például a felülvizsgálat – áttörik az alaki jogerőt, ugyanakkor erre csak törvényben, szűk körben meghatározott feltételek fennállása esetén van lehetőség. A rendes jogorvoslat biztosítása a jogorvoslatihoz való jogból fakadóan alkotmányos kötelezettség, más a helyzet ugyanakkor a rendkívüli jogorvoslatokkal, amelyek biztosítása egyrészt nem fakad a jogorvoslatihoz való jogból, másrészt a jogbiztonság követelménye is komoly gátat szab alkalmazásuk elé.
- [32] A jogerő intézménye ugyanis a jogállamiság része, abban a jogorvoslatihoz való jog és a jogbiztonság követelménye nyer egyensúlyt. A jogbiztonság megkívánja, hogy belátható határidőn belül nyugvópontra jusson egy ügy. Alapvető alkotmányos érdek fűződik a jogerős döntések megváltoztathatatlanságához és irányadó voltához, a jogorvoslati lehetőségek mellett beállt jogerő tiszteletben tartása a jogrend egészének biztonságát szolgálja. A jogerő az anyagi igazságosság és a jogbiztonság követelményét hozza összhangba azzal, hogy utóbbi követelményt tekinti elsődlegesnek. Azonban bizonyos, szűk körben meghatározott esetekben (pl. új bizonyítékok kerülnek elő, melyek befolyásolták volna az alapügyet, vagy az alapügyben eljáró bíróságok a büntető anyagi és/vagy eljárás jog rendelkezéseit rendkívül súlyosan megsértették) a jogbiztonsághoz fűződő érdekek képest fontosabb a súlyos hibák kijavításához és azon keresztül az anyagi igazságossághoz fűződő közérdek.
- [33] Az anyagi jogerő által hordozott véglegesség által zárul le teljes egészében a büntetőeljárás és ez zárja ki az újabb bűnüldözést. Ekkortól értelmezhető tehát a *ne bis in idem* követelménye. A rendkívüli jogorvoslat iránti kérelem ugyanakkor megakasztja ezt a folyamatot. Hasonlóképpen, ilyen hatással bír az alkotmányjogi panasz előterjesztése is, az Alkotmánybíróság döntése ugyanis szintén hatással lehet a véglegesség tényleges beálltára és annak időpontjára.
- [34] A bírói döntést megsemmisítő alkotmánybírósági döntés eljárás jogkövetkezményére az Abtv. 43. § (2) bekezdése értelmében a bírósági eljárások szabályait tartalmazó törvények rendelkezéseit kell alkalmazni. E körben akár az is elképzelhető, hogy a megsemmisítő döntés lévén válik véglegessé az adott ügy, de ezzel ellentétesen az is, hogy az eljárás továbbfolytatására van szükség. Az ezzel kapcsolatos rendelkezéseket az eljárás törvényeknek rögzíteniük kell. Helytálló az indítványozó érvelése, amikor az eljárás szabályok és azokon keresztül az eljárás garanciák meglétének fontosságát hangsúlyozza. Azonban, ahogyan erre a Kúria ítélete is hivatkozik, jogértelmezés révén, a Be. 419. § (1) bekezdésén keresztül a harmadfokú eljárás szabályainak alkalmazásával megállapíthatóak a hiányolt eljárás szabályok és garanciák. Mindez igaz akkor is, ha a jogalkotó a Be. módosításával a Kúria megismételt eljárására a felülvizsgálati eljárás szabályait rendeli immár alkalmazni. Az Alkotmánybíróság döntése nem zárta le véglegesen az ügyet, az ítéletet megsemmisítette ugyan, de ezáltal a koráb-

ban előterjesztett felülvizsgálati kérelem elbírálatlanná vált, az ekként nem tekinthető kimerítettnek, különös tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság döntése nem terjedt ki azokra a jogszabálysértésekre, amelyeknek fennállt az alaki jogerős döntés vonatkozásában a felülvizsgálati kérelem állította. E jogszabálysértések elbírálása pedig olyan indok, amely a rendkívüli jogorvoslatokhoz kapcsolódóan fent leírtak szerint indokoltá teheti a jogerő áttörését és a véglegesség beálltának megakadályozását.

- [35] Mindezekből következően tehát megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság döntését követően nem lehetett véglegesen lezárultnak tekinteni az indítványozó büntetőügyét, így az Alaptörvény XXVIII. cikk (6) bekezdésében rögzített *ne bis in idem* követelménye nem sérült.
- [36] 1.2. Tekintettel arra, hogy jogértelmezés révén megállapíthatóak voltak a megismételt eljárás szabályai, nem sérült a B) cikk (1) bekezdése szerinti jogbiztonság és a XVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljárás követelménye sem. Mivel a Kúria az eljárási szabályok betartásával járt el az ügyben, nem állapítható meg olyan körülmény sem, amely felvetné, hogy az azonos eljárásjogi kérdést felvető ügyekben eltérő jogértelmezés születne, ezért nem állapítható meg az Alaptörvény XV. cikkében rögzített diszkrimináció-tilalom sérelme sem. Ugyanígy, az Alaptörvény IV. cikke szerinti szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jogának sérelme sem merülhetett fel.
- [37] 1.3. Mivel az elítélés ténye és mértéke törvényességi kérdés, továbbá az Alkotmánybíróság nem állapított meg alaptörvény-ellenességet a felülvizsgálati eljárás megisméltése vonatkozásában, nem vizsgálta az indítványozó kártalanítással kapcsolatos kifogását. Kártalanítás a Be. 580–584. §-ában foglaltak, vagyis törvényben meghatározott feltételek szerint jár a terheltnek. Önmagában az, hogy az indítványozó a jogerős ítéletábrái ítélet eredményeként megfelelt a feltételeknek, a Kúria döntését követően viszont már nem, ekként nem vet fel alkotmányossági kérdést.
- [38] 2. Az indítványozó mindemellet kifogásolta, hogy ügyében olyan bíró járt el, aki az eljárás korábbi szakaszában már eljár, továbbá a tanács elnöke és egy tagja elfogult volt, mert eljártak a korábban lefolytatott felülvizsgálati eljárásban, illetve a tanács elnökével szemben további okokra hivatkozva szintén a pártatlanság követelményének sérelmét állítja. A tisztességes bírósági eljáráshoz és a védelemhez való jogának sérelmét pedig abban látja, hogy a 2017. február 7-én, a nyilvános ülést megelőzően benyújtott elfogultsági kifogást csak 2017. március 6-án bírálták el, holott addig nem lehetett volna ítéletet hozni.
- [39] 2.1. Az ügyében korábban eljár bíró vonatkozásában az indítványozó által rendelkezésre bocsátott iratok alapján megállapítható volt, hogy az érintett bíró a vádemelést követően járt el, mely során a Fővárosi Ítéletábrái tanácsának tagjaként az indítványozó ügyében eljáró ítélező bíróságnak az indítványozó és védője előzetes letartóztatás megszüntetésére irányuló indítványát elutasító döntését megváltoztatva az indítványozót szabadlábra helyezését rendelték el.
- [40] A vádemelést követően a kényszerintézkedésekről való döntés az alábbiak szerint megoszlik az elsőfokú, másodfokú és harmadfokú bíróság között. Az elsőfokú bíróság által – akár a tárgyalás előkészítése szakaszában, akár az ügydöntő határozat hozatalakor – elrendelt vagy fenntartott kényszerintézkedésről rendelkező döntés elleni fellebbezést a másodfokú bíróság, míg a másodfokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott kényszerintézkedésről rendelkező döntés elleni fellebbezést a harmadfokú bíróság bírálja el. A harmadfokú bíróság által fenntartott vagy elrendelt kényszerintézkedésről rendelkező döntés elleni fellebbezést – amennyiben a döntést az ítéletábrái hozta – a Kúria bírálja el.
- [41] A 34/2013. (XI. 22.) AB határozat és a 21/2016. (XI. 30.) AB határozat alkotmányos követelmény megfogalmazását azért tartották szükségesnek, mert kétely övezhette az ítélező bírák pártatlanságát abban az esetben, ha a vádemelést megelőzően – a nyomozási bíró jogkörében eljáró törvényszéki egyesbíróként, illetve a nyomozási bíró, valamint törvényszéki egyesbíró döntései elleni jogorvoslat alapján eljáró másodfokú bírói tanács tagjaként – az előzetes letartóztatás elrendelésének vagy fenntartásának az egyik általános feltételét, a gyanú megalapozottságát illetően döntést hoztak. Abban ugyanis a bizonyítékokról – szükségképpen – előzetesen állást foglaltak, vagy azzal összefüggésben a büntetőügyre vonatkozó olyan adatokat ismer(het)tek meg, amelyekhez az ítélezés során eljáró bíró egyébként már nem jut hozzá, így azt bizonyítékként nem értékelheti.
- [42] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a vádemeléssel a büntetőeljárás egy új szakaszába lép. A vádemeléssel az állam büntetőjogi igényének érvényesítésére felruházott ügyész – értékelve a nyomozás során beszerzett

bizonyítékokat – kifejezi azon szakmai meggyőződését, hogy a vádiratban körülírt bűncselekmény megtörtént, azt a megvádolt személy követte el, akivel szemben nem áll fenn semmilyen büntethetőségi akadály. Ez az aktus egyúttal azt is jelenti, hogy a büntetőjogi felelősség megállapíthatóságának a bizonyossági foka is magasabbá vált, hiszen a nyomozás során fennálló megalapozott gyanú vádemeléshez szükséges bizonyossággá erősödött [lásd: Be. 4. § (2) bekezdés, Be. 216. §, valamint 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [44]]. A 93/2011. BK vélemény ezzel összhangban azt a követelményt fogalmazza meg, hogy „[a]z előzetes letartóztatás elrendelésére irányuló ügyészi indítványból és az ahhoz csatolt bizonyítékokból ki kell derülnie, hogy a bűncselekmény megalapozott gyanúja és a személyre szóló megalapozott gyanú fennáll”.

- [43] A vádemeléssel az ügy urává az ítélkező bíró válik, aki viszont kötve van vádhoz, az abban foglaltakon túl nem terjeszkedhet, de a vádat ki kell mérítenie. Ebből az is következik, hogy addig, amíg a perbíró nem döntött a vádról, önmagában a vádirat megléte megalapozza a vádemeléshez szükséges bizonyosság (így értelemszerűen a megalapozott gyanú) meglétét, ezért a vádemelést követően a kényszerintézkedés tárgyában döntést hozó bírák az előzetes letartóztatás általános feltételeként meghatározott megalapozott gyanú fennállását nem a bizonyítékokról történő előzetes állásfoglalás, hanem a vádiratra történő hivatkozás alapján állapítják meg. Abban az esetben pedig, ha már az elsőfokú ítélet is megszületett az ügyben, a büntetőjogi felelősség megállapíthatósága még tovább erősödik és ennek foka a vádemeléshez szükséges bizonyosságot is meghaladja [lásd: 3017/2016. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [41]], az elsőfokú ítélet pedig mindaddig irányadó a másodfokú bíróság számára, ameddig érdemi döntésével felül nem bírálja.
- [44] A vádemelés másik lényeges hatása, hogy a vád alapjául szolgáló és a tárgyalási szakaszban beszerzett bizonyítékok a további eljárás során kivétel nélkül hozzáférhetőek mind az ítélkező, mind a kényszerintézkedés tárgyában eljáró bírák számára, függetlenül attól, hogy ezek közül az ítélkező bírák melyeket, hogyan értékelik. A vádemelést követően tehát nem fordulhat elő, hogy valamely kényszerintézkedés tárgyában döntést hozó – és az eljárás későbbi szakaszában az adott ügyben magasabb fokon ítélkező – bíró olyan bizonyítékokat, adatokat ismerjen meg, amelyekhez az ítélkező tevékenysége során már nem férhet hozzá.
- [45] Az Alkotmánybíróság korábbi határozatai az eljárás korábbi, vagyis a bírósági szakaszt megelőző szakaszában eljáró, nyomozási bírói feladatokat ellátó bírók vonatkozásában állapítanak meg alkotmányos követelményt, vagyis csak különböző eljárási szakaszokra vonatkoznak, azonos eljárási szakaszokban hozott döntésekre (így az azonos eljárási szakaszban hozott különböző határozatok felülbírálatára, vagy – hacsak a Be. másként nem rendelkezik –, a másodfokú és a hatályon kívül helyezést követően megismételt eljárásokra) nem. Az azonos eljárási szakaszban hozott döntések az eljáró bíró vagy bírói tanács összetétele szempontjából nem hozhatók összefüggésbe a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal [3096/2017. (IV. 28.) AB végzés, Indokolás [10]].
- [46] Mindezekből következően tehát nem sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból levezetett pártatlanság követelménye.
- [47] 2.2. Az indítványozó álláspontja szerint objektív kizárási ok az is, hogy a tanács elnöke és egy további bíró részt vett az Alkotmánybíróság által megsemmisített ítélet meghozatalában. A Be. 21. § (3) bekezdés c) pontja azonban a megalapozatlanság miatt hatályon kívül helyezett határozat meghozatalában részt vett bírót zárja ki az eljárásból, az Alkotmánybíróság által megsemmisített bírói döntés meghozatalában részt vett bírót törvény ebből az okból nem zárja ki a további eljárásból. Az Alkotmánybíróság pedig nem a megalapozottság, hanem az alkotmányosság szempontjából folytat eljárást.
- [48] 2.3. Az indítványozó relatív kizárási okra is hivatkozott a felülvizsgálati eljárást lefolytató tanács vonatkozásában. A Be. objektív és relatív kizárási okok között tesz különbséget, utóbbi kizárási ok az elfogultság. A bírói pártatlanság azt kívánja meg, hogy az adott ügyben eljáró bíró elfogulatlan legyen mind az eljárásban szereplő fél, vagy az eljárás alá vont személy, mind az ügy iránt. Az Alkotmánybíróság már több határozatában kifejtette, hogy a pártatlanság tényleges érvényesülését elsősorban az eljárási törvények kizárási szabályai biztosítják [25/2013. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [29], 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [30]]. Az Alkotmánybíróság a bírói pártatlanság megítélése kapcsán figyelembe veszi az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatát is. Ez alapján a bírói pártatlanság megítélésekor a külső látszat is jelentős szerephez jut. Azokban az ügyekben, amelyekben kétség támad a bíró pártatlansága tekintetében, az eljárás alá vont személy kételyes fontos ugyan, de a döntő jelentőségű körülmény mégis az, hogy ez a kétely objektív szempontokkal igazolható-e, vagyis a bíró pártatlanságának látszata válik-e kétségessé [34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [32], 3038/2017. (III. 7.) AB végzés, Indokolás [24], legutoljára 3185/2017. (VII. 14.) AB végzés, Indokolás [22]].

- [49] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az eljáró bírók pártatlanságának látszata nem vált kétségessé az indítványozó által felhozott érvek alapján. Önmagában az alapján, hogy az indítványozó álláspontja szerint eljárási hibákat követett el a tanács elnöke, nem vélelmezhető a bíró elfogultsága. Az eljárás során az indítványozó több kizárási indítványt is előterjesztett, melyet a Kúria más tanácsai elbíráltak és indokolt végzéssel elutasítottak. E végzések közül kettőt ugyan valóban az indítvánnyal támadott ítélet meghozatalát követően hozott meg a Kúria tanácsa, azonban maga az ítélet, illetve mindkét végzés megindokolta, miért nem tekintették az indítványozó által kifogásoltakat objektív kizárási oknak (ismételt előterjesztés, illetve a kizárás alapjául szolgáló tény valószínűsítésének hiánya), amely lehetővé tette az utólagos elbírálást.
- [50] 3. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglaltak szerint döntött és az indítványt elutasította.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1180/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3343/2017. (XII. 20.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Pécsi Ítéltábla Gf.V.40.033/2014/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság (a továbbiakban: indítványozó) az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Pécsi Ítéltábla Gf.V.40.033/2014/15. számú ítéletének a megsemmisítését kérte, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére hivatkozva.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügynek az indítvány elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] Az indítványozó 2007-ben bányászati jog átruházási megállapodással, az illetékes bányakapitányság átruházást jóváhagyó határozata alapján megszerezte egy bányatelken tőzeg kitermelésére a bányászati tevékenység gyakorlásának a jogát. 2008-ban a bányatelken az egyik autópálya nyomvonalát fektették le, és ugyanekkor kiépítésre került egy, az autópálya fölött átívelő átjáró, valamint az átjáróhoz oda- és elvezető külterületi mellékút. A külterületi mellékút kiépítése következtében az indítványozó meghatározott helyrajzi számú ingatlanokon kitermelési tevékenységet nem végezhetett, bányászati jogát nem gyakorolhatta, ebből eredően őt kár érte. Az indítványozó a kártérítés megfizetése érdekében pert (a továbbiakban: előzményper) indított, melynek során az elsőfokon eljáró bíróság közbenső ítéletével megállapította az alperes kártérítési felelősségét, azonban a másodfokon eljáró Pécsi Ítéltábla, valamint a felülvizsgálati bíróságként eljáró Kúria a keresetet elutasította. A bíróságok az elutasító döntésüket arra alapították, hogy az indítványozó jogelődje, a bányászati jog akkori jogosultja és az Állami Autópálya Kezelő Rt. 2002. december 4-én kártalanítási szerződést kötött, melyet 2003-ban két alkalommal módosított. A szerződés alapján az akkori jogosult többszáz millió forint általános kártalanításban részesült, amelynek fejében tudomásul vette, hogy az érintett ingatlanokon bányászati jogát nem, vagy csak korlátozottan gyakorolhatja, egyúttal minden további kártalanításról, kártérítésről vagy egyéb ellenértékről lemondott. A bíróságok megállapítása szerint az indítványozó kártalanításra nem jogosult, mivel bányászati jogelődje jogáról kártalanítás fejében lemondott, ezért bányászati jogát az indítványozóra sem ruházhatta át. A jogelőd a bányatelek minősítés törléséhez hozzájárult; a szerződéses szándék vizsgálata szempontjából közböbs, hogy később a bányatelek minősítés nem került törlésre.
- [4] Az indítványozó az előzményperben hozott jogerős döntést követően ismételt keresetet nyújtott be az illetékes bírósághoz, melyben a 2002. december 4-én kötött szerződés és módosításai érvénytelenségének a megállapítását kérte arra hivatkozással, hogy a szerződés a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Btv.) 3. §-ába, illetve 26. § (11) és (14) bekezdésébe ütközik, ezért a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 200. § (2) bekezdésének értelmében semmis. Az indítványozó vitatott kérdésnek tartotta, hogy a hivatkozott szerződés kártalanítási vagy adásvételi szerződés-e. Az elsőfokon eljáró bíróság a keresetet elutasította. A tényállás megállapítása során hivatkozott az előzményperben hozott döntésekben foglalt megállapításokra. „A bíróság a tényállást a felek a felülvizsgálat, jogerős ítéletben rögzített tényállással egyezően határozta meg. A felek között a releváns tényelődások tekintetében vita nem volt, kizárólag jogkérdésben kellett döntenie”. Az indítványozó azon bizonyítási indítványát, amelyben az alperest a jogelőd által kibocsátott számla benyújtására kérte kötelezni, az alábbiak miatt utasította el: „a korábbi perben elbírált azon ítéleti

megállapítást jelen ügyben a felperes [indítványozó] nem tehetette vitássá, hogy a [... jogelődje] és az Állami Autópálya Kezelő Részvénytársaság között kártalanítási szerződés jött létre”.

- [5] A bíróság megállapította, hogy a szerződés nem vitathatóan kártalanítási szerződésnek minősül, függetlenül az abban foglalt szóhasználatától. Nem ellentétes a Btv. hivatkozott rendelkezéseivel, mivel azok (és más jogszabály) nem zárják ki azt, hogy két magánjogi jogalany egymással kártalanítási szerződést kössön. A kártalanítási szerződés létrejötte és érvényessége független attól, hogy kivett helyé nyilvánítás esetén milyen feladatkört telepít a törvény az érintett hatóságra.
- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben az indítványozó fellebbezést nyújtott be, majd az illetékes bíróság, a Pécsi Ítéltábla kizárását kezdeményezte elfogultságra hivatkozva. A Kúria a Pécsi Ítéltábla kizárását megtagadta, mivel a kérelem „nem tartalmazott olyan objektív ténytet, amely alapján megállapítható lett volna, hogy az adott eljárásban az ügy pártatlan, tárgyilagos megítélése nem biztosított a magukat elfogulatlanak valló bírák nyilatkozatával szemben” (lásd a Pécsi Ítéltábla Gkk.VI.40.004/2015/5. számú végzése). Az indítványozó ezt követően arra hivatkozással kérte a per tanácselnökének kizárását, hogy ő az előzményperben az ítélező bírói tanács előadó bírója volt. Ezért – az indítványozó nézete szerint – mivel korábban is ő ellenében döntött, várhatóan ebben a perben is a hátrányára fog döntést hozni, így ő „esélyegyenlőtlenséggel indul”. A bíró úgy nyilatkozott, hogy nem érzi magát elfogultnak; a bíróság a kizárás iránti kérelmet megtagadta.
- [7] A Pécsi Ítéltábla az alkotmányjogi panasszal támadott, Gf.V.40.033/2014/15. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [8] 3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz alkotmányjogi panasszal és ezzel párhuzamosan felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához. A Kúria – az Alkotmánybíróság megkeresésére – megküldte a döntését, mely a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria döntéséből megállapíthatóan az indítványozó a felülvizsgálati kérelmében (határidőben) nem hivatkozott arra, hogy ügyében kizárt bíró járt el, nem kifogásolta a bíró kizárása iránti kérelmének a megtagadását. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát a Kúria ítéletére nem terjesztette ki.
- [9] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt kifogásolta, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt, a törvényes, pártatlan bíróhoz való joga sérült a másodfokú eljárás során. Hivatkozott arra, hogy már az 1868. évi LVI. törvénycikk, az 1911. évi I. törvénycikk és az 1896. évi XXXII. törvénycikk is biztosította a bírósághoz fordulás jogát, a bírák pártatlanságát és függetlenségét, a kizárási és összeférhetetlenségi szabályokon keresztül. Hivatkozott arra, hogy mind az Alaptörvény, mind az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, mind az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv tartalmazza a független és pártatlan bírósághoz és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot. Rámutatott arra, hogy eljárása során az Alkotmánybíróság is tekintetbe veszi az Emberi Jogok Európai Bíróságának az esetjogát és következetes gyakorlata szerint a pártatlanság, az elfogulatlan és tisztességes eljárás alkotmányos követelmény. Hivatkozott az Alkotmánybíróság több, a tisztességes eljárással, a bíróságok pártatlanságával (és annak látszatával) kapcsolatos döntésére.
- [10] Álláspontja szerint azért sérült a tisztességes eljáráshoz való joga, mert a másodfokú döntés meghozatalában törvény által kizárt bíró vett részt. E körben a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló korábban hatályban volt és jelenleg hatályos törvények rendelkezéseire hivatkozott [régii Bjt. 72. § és Bjt. 116. § (3) bekezdés], mely szerint nem vehet részt az ügy elbírálásában az, aki az első fokú eljárásban részt vett.
- [11] E körben hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság „a tényállást a felek a felülvizsgált, jogerős ítéletben rögzített tényállással egyezően határozta meg”; a hivatkozott, az előzményperben hozott jogerős ítélet meghozatalában viszont – előadó bíróként – részt vett az alkotmányjogi panasszal támadott ítéletet hozó bírói tanács elnöke. Az indítványozó rámutatott arra, hogy a bírói gyakorlat azt mutatja, hogy „az ügy első fokú elintézése alatt nemcsak a megtámadott érdemi határozat meghozatalában való részvételt, hanem minden olyan eljárási cselekményt érteni kell, amely az érdemi döntés meghozatalához vezetett, vagy arra kihatással lehetett”. E körben a következő döntésekre hivatkozott: BH1991.154., BH1978.489., BH1997.214., BH2002.461. Az indítványozó álláspontja szerint a Bjt. kizárásra vonatkozó szabályai már a másodfokú eljárásban való részvételt is tiltják a tanács elnöke részére; a Pécsi Ítéltáblának – az indítványozó elfogultsági kérelme alapján – módja lett volna a kizárási okra figyelemmel lenni. Azzal, hogy ezt nem tette meg, megsértette az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát. Hivatkozott a 67/1995. (XII. 7.) AB határozatra, mely szerint: „[a] pártatlan bírósághoz

való alkotmányos alapjog az eljárás alá vont személy iránti előítéletmentesség és elfogulatlanság követelményét támasztja a bírósággal szemben. Ez egyrészt magával a bíróval, a bíró magatartásával, hozzáállásával szembeni elvárás, másrészt az eljárás szabályozásával kapcsolatos objektív követelmény: el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében” (ABH 1995, 346, 347.).

- [12] Az indítványozó kérte az Alkotmánybíróság intézkedését abban a körben, hogy az eljárási illeték és a perköltség fizetésére vonatkozó kötelezettsége az eljárás befejezéséig felfüggesztésre kerüljön.

II.

- [13] Az Alaptörvény indítványban hivatkozott rendelkezése a következő:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [14] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek.
- [15] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [16] 2. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadásának további feltételét határozza meg, melynek értelmében a testület „az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” Az Alkotmánybíróság e feltételeket alternatív törvényi feltételnek tekinti, azaz bármelyik igazolt fennállta esetén az alkotmányjogi panaszt be kell fogadni.
- [17] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó által állított azon körülmény, hogy ügyének elbírálásában törvény által kizárt bíró vett részt, amennyiben igaznak bizonyul, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének olyan súlyos sérelmét jelenti, amely megalapozza az ítélet megsemmisítését. Az, hogy a másodfokú eljárásban valóban olyan bíró vett-e részt, aki az elsőfokú eljárásnak is részese volt, csak érdemi vizsgálat során dönthető el, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt befogadta.

IV.

- [18] Az indítvány nem megalapozott.
- [19] 1. Az Alkotmánybíróság számos döntésében foglalkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt, pártatlan bírósághoz való joggal, e körben gyakorlata töretlen: „[a] pártatlan bírósághoz való alkotmányos alapjog – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján is – az eljárás alá vont személy iránti előítélet-mentesség és elfogulatlanság követelményét támasztja a bírósággal szemben. Ez egyrészt magával a bíróval, a bíró magatartásával, hozzáállásával szembeni elvárás, másrészt az eljárás szabályozásával kapcsolatos objektív követelmény: el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében (ABH 1995, 346, 347.). A pártatlanság kérdését objektív és szubjektív nézőpontból egyaránt vizsgálni kell. A pártatlanság egyrészt azt a követelményt támasztja, hogy a bíróság tagjai személyes előítéletektől mentesek legyenek, másrészt – objektív nézőpontból vizsgálva – megvan-e a pártatlanság megfelelő látszata [vö. 67/1995. (XII. 7.) AB határozat, ABH 1995, 346.; 32/2002. (VI. 4.) AB határozat, ABH 2002, 153.; 17/2001. (VI. 1.) AB határozat, ABH 2001, 222.]” {3109/2013. (V. 17.) AB végzés, Indokolás [7]}.
- [20] Az Alkotmánybíróság döntéseiben a polgári perrendtartásról szóló 1959. évi III. törvényben (a továbbiakban: Pp.) szabályozott kizárási okokat két, jól elkülöníthető csoportra: az abszolút és a relatív kizárási okokra osztotta (lásd pl. 215/B/1999. AB határozat, ABH 2001, 1067.).

- [21] 2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott döntéshozatali eljárás során nem az indítványozó által hivatkozott Bjt., hanem a Pp. kizárásra vonatkozó szabályaira kell figyelemmel lenni. A Pp. 15. § (1) bekezdése szerint „[a] per másodfokú elintézéséből ki van zárva az a bíró is, aki a per első fokú elintézésében részt vett.” Az általános kizárási szabályokat a Pp. 13. §-a tartalmazza; e körben a jelen ügy vonatkozásában az (1) bekezdés e) pontja tekinthető relevánsnak: „Az ügy elintézéséből ki van zárva, és abban mint bíró nem vehet részt: [...] e) az, akitől az ügynek tárgyilagos megítélése egyéb okból nem várható (elfogultság)”.
- [22] Az indítványozó a Pécsi Ítéletáblához benyújtott, az eljáró bírói tanács elnökének kizárására vonatkozó kérelmét – az iratokból kitűnően – a Pp. 13. § (1) bekezdésének e) pontja szerinti, relatív kizárási okra alapította. Az indítványozó nézete szerint „olyan objektív, megkérdőjelezhetetlen tény fedezett fel, amely az elfogultsági kérelmet egyértelműen megalapozza”. Mivel a bíró „korábban is a felperes [indítványozó] ellenében döntött, ezért várhatóan a jelen perben is a felperes hátrányára fog döntést hozni. Így a felperessel szemben elfogult, a felperes »esélyegyenlőtlenséggel indul«”. A Pécsi Ítéletábla a kérelmet e körben bírálta és utasította el.
- [23] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában már nem relatív, hanem abszolút kizárási okként hivatkozott arra a tényre, hogy az eljáró tanács elnöke az előzményperben részt vett; állítása szerint az elsőfokú döntés meghozatala során a tényállás megállapítására az előzményper alapján került sor, ezért a kifogásolt bíró részese volt az elsőfokú eljárásnak és így törvény alapján kizárt bíró.
- [24] 3. A fentiekből következően az Alkotmánybíróságnak abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a konkrét ügyben értelmezhető-e olyan tágan a Pp. 15. § (1) bekezdésében foglalt, a per elsőfokú elintézésében való részvétel, hogy abba az is beletartozik, hogy a bíró egy olyan előzménypernek volt a részese, amelyben foglalt megállapításokra az elsőfokú ítélet aktívan épít. Az indítványozó a pártatlanság sérelmét az elsőfokú bíróságnak az Indokolás I. rész 2. és 3. pontjában is idézett egyetlen mondatára építette, mely szerint a bíróság a tényállást az előzményperben rögzített tényállással megegyezően állapította meg.
- [25] Az indítványozó hivatkozott döntvényekre (BH-kra), azonban az azokban foglalt jogi helyzet nem egyezik meg az indítványozó ügyében foglalt jogi helyzettel. Az egyik esetben a megyében működő valamennyi bíró kizárására saját elfogultsági bejelentésük következtében került sor, míg a többi esetben a kizárt bírák valamilyen módon részt vettek az ügy elsőfokú elintézésében. „Az elsőfokú elintézésben történő részvételnek minősül az olyan perbeli cselekmények végzése, amelyek az érdemi döntést célozták, vagy arra kihatással lehettek”. Az indítványozó esetében a kifogásolt bíró semmilyen eljárási cselekményt nem végzett az elsőfokú eljárásban.
- [26] A konkrét ügyben az előzményperben megállapított tényállás annyiban foglalható össze, hogy az indítványozó jogelődje és az Állami Autópálya Kezelő Rt. között létrejött szerződés következtében a jogelőd kártalanítása megtörtént és ezért az indítványozót már nem illet meg kártalanítás. Az elsőfokú bíróság szerint ez *res iudicata*-t jelent abban, az indítványozó által vitatott kérdésben is, hogy a felek adásvételi vagy kártalanítási szerződést kötöttek-e. Utóbb már maga az indítványozó sem hivatkozott az elsőfokú ítélettel szemben benyújtott fellebbezésében arra, hogy a bíróság tévesen állapította meg a szerződés típusát; érvelését a kártalanítási szerződés érvénytelensége tekintetében fejtette ki.
- [27] Ha a tényállás valamely eleme tekintetében az előzményper a *res iudicata* kötőerejével köti az eljáró bíróságot, akkor azt a másodfokú bíróság sem bírálhatja felül. Emiatt nincsen jelentősége annak, hogy az előzményperben hozott döntést ki hozta. A Pp. 15. § (1) bekezdésében foglalt kizáró ok lényegi eleme, hogy saját döntését ne bírálhassa felül a másodfokon eljáró bíró. Ez a helyzet jelen ügyben semmiképpen nem állhat elő.
- [28] A fentiekből következően az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó által állított, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében szabályozott, a tisztességes eljáráshoz, pártatlan bírósághoz való jogának a sérelme nem merülhetett fel. Nem állapítható meg az sem tehát, hogy az indítványozó ügyének elbírálásában törvény által kizárt bíró vett részt, mivel a Pp. 15. § (1) bekezdésében foglalt szabályozás nem értelmezhető olyan széles körűen, mint ahogyan azt az indítvány teszi.
- [29] A fentiekben kifejtetteket figyelembe véve az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) bekezdései, 63. §-a, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései, 31. § (6) bekezdése alapján eljárva – az indítványt elutasította.
- [30] 4. Az Abtv. 61. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság kivételesen, az ott felsorolt okokból hívhatja fel a bíróságot a kifogásolt döntés végrehajtásának felfüggesztésére. Jelen ügyben az Alkotmánybíróság az eljárás megindulásakor nem tartotta indokoltnak ezt a kivételes, az eljárási illeték és a perköltség fizetésére vonatkozó

kötelezettség felfüggesztésének kezdeményezésére irányuló eljárást, az indítvány elutasítása következtében pedig már nem kellett e kérdésről rendelkeznie.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1608/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3344/2017. (XII. 20.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.345/2014/6. számú végzése alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság (a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője útján [dr. Gyurkó Péter, Gyurkó & Kállai Ügyvédi Iroda, 3300 Eger, Törvényház utca 13–15.] az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria Gfv.VII.30.345/2014/6. számú végzésének a megsemmisítését kérte, az Alaptörvény számos rendelkezésére hivatkozva.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügynek az indítvány elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] A Kúria végzése egy felszámolási eljárásban, vitatott hitelezői igény tárgyában született; az igényt az indítványozó nyújtotta be (a felszámolás alatt álló cég a továbbiakban: adós).
- [4] 2.1. Az indítványozó és egy, speciális alapanyagok értékesítését végző gazdasági társaság (a továbbiakban: Kft.) faktorálási keretszerződést kötött arra tekintettel, hogy a Kft. vevői csak hosszabb határidőre vállalták a teljesítést (a számlák ellenértékének kiegyenlítését). 2006. július 31-én „Értesítő levél – Nyilatkozat” elnevezésű okiratban az indítványozó és a Kft. tájékoztatta az adóst a faktorálási szerződésről, mely alapján a Kft. mint engedményező az indítványozóra mint engedményesre engedményezi az adóssal mint kötelezettel szemben fennálló, „a kötelezett által teljesítettnek (leigazoltnak) minősülő, engedményező által 2006. 8. 1-ét követően kiállított összes számlái szerinti pénzköveteléseit.” Az adós az engedményezést tudomásul vette és kötelezettséget vállalt arra, hogy a továbbiakban fizetést kizárólag a megjelölt bankszámlára teljesít. Az okirat szerint az engedményezés megszűnéséről az engedményező és az engedményes közös nyilatkozatban értesíti az adóst.
- [5] A faktoring keretszerződés 1. pontja szerint a Kft. átruházta, az indítványozó pedig megvásárolta a szerződésben feltüntetett kötelezettekkel (így adóssal) szemben fennálló, általuk elismert, „jelen szerződés folyamatos sorszámmal ellátott mellékleteiben rögzített, számlán alapuló pénzkövetelését”. A szerződés szerint a Kft. köteles volt a faktorált számlákon az engedményezés tényét és a fizetés helyéül szolgáló bankszámlaszámot a kötelezett (adós) számára egyértelműen feltüntetni. A 9. pont alapján a Kft. köteles volt az adóst az engedményezés tényéről és arról értesíteni, hogy az értesítést követően jogszerűen kizárólag az indítványozónak teljesíthet. „Ezen értesítő levél-nyilatkozat jelen megállapodás elválaszthatatlan részét képezi”. Ha az adós olyan számla ellenértékét utalja át az indítványozónak, melyet az nem faktorált, akkor az ezt az összeget három banki napon belül átutalja a Kft. bankszámlájára. Ha az adós részéről lejárt fizetési kötelezettség áll fenn, akkor az indítványozó a követeléseket a Kft. értesítése mellett összevonhatja. A Kft. a követelés behajthatóságáért való felelősségét nem zárta ki. A szerződés 14. pontja szerint, ha a kötelezett az igényérvényesítés napját követő 8. napig nem teljesít, vagy vele szemben csődjárást, felszámolási eljárást kezdeményeznek vagy rendelnek el, úgy a Kft. köteles az indítványozó felé készfizető kezesként helytállni, azaz a követelés összegét megfizetni. Az indítványozó a követelést ilyenkor visszaengedményezi a Kft. részére.
- [6] A faktorálási szerződés alapján az adós több százmillió forintot fizetett ki az indítványozónak a Kft. felé fennálló kötelezettségére hivatkozással, ugyanezen időszakban tízmillió forintot meghaladó összeg kifizetésére is sor került, közvetlenül a Kft. részére.

- [7] 2.2. Az adós felszámolását 2008. június 9-én a bíróság megindította. A felszámoló az adós zavartalan működése érdekében a Kft.-től alapanyagokat rendelt azonnali fizetéssel. Ez alapján négy számla került kiállításra és kifizetésre közvetlenül a Kft.-nek, 330 997,92 euró összegben. Ezek a számlák nem kerültek faktorálásra.
- [8] Az indítványozó 2008 júliusában jelentette be a hitelezői igényét a felszámolónak, melyben az előbbi négy számla nem szerepelt. Az indítványozó ezt követően, 2008. december 3-án a négy számla vonatkozásában is bejelentette a hitelezői igényt a felszámolónak, amelyet azonban a felszámoló 2008. december 10-i válaszlevelében vitatottá tett. Az indítványozó ezt követően terjesztett elő kifogást az elsőfokú bíróság elé, melyben az adóst kötelezni kérte a négy számla ellenértékének megfizetésére. Álláspontja szerint ugyanis az engedményezési szerződés alapján a Kft. által kiállított számlákból eredő valamennyi követelést az ő részére kellett volna kifizetni. A felszámoló kérte a kifogás elutasítását. A bíróság a hitelező igényét vitatott igényként bírálta el a csőd eljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 46. § (6) bekezdése alapján.
- [9] A kétszer hatályon kívül helyezett elsőfokú végzést követően, a megismételt eljárásban hozott döntésében az elsőfokú bíróság kötelezte a felszámolót, hogy a hitelező követelését 15 napon belül, a Cstv. 57. § (1) bekezdés a) pontja szerinti felszámolási költség kategóriában vegye nyilvántartásba, és azt a Cstv. 58. § (1) bekezdésében foglaltak figyelembe vételével a rendelkezésre álló pénzeszközök terhére fizesse ki. Az adós és az indítványozó fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú végzést az eljárás főtárgya tekintetében helybenhagyta, az adós által az indítványozónak fizetendő eljárási költséget felemelte.
- [10] 2.3. A jogerős végzéssel szemben az adós nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyben a jogerős végzés hatályon kívül helyezését valamint az elsőfokú végzés megváltoztatását kérte a Kúriától. A Kúria a jogerős végzést hatályon kívül helyezte és az elsőfokú végzést megváltoztatva, az indítványozó igényét elutasította.
- [11] A Kúria álláspontja szerint az adott faktorálási szerződés értelmezésénél a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 2. számú mellékletének 10.2. pont alatt meghatározott fogalomból kell kiindulni. Ez alapján az állapítható meg, hogy a faktorálási szerződésnek a követelés engedményezése az alapvető eleme, mivel az ily módon megszerzett követelés kezelése, behajtása érdekében jár el a faktoráló, e követelés értékének egy részét előlegezi meg a faktoráló vállalkozás részére, majd ennek behajtása után a követelés értékével számolnak el. A jogerős végzés az Értesítő levél – Nyilatkozat első bekezdését a faktorálási szerződéstől független engedményezési szerződésnek tekintette. Az adós által becsatolt kimutatásból megállapíthatóan azonban az indítványozó részére történő utaláskor konkrét faktorálási szerződésekre és melléklet számokra hivatkozással történt a fizetés, nem pedig egy általános engedményezési megállapodás alapján. A Kúria álláspontja szerint az Értesítő levél – Nyilatkozat nem értelmezhető külön engedményezési szerződésnek; nem lehet ebből arra következtetni, hogy a faktorált szerződéseken kívüli, a Kft.-t megillető valamennyi egyéb követelést is az indítványozó részére kell teljesíteni. Mindezekből következően a Kúria megállapította, hogy az adós megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy az adott számlákból eredő követelés faktorálására nem került sor; ráadásul a faktorálási szerződés tartalma alatt is volt olyan számla, amelyet a Kft.-nek közvetlenül kellett teljesítenie és ezt az összeget az indítványozó nem követelte az adóstól. Az adós helytállóan fizette ki közvetlenül a Kft. számára a felszámolás alatt keletkezett követelés ellenértékét, mert ez az összeg nem illette meg az indítványozót.
- [12] 3. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő alkotmányjogi panaszát.
- [13] 3.1. Az indítványozó elsősorban az Alaptörvény XIII. cikkének, a tulajdonhoz való jogának, M) cikk (1) bekezdésének, a vállalkozáshoz való jogának, valamint a tisztességes gazdasági versenyhez való jogának a sérelme miatt kérte a Kúria végzésének megsemmisítését. Ezen túlmenően állítása szerint a Kúria döntése sérti a Nemzeti Hitvallásban megfogalmazott azon „elvet, miszerint a polgárnak és az államnak közös célja a [...] biztonság, a rend, az igazság [...] kiteljesítése”. Nézete szerint a végzés az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, R) cikk (2) bekezdését, 28. cikkét, Q) cikk (2) és (3) bekezdését is sérti. A hiánypótlásra felhívást követően megküldött indítvány-kiegészítésében ezeken túl az Alaptörvény XII. cikkét, XXIV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikkét is olyanként jelölte, melyet a Kúria döntése megsért. Kifejtette, hogy az Abtv. 27. §-a álláspontja szerint szükségtelenül szűkíti le az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése d) pontjának értelmezést akkor, amikor az alkotmányjogi panasz benyújtását kizárólag az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának a sérelme esetén teszi lehetővé.

- [14] 3.2. Az indítványozó legrészletesebben abban a tekintetben fejtette ki álláspontját, hogy a Kúria nézete szerint az írott jogi normával és az erre épülő bírói gyakorlattal ellentétes döntést hozott azt követően, hogy előtte az eljáró bíróságok négy esetben számára kedvezően ítélték meg a jogkérdést. Hangsúlyozta, hogy a Kúria jogértelmezését vitatja, ami – nézete szerint – sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság követelményét, mivel a döntés „abszurd, nyilvánvalóan téves, a magyar és a nemzetközi jog normáival és több évtizedes bírói gyakorlattal, mi több, a Kúria korábbi saját döntéseivel is ellentétes”. Kifejtette, hogy bár ismert előtte az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével kapcsolatos gyakorlata, de a vonatkozó döntések egyes megfogalmazásából arra következtet, hogy a testület „nyitott abban a kérdésben, hogy a jogállamiság és ezen keresztül a jogbiztonság kérdését más aspektusból, konkrét esetünkben a jogalkalmazás vonatkozásában is vizsgálja”.
- [15] Az indítványozó részletesen ismertette az ügyet és a Kúria döntésével szembeni kritikáit.
- [16] 3.3. Az indítványozó hivatkozott a tulajdonjogának a sérelmére is. E körben kifejtette: „Önmagában az a tény, hogy engedményezés a jövőben követelésre is létrejöhet, amely jogviszony kötelmi jogviszonynak minősül, és a tulajdonjog ez esetben várományi jog lesz, nem gyengíti azon érvelésünket, hogy a döntés eredményeként tulajdonjogunk sérült”. Álláspontja szerint azáltal, hogy a kúriai döntés nem védte meg az Alaptörvényben biztosított alapvető jogát, a tulajdonjoga szükségtelen és aránytalan sérelmet szenvedett.
- [17] 3.4. A vállalkozáshoz, tisztességes versenyhez való joghoz az indítványozó nézete szerint szorosan hozzátartozik a szerződéses szabadság elve, ezen belül is a *pacta sunt servanda* elve; a Kúria döntése következtében ez is sérült.
- [18] Az indítványozó álláspontja szerint a tisztességes gazdasági versenyt sértő magatartásnak minősíthető, ha a bírósági döntés ellentétes a jogszabállyal és a bírói gyakorlattal, ezért nem előre kiszámítható.
- [19] 3.5. Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének és XXVIII. cikkének sérelméhez kapcsolódóan érdemi indokolást nem adott elő.
- [20] 3.6. Az indítványozó kérte, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel az elsőfokú bíróságot a kifogásolt kúriai döntés végrehajtásának a felfüggesztésére. Figyelemmel arra, hogy az első fokon eljáró bíróság az Alkotmánybíróság eljárására tekintettel a Kúria végzésének a végrehajtását felfüggesztette, az Alkotmánybíróságnak e körben nem kellett döntést hoznia.

II.

- [21] Az Alaptörvény indítványban hivatkozott, az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálatába bevont rendelkezése a következő:

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

III.

- [22] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek.
- [23] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [24] A befogadhatóság további feltételeit vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [25] 2. Az Alaptörvény 27. § a) pontja alapján – mint ahogyan arra az indítványozó is hivatkozott – akkor lehet alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulni, ha a bírói döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az Alaptörvény „Nemzeti Hitvallása”, R) cikkének (2) bekezdése, Q) cikkének (2) és (3) bekezdése, M) cikkének (1) bekezdése, 28. cikke nem minősül

- Alaptörvényben biztosított jognak {legutóbb lásd 3231/2017. (X. 3.) AB végzés, Indokolás [21], illetve 3136/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [23]}.
- [26] Az Alkotmánybíróságnak az indítványozó által is ismert és ismertetett, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével kapcsolatos gyakorlatától a jelen ügyben sem tekinthetett el.
- [27] Az Alkotmánybíróság tehát ezen alaptörvényi rendelkezések vonatkozásában érdemi vizsgálatot nem folytathatott le.
- [28] 3. Az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdés e) pontja alapján az indítványnak kifejezetten tartalmaznia kell „indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett [...] bírói döntés [...] miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével”. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványnak az Alaptörvény XII. cikkének, XXIV. cikkének valamint XXVIII. cikkének sérelmét állító része nem felel meg ennek a követelménynek; nem tartalmaz ugyanis érdemben elbíráható érvelést abban a vonatkozásban, hogy a Kúria végzése miként sérti ezeket az Alaptörvényben biztosított jogokat. Az Alkotmánybíróság tehát ezen alaptörvényi rendelkezések vonatkozásában sem folytathatott le érdemi vizsgálatot.
- [29] 4. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadásának további feltételét határozza meg, melynek értelmében a testület „az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” Az Alkotmánybíróság e feltételeket alternatív törvényi feltételnek tekinti, azaz bármelyik igazolt fennállta esetén az alkotmányjogi panaszt be kell fogadni.
- [30] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozónak az Alaptörvény XIII. cikkének sérelmét állító része esetlegesen felvethet alaptörvény-ellenességet, amelynek fennállta azonban csak érdemi vizsgálat során dönthető el, ezért az indítványt befogadta.

IV.

- [31] Az indítvány nem megalapozott.
- [32] 1. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény XIII. cikke (1) bekezdésével kapcsolatos gyakorlata az alábbiak szerint foglalható röviden össze. „Az Alaptörvény XIII. cikke alapvetően »két szempontból garantálja a tulajdonhoz való jogot. Egyrészt védi a megszerzett tulajdont az elvonás ellen, másrészt védi a szintén már megszerzett tulajdont annak korlátozása ellen«. {3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]}. Ugyanakkor – amint azt korábbi gyakorlatára hivatkozva az Alkotmánybíróság legutóbb a 3209/2015. (XI. 10.) AB határozatban megállapította – »az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével. [...] Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. A másik oldalról nézve: ugyanezen szempontoktól függően az adott fajta közhatalmi beavatkozás alkotmányos lehetősége a tulajdonba más és más« (Indokolás [64]).
- A tulajdonjog alkotmányos védelme kiterjed emellett a közjogi várományokra {»a társadalombiztosítási jogszabályokra vonatkozó várományokra [...], amelyek az érdekeltek ellenszolgáltatásán, azaz járulékfizetésén alapulnak«, 3209/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [66]}. Továbbá »[a] tulajdonvédelem [...] nem kizárólag a polgári jogi értelemben vett tulajdonra, hanem egyéb vagyoni értékű jogokra is kiterjedhet, az Alaptörvény XIII. cikke tehát a tulajdonvédelem körében az egyéb, tulajdonszerű vagyoni értékű jogok védelmét is biztosítja« {3199/2013. (X. 31.) AB határozat, Indokolás [13]}.
- [...]
- Az Alkotmánybíróság gyakorlatában azokra a vagyoni értékű jogokra terjesztette ki az alkotmányos tulajdonvédelmet, amelyek funkciójukat illetően »tulajdonszerűek« {lásd pl. haszonélvezet: 3199/2013. (X. 31.) AB határozat és 25/2015. (VII. 21.) AB határozat; [...] orvosi praxisjog: 28/2006. (VI. 21.) AB határozat; [...] védjegy: 3115/2013. (VI. 4.) AB határozat; személyes gyógyszer-tár-működtetési jog: 1094/B/2006. AB határozat; [...]}. Ugyanis »[a] tulajdonjog alkotmányos védelmének a polgári jogi tulajdonon kívüli, egyéb vagyoni értékű jogokra való kiterjesztése mögött a tulajdonnak az egyén autonómia-védő funkciója áll« {3209/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [66]}. A tulajdon alkotmányos védelme tehát tulajdonképpen bizonyos vagyoni jogi pozíciók (státuszok) alapjogi védelme“ {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [20]–[21], [23]}.

- [33] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének a védelme a dologi, és nem a kötelmi jogviszonyokra terjed ki. A 3115/2017. (V. 22.) AB végzésében (Indokolás [16]) e körben visszautalt „a 118/B/2009. AB határozatra, amely szerint az »Alkotmánybíróság – eddigi gyakorlata során – az olyan jogviszonyoknál, amelyek inkább voltak kötelmi jellegűek (*in personam*), mint dologi jellegűek (*in rem*), nem állapította meg a tulajdoni védelem fennálltát«, és ennek alapján azt állapította meg, hogy például a pénzkövetelésben marasztaló jogerős bírósági ítéletet nem lehet érdemi összefüggésbe hozni a tulajdonhoz való joggal (ABH 2010, 1959, 1963.) {hivatkozva: 23/2016. (XII. 12.) AB határozat, Indokolás [121]}”.
- [34] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta meg, hogy az indítványozó – a korábbiak szerint értelmezett – tulajdonjogát a Kúria végzése érintette-e.
- [35] Az indítványozó által állított, a faktoráláshoz, követelésvásárláshoz kapcsolódó tulajdonsérelem kötelmi és nem dologi jogi jellegű jogviszonyhoz kapcsolódik. Ezért az Alkotmánybíróság a fent ismertetett gyakorlata alapján a jelen ügyben is arra a következtetésre jutott, hogy az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének a sérelme nem áll fenn.
- [36] A fentiekben kifejtetteket figyelembe véve az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) bekezdései, 63. §-a, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései, 31. § (6) bekezdése alapján eljárva – az indítványt elutasította.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2734/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3345/2017. (XII. 20.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Szívós Mária* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Siófoki Járásbíróság 6.P.20.769/2016/7. számú végzése és a Kaposvári Törvényszék 2.Pkf.20.545/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó – jogi képviselője (dr. Czirmes György, 1035 Budapest, Szél utca 21.) útján – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Siófoki Járásbíróság 6.P.20.769/2016/7. számú végzése és a Kaposvári Törvényszék 2.Pkf.20.545/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kéri, melyeket ellentétesnek tart az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, V. cikkével, XIII. cikk (1) és (2) bekezdésével, XV. cikkével, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével és 28. cikkével.
- [2] 2. Az indítványozó a panasszal támadott bírósági végzések alapjául szolgáló peres eljárás felperese. A panaszos ingatlanulajdonnal rendelkezik Szőlád község területén, melyet jogelődjétől, édesapjától örökölt, és amely ingatlan egy részét még édesapja életében az M7-es autópálya építése miatt a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. (a továbbiakban: NIF Zrt.) érdekében kisajátítottak. Ennek kapcsán a panaszos jogelődje kártérítési pert indított a Fővárosi Törvényszék előtt a NIF Zrt.-vel szemben, mely a jelenleg a panaszos tulajdonában álló ingatlan vonatkozásában az édesapja mint azon per egykori felperese halála miatt a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 111. § (1) bekezdése alapján félbeszakadt. A panaszos e perbe jogutódként nem lépett be; ehelyett az értékcsökkenéssel kapcsolatos igényét tulajdonjog sérelme miatti kártérítési igényként nevesítve a Siófoki Járásbíróság előtt kívánta érvényesíteni. A Siófoki Járásbíróság 6.P.20.769/2016/7. számú végzésével a felperes keresetlevelét a Pp. 130. § (1) bekezdés *d)* pontja alapján idézés kibocsátása nélkül elutasította. E végzés indokolása értelmében a felperes – édesapja jogutódként – ugyanazon ténybeli alapból származó ugyanazon jogát érvényesíti jelen perben, mint a jogelődje a Fővárosi Törvényszék előtti eljárásban. Mivel a bíróság a felperes kereseti kérelmét a tartalma alapján köteles elbírálni, a kereset tényleges tartalma pedig az érintett ingatlan értékcsökkenése miatti kártérítési igény, így a perfüggőség szempontjából a félbeszakadt eljárás folyamatban lévő eljárásnak minősül.
- [3] 3. A panaszos e végzés ellen fellebbezést nyújtott be a Kaposvári Törvényszékhez, azon az alapon, hogy a Siófoki Járásbíróság előtti eljárásban a jogcím más, mint a Fővárosi Törvényszék előtti eljárásban, a Kaposvári Törvényszék azonban 2.Pkf.20.545/2017/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Egyetértett a törvényszék azzal, hogy a per már folyamatban van, így a felperes az igényét a Fővárosi Törvényszék előtti perbe történő belépéssel érvényesítheti. A Kaposvári Törvényszék szerint helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a perfüggőség szempontjából a félbeszakadt eljárás folyamatban lévő eljárásnak számít, a felperes pedig édesapja jogutóda, így ugyanazon felek között ugyanazon ténybeli alapból (az autópálya miatt az ingatlanokban beállott értékcsökkenésből) származó, ugyanazon jog (pénz fizetésére kötelezés) iránti per van folyamatban, ezért a perfüggőség miatt a keresetlevél elutasítása jogszerű volt.
- [4] 4. Az indítványozó a jogerős döntést követő hatvan napon belül alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz a Siófoki Járásbíróság 6.P.20.769/2016/7. számú végzése és a Kaposvári Törvényszék 2.Pkf.20.545/2017/2. számú végzése ellen, azok alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Az indítványozó szerint e döntések ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, V. cikkével, XIII. cikk (1) és (2) bekezdésével, XV. cikkével, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével és 28. cikkével.

- [5] A panaszos szerint a bíróság az Alaptörvény XIII. cikkének (1) és (2) bekezdését azzal sértette meg, hogy szerinte aránytalanul alacsony kártalanítást kapott a NIF Zrt.-től, amivel sérült a tulajdonkorlátozás értékarányosságának az elve; a XV. cikk sérelmét ugyanezen ok miatt állította (nevezetesen hogy más, de meg nem nevezett ingatlanulajdonosokhoz képest aránytalanul alacsony kártalanítást kapott); a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét abban jelölte meg, hogy a bíróságok „*res iudicata*”, azaz „ítélt dolog” miatt nem döntöttek érdemben a kereseti kérelméről.
- [6] A XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti hatékony jogorvoslathoz való jogának sérelme pedig a panaszos szerint azáltal következett be, hogy a bíróságok „figyelmén kívül hagyták a szükségszerűség és arányosság alkotmányos alapelvét”, illetve „a döntések nem felnek meg a józan [ész] és a gazdaságosság alaptörvényben foglalt elveinek”.
- [7] A többi hivatkozott alaptörvényi rendelkezés [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, V. cikk, XV. cikk és 28. cikk] vonatkozásában érdemi, alkotmányjogilag értékelhető indokolást a panaszos nem terjesztett elő. A B) cikk (1) bekezdése (kivéve a kellő felkészülési idő követelményét és a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát), illetve a 28. cikk – alkotmányjogi panaszban hivatkozható – Alaptörvényben biztosított jogot eleve nem tartalmaz; az V. cikkre vonatkozóan előadott indokolás pedig nem hozható összefüggésbe az V. cikk tényleges tartalmával. Érdemben tehát a panaszos az alacsony kártalanítási összeget sérelmezi.
- [8] 4. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz alkalmas-e az érdemi elbírálásra. Ennek alapján arra a megállapításra jutott, hogy az nem fogadható be, és érdemben nem bírálható el, mert nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt azon feltételnek, miszerint „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be”.
- [9] Összességében ugyanis az indítványozó tartalmilag azt sérelmezi, hogy a bíróságok nem ítélték meg neki elegendő pénzbeli kártalanítást a kisajátítás miatt elszenvedett értékcsökkenés (a kisajátított ingatlanrészek felül megmaradt, önmagukban korlátozott használhatóságú ingatlanrészek értékcsökkenése) miatt, illetve a kisajátított ingatlanrészek értékét szerinte túlzottan alacsony mértékben állapították meg. E tekintetben azonban az eljárás – ahogyan az a támadott bírósági végzések indokolásában is áll – folyamatban van; létezik egy már megindított, és folyamatban levő per, amelybe a panaszos beléphet, és amelyben igényét érvényesítheti. Nyilvánvalóan nem alaptörvény-ellenes (és erre maga a panaszos sem hivatkozott), hogy ugyanazon ténybeli alaplóból származó ugyanazon jogot csak egy eljárásban lehet érvényesíteni. Amivel a panaszos tartalmilag még nem ért egyet, hogy a két eljárásban valóban ugyanazon ténybeli alaplóból származó ugyanazon jog iránti igényérvényesítésről lenne szó, pusztán a megnevezett jogcím eltérése miatt. E tekintetben azonban a bírósági végzések indokolása egyértelmű: az igényeket tartalmuk, és nem elnevezésük alapján kell elbírálni. Mivel tartalmilag kétségtelenül azonos felek közötti, ugyanazon jogviszonyból származó, azonos igény elbírálásáról van szó, ezért a perfüggőség kétségtelenül megállapítható volt. Ezen – a magyar bíróságok által egyébként hosszú idő óta egységesen követett, lényegileg pedig az európai jogrendszerben a római jog óta érvényesülő – elv (a kérelmek tartalom, és nem a megnevezett jogcím szerinti elbírálásnak elve) tehát pusztán jogértelmezési kérdést jelent, melynek önmagában alkotmányos relevanciája nincs.
- [10] Jelen esetben megállapítható tehát, hogy az indítványozó egyrészt lényegében a bíróságok azon jogértelmezését támadja, hogy a két eljárásban ugyanazon ténybeli alaplóból származó ugyanazon jog érvényesítéséről lenne szó; egyéb érvei pedig a NIF Zrt. érdekében lefolytatott kisajátítási eljárással szembeni érveket jelentik, melynek elbírálására fentiek értelmében jelenleg is folyamatban van egy peres eljárás, a Fővárosi Bíróság előtt. A tényállás megállapítása (ideértve a perfüggőség megállapítását is) és az ehhez vezető bizonyítékok felvétele és értékelése, valamint a jogszabályok értelmezése azonban a bíróságok, nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés. Az Alkotmánybíróság továbbá már a 3325/2012. (XI. 12.) AB végzésben kifejtette, ezzel kapcsolatos gyakorlata pedig azóta is töretlen, hogy „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. [...] [A]z Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban [...] a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}” (3325/2012. AB végzés, Indokolás [13]).
- [11] 5. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Siófoki Járásbíróság 6.P.20.769/2016/7. számú végzése és a Kaposvári Törvényszék 2.Pkf.20.545/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és

megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [12] Az Abtv. 66. § (3) bekezdésében foglaltak alapján a végzéshez az alábbi párhuzamos indokolást fűzöm.
- [13] Az alkotmányjogi panasz tárgyában hozott visszautasító végzés rendelkező részével egyetértek, ugyanakkor annak indokolásával kapcsolatban az alábbiakra kívánok rámutatni.
- [14] A végzés az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján arra tekintettel utasítja vissza az alkotmányjogi panaszt, hogy az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában megfogalmazott alternatív feltételek egyikének sem; azaz a panasz nem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, illetőleg a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét sem.
- [15] Ezzel szemben álláspontom szerint az alkotmányjogi panaszt más indokkal, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján kellett volna visszautasítani, a következőkre tekintettel.
- [16] Az Abtv. 27. §-a akként rendelkezik, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [17] A konkrét ügyben az indítványozó a Kaposvári Törvényszék és a Siófoki Járásbíróság végzését támadta alkotmányjogi panaszával. A járásbíróság az elsőfokú végzéssel a keresetlevelet a Pp. 130. § (1) bekezdés d) pontja alapján idézés kibocsátása nélkül elutasította; míg másodfokon a Kaposvári Törvényszék a járásbíróság határozatát helybenhagyta.
- [18] Álláspontom szerint önmagában az, hogy a bíróság a Pp. 130. §-ában felsorolt valamely perakadály miatt a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja, kizárja az Alkotmánybíróság Abtv. 27. §-a szerinti eljárását; hiányzik az Abtv. 27. § szerinti panasz egyik konjunktív feltétele: az ügy érdemében hozott döntés vagy az eljárást befejező egyéb döntés.
- [19] A perakadály (vagy másképpen perelőfeltétel hiánya) esetén ugyanis a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja, ami azt jelenti, hogy nem kerül sor a keresetnek az ellenféllel való közlésére, tehát a perindítás hatályai (Pp. 128. §) nem állnak be: a per nem indul el [lásd: Nagykommentár a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez, Szerkesztette: Kiss Daisy/Németh János]. Vagyis nem indul eljárás, amit így nem zár le olyan bírósági határozat, mely az Alkotmánybíróság előtt alkotmányjogi panasszal megtámadható lenne.
- [20] Véleményem szerint ennek megfelelően a visszautasítás okaként az Abtv. 27. §-át kellett volna megjelölni, és erre tekintettel a panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján kellett volna visszautasítani.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1268/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3346/2017. (XII. 20.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.I.20.912/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Litresits András, 1053 Budapest, Veres Pálné utca 14., II/4.) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Panaszában az Abtv. 61. § (1) bekezdés *b*) pontjára hivatkozással kérte, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel a bíróságot a kifogásolt döntés végrehajtásának felfüggesztésére.
- [2] Az indítványozó tulajdonjog megállapítása iránt indított pert az egyedi ügy alperesével szemben. Az egyedi ügy tárgyát képező ingatlan (a továbbiakban: perbeli ingatlan) kizárólagos tulajdonosa az egyedi ügy alperese, aki az indítványozó lánya. Az ingatlant az indítványozó szülei vásárolták telekként, az ingatlan tulajdoni lapján az egyedi ügy alperese került feltüntetésre tulajdonosként.
- [3] Az indítványozó és volt házastársa, valamint az indítványozó szülei megállapodást kötöttek, melynek értelmében az indítványozó és volt házastársa a tulajdonukat képező lakás használati jogát átengedik az indítványozó szülei részére, cserébe használhatják az utóbbiak kertés lakóingatlanát. Megállapodásuk részét képezte az is, hogy az indítványozó szülei vállalták az indítványozó családja részére az akkor még üres telken a lakóház megépítését.
- [4] 2002 októberére befejeződtek az épületszerkezetet érintő munkálatok, melyeknek anyag- és munkadíját teljes körűen az indítványozó szülei viselték. Ugyanebben a hónapban az indítványozó birtokba vette az ingatlant, majd 2003. és 2004. folyamán tartós értékemelkedést eredményező munkálatokat végzett részben korábbi, részben jelenlegi házastársával közösen. E munkálatokra tekintettel az egyedi ügyet megelőző peres eljárásban (a továbbiakban: előzményi per) a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 2011. február 12-én jogerőre emelkedett ítéletével jogalap nélküli gazdagodás címén 1 904 340 Ft megfizetésére kötelezte az egyedi ügy alperesét.
- [5] Az indítványozó keresetében annak megállapítását kérte, hogy ráépítés jogcímén megszerezte a lakóház, udvarként nyilvántartott perbeli ingatlan 4/10 tulajdoni hányadát. Keresetét arra alapította, hogy a felépítmény 19 071 200 Ft-os bekerülési költségét ő és volt házastársa egyenlő arányban viselték oly módon, hogy szüleik támogatták őket. Az indítványozó szülei általi részfinanszírozást ennek fényében saját, tulajdonjogot keletkeztető beruházásként kérte értékelni. Az indítványozó mindezek mellett azt is állította keresetében, hogy egyes munkálatok költségeit közvetlenül ő egyenlítette ki.
- [6] Az első fokon eljáró Győri Törvényszék ítéletével az alábbi indokok alapján utasította el a keresetet.
- [7] Az egyedi ügyben irányadó, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 97. § (1) bekezdése alapján az épület tulajdonjoga a földtulajdonost, jelen esetben az egyedi ügy alperesét illeti, az indítványozónak ezért azt kellett bizonyítania, hogy a felépítményt saját pénzügyi forrásai felhasználásával, saját beruházásként ő létesítette. Az indítványozó által előadottak azonban ezt nem támasztották alá. Az indítványozó maga sem vitatta, hogy a tényleges építési munkálatokat az indítványozó szülei megbízásából és díjviselése mellett egyéni vállalkozó végezte, a gépészeti munkálatok az indítványozó édesapja megbízásából és finanszírozásával valósultak meg, továbbá a villanszerelési munkálatokat ingyenesen végezték el, azokhoz az anyagköltséget és a segédmunka költségeit az indítványozó édesapja viselte.
- [8] Az indítványozó előadta, hogy saját költségén rendelt téglát és betont, továbbá a külső nyílászárókat, a garázskaput és a redőnyöket ő fizette ki. A Győri Törvényszék ezzel kapcsolatban azt emelte ki, hogy az indítványozó a téglák és beton mennyiségét, illetve ellenértékét nem tudta meghatározni, továbbá a felsorolt tételekre az előzményi perben nem hivatkozott. Az előzményi perben is felmerült más, az indítványozó által finanszírozott beruházásokkal összefüggésben a Győri Törvényszék arra mutatott rá, hogy azok nem merítik ki az építé-

si tevékenység fogalmát, a törvény azonban kizárólag építési munkához fűz tulajdonjogot keletkeztető hatást. Az ablakok és a garázskapu költségei vonatkozásában a Győri Törvényszék azt emelte ki, hogy a megrendelést nem az indítványozó írta, továbbá a számlák az egyedi ügy alperesének nevére szólnak.

- [9] A Győri Törvényszék szerint nem teszi lehetővé a ráépítés tényének, és ebből fakadóan az indítványozó tulajdonjogának megállapítását önmagában az sem, hogy az indítványozó édesapja által őrzött szállítólevelek némelyikén az indítványozó aláírása szerepel. Annak sem tulajdonított jelentőséget a törvényszék, hogy a szállítólevelek, számlák egy részén az indítványozó neve került feltüntetésre, egyrészt mert az indítványozó édesapja is azonos nevet használ, másrészt mert sem a vevőként való megjelölés, sem a megjegyzés rovatban való nevesítés nem igazolja a fizetés tényét, továbbá a tételek egy része vonatkozásában az indítványozó az okiratoknak az indítványozó édesapja által való rendelkezésére bocsátását megelőzően nem hivatkozott arra, hogy azokat ő teljesítette.
- [10] A tanúvallomásokot értékelve a Győri Törvényszék arra a következtetésre jutott, hogy azokból sem tárható fel olyan bizonyíték, amely alapján a ráépítés megállapítható. Mindemellett azt is hangsúlyozta, hogy az indítványozó és az indítványozó szülei közötti megállapodásról írt emlékeztetőben az a megfogalmazás, hogy az indítványozó szülei „a családunk [vagyis az indítványozó családja] részére” építik a lakóházat, csupán arra enged következtetni, hogy azt az indítványozó családja általi használatra szánták, arra nem, hogy az indítványozó tulajdonába kívánták juttatni. Továbbá a megállapodásban foglaltaknak az indítványozó és volt házastársa általi teljesítése befolyásolhatta az indítványozó szüleit a felépítmény finanszírozásában, mindez azonban szintén nem igazolja, hogy a felépítményt az indítványozó tulajdonául szánták. Úgyszintén kiemelte a törvényszék azt, hogy az indítványozó arra vonatkozó állítása, hogy az építkezés idején megfelelő jövedelemmel rendelkezett, nem alkalmas annak alátámasztására, hogy ténylegesen ő is finanszírozta az építési munkákat.
- [11] Az indítványozó fellebbezett a Győri Törvényszék ítélete ellen, azonban az elsőfokú ítéletet a Győri Ítéltábla az indokolásában foglalt megfontolásokkal egyetértve helybenhagyta. Az indítványozó felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához, amely azonban a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Ítéletében arra mutatott rá, hogy a Győri Ítéltábla részletesen bemutatta és értékelte a rendelkezésre álló bizonyítékokat, az abból levont következtetések pedig helytállóak, ezért nem merült fel sem anyagi jogszabálysértés, sem az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bíró eljárás jogszabálysértés.
- [12] 2. Az indítványozó ezek után nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz hiánypótlással utóbb kiegészített alkotmányjogi panaszát a Kúria ítélete ellen – a Győri Ítéltábla és a Győri Törvényszék ítéleteire kiterjedően –, melyben hivatkozott az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, Q) cikk (2)–(3) bekezdésére, XIII. cikk (1) bekezdésére, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésére, valamint 28. cikkére. Alapvető jogainak sérelmét az alábbiakban jelölte meg.
- [13] Az indítványozó sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok tévesen értelmezték az indítványozó szülei és az indítványozó közötti megállapodásról írt emlékeztető tartalmát, melynek alapján az indítványozó előadása szerint az indítványozó szülei ellenérték fejében vállalták a lakóház felépítésének anyagi támogatását. Az indítványozó kifogásolta azt is, hogy a Kúria az ítéletében tévesen állította, hogy az egyedi ügy alperese, aki a perbeli időszakban kiskorú volt, nem vett részt a szóban forgó megállapodásban, ugyanis ekkor az indítványozó az ő képviselőjében járt el, a régi Ptk. 97. § (2) bekezdése szerinti írásbeli megállapodás tehát létrejött.
- [14] Az indítványozó kifogásolta továbbá, hogy a Kúria tévesen és jogsértően értelmezte a kereseti kérelmét. A Kúria által megfogalmazott kérelmet kizárólag az egyedi ügy alperese terjeszthette volna elő, ezért irányult a pontosított kereseti kérelme az egész ingatlanra vetített 4/10 arányú tulajdoni hányad megállapítására.
- [15] Ezekon túlmenően előadta, hogy a Kúria nem vette figyelembe a nevére szóló vagy az aláírását tartalmazó számlákat és szállítóleveleket. Mindemellett a Kúria helytelenül értékelte a tanúvallomásokat, azokból ugyanis kiderül, hogy az indítványozó fizette ki az építés költségeit, továbbá hogy az indítványozó szülei az indítványozónak és családjának szánták a lakóházat. A Kúria ezzel szemben nem talált kifogásolnivalót abban, hogy az eljáró bíróságok az indítványozó elfogult – az indítványozóval haragba került – szülei előadásának tulajdonított jelentőséget. Az indítványozó sérelmezte azt is, hogy az eljáró bíróságok nem adtak helyt arra irányuló bizonyítási indítványának, hogy keressék meg a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt (a továbbiakban: NAV) abból a célból, hogy a szülők adóbevallása alapján állapítsák meg, rendelkeztek-e a szülők megfelelő forrásokkal az indítványozó költségeinek fedezésére.
- [16] Az indítványozó álláspontja szerint a támadott ítéletek a fenti okokból sértik az Alaptörvény tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot rögzítő XXVIII. cikk (1) bekezdését, valamint a tulajdonhoz való jogot rögzítő XIII. cikk

(1) bekezdését. Érvelése alátámasztásul az indítványozó hivatkozott az Alkotmánybíróság 7/2013. (III. 1.) AB határozatára, valamint 5/2016. (III. 1.) AB határozatára, melyek a hivatkozott alapvető jogokat értelmezik. Az indítványozó ugyancsak hivatkozott a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának, az Emberi Jogok Európai Egyezményének, valamint a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának vonatkozó előírásaira.

- [17] 3. Az Alkotmánybíróság tanácsa az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. E vizsgálat elvégzése során az alábbiakat állapította meg.
- [18] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése kimondja, hogy az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdése pedig felsorolja a határozottság követelményeit az alkotmányjogi panasz esetén. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja értelmében a kérelemnek tartalmaznia kell indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. A jelen esetben az indítvány hivatkozik ugyan az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére – vagyis a jogorvoslatához való jogra –, azonban ezzel összefüggésben semmilyen indokolást nem tartalmaz. E tekintetben ezért nem felel meg a határozott kérelem követelményének.
- [19] Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az olyan – az ügy érdemében hozott, vagy a bírósági eljárást befejező egyéb – bírói döntéssel szemben biztosított az alkotmányjogi panasz lehetősége az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet részére, amely az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése – a visszaható hatály tilalmát, valamint a kellő felkészülési idő követelményét leszámítva, melyek a jelen ügyben nem merülnek fel, és azokra az indítványban előadottak sem utalnak –, valamint 28. cikke az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében nem minősülnek Alaptörvényben biztosított jogoknak, ezért azokra alkotmányjogi panasz nem alapítható {3270/2017. (X. 19.) AB végzés, Indokolás [22]–[23]; 3276/2017. (X. 19.) AB végzés, Indokolás [13]}. Az indítvány e vonatkozásban nem felel meg a törvényi feltételeknek.
- [20] Hasonlóképp nem tekinthető Alaptörvényben biztosított jogoknak a Q) cikk (2) és (3) bekezdése. Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban, hogy az Alaptörvény Q) cikke Magyarország nemzetközi elköteleződésével és a nemzetközi életben képviselt értékrendszerével összefüggő általános alkotmányjogi célokat és elvárásokat, valamint a nemzetközi és a magyar jog kapcsolatrendszerére vonatkozó alapvető szabályokat határoz meg, ezek pedig nem tekinthetők Alaptörvényben biztosított jogoknak, így vélt sérelmükre alkotmányjogi panasz nem alapítható {3267/2017. (X. 19.) AB végzés, Indokolás [8]}. Ezért az indítvány a Q) cikk (2) és (3) bekezdései tekintetében sem felel meg az Abtv. 27. § a) pontjának.
- [21] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [22] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állította panaszában, és a sérelem megvalósulását abban látta, hogy a bíróságok nem tettek kellően eleget indokolási kötelezettségüknek, illetve elmulasztották bizonyítási kötelezettségüket, mert nem adtak helyt az indítványozó bizonyítási indítványainak. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének részét képező indokolt bírói döntéshez való jog tartalmát kifejtve azt az alkotmányos követelményt támasztotta a bíróságokkal szemben, hogy azok „a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be”, fenntartva, hogy az egyedi ügy összes körülményének függvénye, mikor kellően részletes az indokolás. Ez egyfelől nem jelenti azt, hogy a bíróságot a felek valamennyi érvelése tekintetében részletes indokolási kötelezettség terhelné, az azonban feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossgal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának indokolásában is adjon számot {lásd mindehhez: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [31]}. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jognak és így az arra alapított alkotmányjogi panaszok nyomán történő alkotmányossági vizsgálatnak korlátját jelenti, hogy az Alkotmánybíróság nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi

szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [12]; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.

- [23] A kifejtettek fényében az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány nem mutatott rá olyan körülményre, amely az Abtv. 29. §-a alapján indokolná a befogadást és az érdemi vizsgálatot. Az Alkotmánybíróság nem rendelkezik arra hatáskörrel, hogy felülbírálja az eljáró bíróságok általi ténymegállapítást, és ez különösen igaz az egyedi ügy előzményét képező megállapodásra, melyet az indítványozó szülei, valamint az indítványozó és házastársa kötöttek, valamint a kereset tartalmának ismertetésére. Az eljáró bíróságok az indítványozó által előadott további körülményekkel összefüggésben – ezek: a számlák és szállítólevelek figyelmen kívül hagyása, a tanúvallomások értékelése és a NAV megkeresésére irányuló bizonyítási indítvány elutasítása – úgyszintén tételesen kifejtették és indokolták az álláspontjukat, az pedig, hogy ez az indítványozó pervesztességét eredményezte, önmagában nem követeli meg az Alkotmánybíróság beavatkozását.
- [24] Az indítvány hivatkozott arra, hogy a bíróságok tisztességtelen eljárása az indítványozónak az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jogának sérelmét is eredményezte. Mivel azonban az Alkotmánybíróság az előadottak alapján nem észlelt a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét valószínűsítő körülményt, a tulajdonhoz való joggal összefüggésben kifejtettek sem vetnek fel sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.
- [25] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapította, hogy az indítvány részben nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételeknek, részben egyéb okból nem felel meg a törvényi feltételeknek, ezért azt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.
- [26] 5. Az indítványozó az Abtv. 61. § (1) bekezdés b) pontja alapján kérte a Kúria felhívását a támadott ítélet végrehajtásának felfüggesztésére. A felhívott rendelkezés értelmében az Alkotmánybíróság eljárásában kivételesen a kifogásolt döntés végrehajtásának felfüggesztésére hívja fel a bíróságot, ha az súlyos és helyrehozhatatlan kár vagy hátrány elkerülése érdekében indokolt, és a bíróság az Abtv. 53. § (4) bekezdése alapján a döntés végrehajtását nem függesztette fel. Mivel az Alkotmánybíróság eljárása e végzéssel lezárult, a kúriai ítélet végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozó kérelemről mint okafogoyottá vált indítványi elemről az Alkotmánybíróságnak nem kellett döntenie {3170/2017. (VII. 6.) AB végzés, Indokolás [13]}.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1573/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3347/2017. (XII. 20.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Törvényszék 1.Bf.388/2016/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Debreceni Törvényszék 1.Bf.388/2016/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint a támadott ítélet sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, II. cikkét, XII. cikk (1) bekezdését, XIII. cikk (1) bekezdését, XV. cikk (1) bekezdését, XXIV. cikk (1)–(2) bekezdését, valamint XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz közvetlen előzménye a következő volt. A Debreceni Járásbíróság 20.B.953/2014/61. sorszámu ítéletével az indítványozót (mint vádlottat) bűnösnek mondta ki a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 290. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő – hitelezők kielégítésének megghiúsításával elkövetett – csődbűncselekmény büntetében, ezért hat hónap börtönbüntetésre ítélte, melynek végrehajtását két év próbaidőre felfüggesztette. Az elsőfokú bíróság az indítványozót előzetes mentesítésben részesítette, továbbá elkobozta az indítványozó közreműködésével működő gazdasági társaság cégautóját, és az indítványozó vagyona terhére 918 761 forint vagyonekobbzást rendelt el. A fentiekén túl rendelkezett a lefoglalt könyvelési iratok lefoglalásának megszüntetéséről, és a felszámoló részére történő kiadásokról, valamint bűnügyi költség megfizetésére kötelezte az indítványozót.
- [4] Ítélete indokolásában utalt arra, hogy az indítványozó egy betéti társaság üzletvezetésre jogosult belfagja volt. Hivatkozott a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 1.Fpk.09.11-001364/6. végzésére is, mellyel a bíróság elrendelte a betéti társaság felszámolását a gazdasági társaság fizetéképtelenségére tekintettel.
- [5] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az indítványozó a hitelezők kielégítésére szolgáló társasági vagyont eltitkolta. Ennek megfelelően – az indítványozóra nézve kedvezőbbnek ítélt régi Btk. rendelkezéseinek alkalmazását – megállapította, hogy az indítványozó megvalósította a régi Btk. 290. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott, aszerint minősülő és büntetendő hitelezők kielégítésének megghiúsításával elkövetett csődbűncselekmény büntetést.
- [6] Az indítványozó és védője fellebbezést jelentett be, kizárólag az elsőfokú ítélet vagyonekobbzást elrendelő rendelkezése ellen, ennek következtében az elsőfokú ítélet fellebbezéssel nem érintett része az ítélet kihirdetése napján, 2016. június 1-jén jogerőre emelkedett. Az indítványozó később, a törvényszékre 2016. november 7-én érkezett írásos fellebbezésében az ügy érdemét, azaz a büntetőjogi főkérdést érintő észrevételekkel élt, melyeket azonban – minthogy a járásbíróági ítélet a vagyonekobbzás kivételével jogerőre emelkedett – a másodfokú bíróság már nem tudott értékelni.
- [7] A másodfokon eljáró Debreceni Törvényszék az alkotmányjogi panasszal támadott 1.Bf.388/2016/6. számú ítéletével a fellebbezéssel érintett vagyonekobbzásra vonatkozó részt megváltoztatta annyiban, hogy a vagyonekobbzás összegét 735 761 forintban határozta meg. Indokolásában egyrészt utalt arra, hogy a járásbíróóság törvényesen és megalapozottan döntött a vagyonekobbzásról, és indokolási kötelezettségét – „bár igen szűkszavúan” –, de teljesítette. A törvényszék az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást kisebb részben hiányosnak és pontatlannak találta, melyet az iratok alapján pontosított, és az elsőfokú ítéletet a vagyonekobbzás összegszerűsége tekintetében megváltoztatta.

- [8] 3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában érintettségét alátámasztandó ismertette a betéti társasággal szemben indított felszámolási eljárással kapcsolatos aggályait, és hangsúlyozta, hogy szerinte „fogalmilag kizárt”, hogy csődbűncselekményt követett el. Egyrészt – véleménye szerint – cége nem volt fizetéseképtelen, ennek ellenére mégis felszámolási eljárást indítottak ellene; másrészt maga az indítványozó egyezség megkötését kezdeményezte a hitelezőkkel, a követelésüket ki akarta egyenlíteni, erre azonban – szerinte a felszámoló intézkedései miatt – nem került sor. Alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény több rendelkezése sérelmét állította, az alábbiak szerint.
- [9] Az indítványozó az Alaptörvény B) cikke sérelmének körében kifejtette, hogy azáltal, hogy az Alaptörvény más rendelkezései – így többek között a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, a törvény előtti egyenlőség, valamint a jogorvoslathoz való jog – sérülnek egy konkrét bírósági eljárás által, így közvetett módon a jogállamiság elve is sérül.
- [10] Az indítványozó emberi méltósága sérelmét is állította. Szerinte az ellene indokolatlanul indított felszámolási, majd büntetőeljárás egészsége romlását okozta, így sérül az Alaptörvény II. cikke.
- [11] Az indítványozó szerint az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésében foglalt személyes szabadságától fosztották meg, amikor rendőrségi fogdába zárták annak ellenére, hogy annak nem volt jogalapja, illetve két alkalommal a rendőrség vitte a tárgyalásra. Szerinte egy „polgári jogi alapú vagyoni követelés” nem adhat okot szabadságelvonásra.
- [12] Az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése, továbbá XIII. cikk (1) bekezdése azáltal szenved sérelmet, hogy a tényállás nem megfelelő felderítése, a helytelen jogértelmezés hosszútávon is aránytalan sérelmet okoz az indítványozónak. Állítása szerint a felszámoló intézkedései a vállalkozása jövedelemkiesését eredményezték, ennek hatására pedig a megállapítás alatt álló öregségi nyugdíja is csökken. Úgy véli, tulajdonhoz való joga sérült a felszámoló intézkedései által, a felszámoló bűncselekmények elkövetése révén kiürítette a cég vagyonát. Álláspontja szerint törvénytelenül fosztották meg a cégtől.
- [13] Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésével összefüggésben előadta az indítványozó, hogy a fegyveregyenlőség elve is sérült, hiszen a felszámoló az eljárás megindításától fogva egyoldalúan járt el, kizárólag a hitelezők érdekeit képviselte, míg az indítványozó cége követelésének behajtását nem segítette elő, holott az az indítványozó szerint kötelessége lett volna.
- [14] Az indítványozó álláspontja szerint a felszámoló eljárása következtében sérült az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése. Szerinte ugyanis a felszámoló intézkedései vezettek ahhoz, hogy ellene büntetőeljárás indult annak ellenére, hogy szerinte a betéti társaság követelései meghaladták a tartozásait, és nem volt fizetéseképtelen. Előadta, hogy egyezség megkötését kezdeményezte, ami szerinte szintén a felszámoló miatt hiúsult meg.
- [15] Az indítványozó kérelmében előadta, hogy a felszámoló és a bíróság eljárása miatt őt kár érte, így többek között őt terhelték az üzlethelyisége felújításából eredő költségek, az eljárás alatt bekövetkezett egészségromlás miatti költségek, valamint a bűnügyi költségben megjelenő felesleges orvosszakértői vizsgálat költsége stb., miközben dolgozni nem tudott. Ennek megfelelően sérült az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdése.
- [16] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jog az indítványozó szerint azt jelenti, hogy a bíróságnak a tényállást alaposan fel kell derítenie, megfelelő következtetéseket kell levonnia, és minden bizonyítékot kellő súllyal kell figyelembe venni. Álláspontja szerint e joga sérült amiatt, hogy a bíróság a felszámoló – indítványozó által ismertetett – törvénysértéseit figyelmen kívül hagyta; míg a betéti társaság kültagjának – az indítványozó szerint hamis – tanúvallomását figyelembe vette. Sérelmesnek tartotta az indítványozó azt is, hogy orvosszakértői vizsgálatra kötelezte a bíróság annak ellenére, hogy annak indoka – szerinte – nem állt fenn; hiszen arra 10 hónappal később került sor, mint a betegség miatt elmulasztott tárgyalás.
- [17] A bíróság kötelezte a vizsgálat költsége megfizetésére, ami nagy anyagi terhet rótt rá. Hivatkozott továbbá arra is, hogy súlyos betegsége ellenére személyesen részt kellett vennie a bírósági tárgyalásokon, nem volt elegendő, hogy a tárgyaláson a védője jelenjen meg. A tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelme körében előadta továbbá, hogy szomszédjai előtt megszégyenítették, amikor a rendőrség elővezette.
- [18] A bírósági eljárás sérti az indítványozó szerint az ártatlanság vélelmét is. Az indítványozó szerint az ártatlanság vélelméből és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból az következik, hogy a bűnösséget az eljáró hatóságoknak, bíróságoknak kell bizonyítani, és ha ez nem teljesül maradéktalanul, azt nem lehet a vádlott hátrányára értékelni.
- [19] Az indítványozó jogorvoslathoz való joga sérelmét is állította. Álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése sérült azáltal, hogy a másodfokú bíróság nem vette figyelembe az indítványozó által előadotta-

kat. Szerinte a jogorvoslat lényegi eleme, hogy a sérelmet szenvedett fél tényleges és valódi jogorvoslatot kapjon, vagyis a magasabb szintű bíróság újból folytasson le bizonyítást, és újból mérlegelje érdemben az ügyet.

- [20] 4. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [21] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [22] Az Alkotmánybíróság vizsgálat elvégzése során megállapította, hogy a határidőben érkezett alkotmányjogi panasz nem fogadható be.
- [23] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdése pedig meghatározza, mikor tekinthető a kérelem határozottnak. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* illetve *e)* pontja a határozott kérelem feltételeként megköveteli, hogy az indítványozó egyrészt adja elő az Alaptörvényben biztosított joga sérelme lényegét, másrészt indokolja, hogy a bírói döntés az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseit miért és mennyiben sérti. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint ugyanis az alkotmányjogilag értékelhető indokolás hiánya az indítvány érdemi elbírálásának az akadálya {például: 3197/2016. (X. 11.) AB végzés, Indokolás [33], megerősítette: 3149/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [18]}. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz egyes elemei a határozott kérelem törvényi feltételeinek nem felelnek meg az alábbiak szerint.
- [24] Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény II. cikkére és – pontos alaptörvényi rendelkezés megjelölése nélkül – a XXVIII. cikk (2) bekezdésére is, azonban az emberi méltóság és a ártatlanság véelme elvének sérelmét csak állította, de az alapjogsérelm mibenlétét nem indokolta meg.
- [25] Az indítványozó a büntető ügyben született ítélet alaptörvény-ellenességét, konkrétan az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésébe, XIII. cikk (1) bekezdésébe, és a XV. cikk (1) bekezdésébe ütközését a cége ellen kezdeményezett felszámolási eljárás – vélt – hibáival és a felszámoló által – szerinte – elkövetett törvénysértésekkel kívánta alátámasztani. Az indítványban előadott indokolás túlnyomó része a felszámolási eljárás, valamint a felszámoló tevékenységének – alkotmányjogilag nem értékelhető – tartalmi kritikája. A felszámolási eljárás és a felszámoló tevékenysége azonban az indítványozóval szemben lefolytatott büntetőeljárással az indítványozó által állított módon összefüggésbe nem hozható.
- [26] Az indítványozó álláspontja szerint a felszámoló eljárása következtében sérült az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék. Az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg: egyrészt az Alaptörvény XXIV. cikke nem a bírósági, hanem a közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozik, ennek megfelelően a bírósági eljárással nem hozható összefüggésbe (lásd: 3130/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [17]); másrészt az indítványozónak az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével összefüggésben előadott érvei – a fentebb kifejtettekhez hasonlóan – a felszámoló – vélt – törvénysértéseit taglalják, ily módon a büntető ügyben született ítélettel nem hozhatók összefüggésbe.
- [27] Az indítványozó kérelmében előadta, hogy a felszámoló és a bíróság eljárása miatt őt kár érte, így sérült az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdése.
- [28] Az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a hatóságok által feladatuk teljesítése során neki jogellenesen okozott kár megtérítésére. Ez az Alkotmánybíróság értelmezésében azt jelenti, hogy e rendelkezés „egyrészt deklarálja a hatóság kártérítési kötelezettségét jogellenes károkozás esetén, másrészt kötelezi a jogalkotót az erre vonatkozó törvényi szabályozás megalkotására” [3218/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [26]].
- [29] Az alkotmányjogi panasz alapját képező büntetőeljárás az indítványozó bűnösségének megállapítására irányult, annak bármely hatóság vagy bíróság által (jogellenesen) okozott kár megtérítése nem volt tárgya. Az indítvány nem tartalmaz utalást arra, hogy az indítványozó a véleménye szerint neki okozott kár megtérítése iránt eljárás kezdeményezett volna, illetőleg ilyen eljárás eredményeképpen a jogellenes károkozást valamely bíróság megállapította volna.
- [30] Az Alkotmánybíróság kizárólag az indítványban megjelölt bírósági döntés alkotmányosságát vizsgálhatja, amennyiben az megfelel a határozott kérelem követelményeinek. Önmagában az, hogy az indítványozó szerint

a hatóság vagy bíróság tevékenysége folytán esetleg kára keletkezhetett, a kárigény érvényesítésére irányuló eljárás megindítása hiányában nem alapozza meg az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdésére való hivatkozást. E rendelkezés csupán a jogellenes (hatósági vagy bírósági) károkozás esetén a kárigény megfelelő fórumon való érvényesíthetőségére teremt alapot, az esetleges per megindítása a jogellenesnek tartott kárt elszenvedett előtt áll nyitva. Ennek megfelelően a büntetőeljárás során hozott ítélet és az indítványozó által felsorolt, vélt károk sem egymással, sem az Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdésével nem hozhatók összefüggésbe.

- [31] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény II. cikkével, XII. cikk (1) bekezdésével, XIII. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (1) bekezdésével, XXIV. cikk (1)–(2) bekezdésével, valamint XXVIII. cikk (2) bekezdésével összefüggésben felvetett aggályok a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) illetve *e*) pontjában rögzített követelményének nem felelnek meg.
- [32] 5. Az Abtv. 27. §-a kimondja, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [33] 5.1. Az indítványozó ellentétesnek tartja a törvényszék ítéletét az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésével, mely az indítványozó szerint az alábbi okokra vezethető vissza. Egyrészt sérelmezi, hogy két alkalommal rendőri intézkedésre – elővezetésre – került sor vele szemben, és a rendőrség vitte a tárgyalásra, illetve orvosszakértői vizsgálatra, illetőleg adminisztrációs hiba folytán rendőrségi fogdába zárták annak ellenére, hogy annak nem volt jogalapja. Másrészt szerinte egy „polgári jogi alapú vagyoni követelés” nem adhat okot szabadságelvonásra.
- [34] Az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. Az indítványozó által csatolt mellékletekből, és az alkotmányjogi panaszból kiolvashatóan az indítványozó elővezetésére két alkalommal került sor. Az első esetben az indítványozó orvosszakértői vizsgálatra történő elővezetését rendelte el a járásbíróság, a következő alkalommal pedig a tárgyaláson való megjelenése érdekében került sor az elővezetésre, tekintettel arra, hogy a korábbi tárgyalási határnapot az indítványozó elmulasztotta, és mulasztását nem mentette ki. Az elővezetés elrendelésére nem a támadott másodfokú határozattal került sor, így az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett, hogy az – egyébként az indítványozó által pontosan meg nem jelölt – elővezetést elrendelő bírói határozatok alkotmányjogi panasszal támadhatók-e.
- [35] Az Alkotmánybíróság szerint az Abtv. 27. §-ának megfelelően alkotmányjogi panasz benyújtásának – egyéb feltételek mellett – az ügy érdemében hozott vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés ellen van helye. Az Alkotmánybíróság a 3002/2014. (I. 24.) AB végzésben az Abtv. és a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) szabályainak összevetésével értelmezte, hogy mely büntetőeljárásban hozott határozatok lehetnek az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz tárgyai.
- [36] E végzésben az Alkotmánybíróság kimondta, hogy habár az Abtv. és a Be. eltérő fogalmakat használ, így a Be. az „érdemi döntés” fogalmat nem használja, és az Abtv. szerinti érdemi döntés nem esik egybe a Be.-ben alkalmazott ügydöntő határozat fogalmával, az Abtv. 27. § első és második fordulata alapján alkotmányjogi panasz keretében valamennyi ügydöntő határozat – az ítélet és az ügydöntő végzés – alkotmányossági vizsgálatára lehetőség van [lásd Indokolás [15]–[22]]. Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy a Be. szerinti nem ügydöntő határozatok „egyéb kérdéseket érintenek, és nem jelentik az eljárás végleges lezárását. Ilyen nem ügydöntő határozatok lehetnek a kényszerintézkedésekkel kapcsolatos döntések, az áttétel, az eljárás felfüggesztése vagy a pervezető végzések. Bár a Be. nem tartalmazza az »érdemi határozat« kifejezést, a pervezető végzéseket úgy határozza meg, mint az ügy bíróságra érkezését követően az ügy menetét megállapító, az eljárási cselekmény előkészítésére irányuló vagy végrehajtása érdekében tett, de nem az ügy érdeméről rendelkező határozatok [Be. 260. § (1) bekezdés]” (Indokolás [17]).
- [37] Ennek megfelelően az elővezetést elrendelő – egyébként a konkrét ügyben az indítványozó által pontosan meg sem jelölt – bírói döntések alkotmányossági vizsgálatára nincs lehetőség. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésére vonatkozó kérelem nem felel meg az Abtv. 27. §-ában foglaltaknak.
- [38] Az indítványozó alkotmányjogi panaszával kifejezetten csak a másodfokú ítéletet támadta, azonban az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésével összefüggésben előadott indokolás az elővezetésekre vonatkozik, az indítványozó

zó – alkotmányjogilag nem értékelhető – aggályait ezzel összefüggésben adja elő. Vagyis azon túl, hogy az indítványozó az elővezetést elrendelő bírói döntéseket alkotmányjogi panaszában kifejezetten meg sem jelölte, a személyi szabadsága sérelmét kifejezetten az elővezetésekkel összefüggésben állítja, éppen ebből következően az általa előadott indokolás nem a támadott törvényszéki ítéletre vonatkozik, azzal nem hozható összefüggésbe. Ennek megfelelően az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésére vonatkozó panaszem a határozott kérelem törvényi feltételeinek – nevezetesen az Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) és e) pontjában foglaltaknak – sem felel meg.

- [39] 5.2. Az Abtv. 27. § a) pontja úgy rendelkezik, hogy alkotmányjogi panasz kezdeményezésére olyan bírói döntéssel szemben van lehetőség, amely Alaptörvényben biztosított jogot sért, vagyis alkotmányjogi panaszt Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet alapítani.
- [40] Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére is. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta korábbi gyakorlatát, mely szerint a jogállamiság elve önmagában nem tekinthető Alaptörvényben biztosított jognak, így a B) cikk (1) bekezdése sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén {lásd például 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]} – lehet alapítani. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a B) cikk (1) bekezdésére vonatkozó kérelem az Abtv. 27. § a) pontjában, valamint az 52. § (1b) bekezdés b) pontjában foglaltaknak nem felel meg.
- [41] 6. Az indítványnak a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, valamint a jogorvoslathoz való jog sérelmét állító eleme a befogadhatóság formai feltételeinek megfelel, így az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörében a továbbiakban az Abtv. 29. § szerinti feltételeket vizsgálta. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [42] 6.1. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmét is állította; többek között a felszámoló vélt törvénysértéseinek figyelmen kívül hagyását, illetőleg a betéti társaság kültagja tanúvallomásának figyelembe vételét sérelmezte. Kifogásolta továbbá azt is, hogy a bíróság orvosszakértői vizsgálatra kötelezte, majd arra elővezetését rendelte el, jóval később, mint ahogy annak indokoltsága felmerült. Ahogy az indítványozó fogalmaz: az orvosszakértői vizsgálatra 10 hónappal azután kötelezték, mint a betegsége miatt elmulasztott tárgyalás napja. A tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelme körében is előadta továbbá, hogy megszegyenítették, amikor is a rendőrség elővezette.
- [43] Az Alkotmánybíróság fentebb, az ártatlanság vélelmének elvével összefüggésben már rámutatott, hogy a büntetőeljárás során két alkalommal került sor az indítványozó elővezetésére: első alkalommal az indítványozóval szemben elrendelt orvosszakértői vizsgálat elmulasztását követően, majd a 2016. március 9-én tartott (első) tárgyalásra vezették elő. Az eljárás során a járásbíróság több tárgyalási napot tűzött ki, először 2014. november 19. napjára. Az indítványozó a tárgyalási napokat rossz egészségi állapotára hivatkozva rendre elmulasztotta, és esetenként mulasztását késve, vagy egyáltalán nem mentette ki. Erre tekintettel került sor orvosszakértői vizsgálatának elrendelésére – nem vitásan a 2015. január 14-re kitűzött tárgyalás elmulasztására hivatkozással –, majd az orvosi vizsgálat elmulasztása következtében elővezetésére.
- [44] Ugyanakkor a Debreceni Törvényszék 1.Beüf.128/2016/2. számú, az indítványozónak az orvosszakértői díj-megállapító végzéssel szemben benyújtott fellebbezése folytán hozott (az előbbi helybenhagyó) végzése indokolásában kifejezetten kitért arra, hogy miért került sor az orvosszakértői vizsgálat kitűzött tárgyalás határnapjához képest 10 hónappal későbbi elrendelésére. E végzésből megállapítható, hogy az indítványozó betegségére hivatkozva a kitűzött tárgyalási napok egyikén sem jelent meg. A törvényszék hivatkozott arra is, hogy az indítványozó 2015. szeptember 15-én kérelmezte, hogy a járásbíróság a távollétében tartsa meg a tárgyalást. A 2015. szeptember 21-én felvett 20.B.953/2014/26. számú jegyzőkönyvben viszont a védő arra vonatkozó közlése került rögzítésre, hogy az indítványozó szeretne részt venni a bírósági tárgyaláson, azonban egészségi állapota ezt nem teszi lehetővé. A bíróság a védő fenti tartalmú közlését követően rendelte el az igazságügyi orvosszakértői vizsgálatát. Az indítványozó második elővezetésére 2016. március 9-én került sor, erre azért került sor, mert az indítványozó egy korábbi – 2016. február 17. napjára kitűzött – tárgyaláson szabálysze-

rű idézés ellenére nem jelent meg, és távolmaradását nem mentette ki. Az elsőfokú ítéletből megállapíthatóan a legelső tárgyalás az eljárás során a 2016. március 9-én megtartott tárgyalás volt. A csatolt iratok alapján tehát az a következtetés vonható le, hogy az indítványozó elővezetésére minden esetben kizárólag azért került sor, mert orvosi vizsgálata, illetőleg a tárgyaláson való megjelenése más módon nem volt biztosítható.

- [45] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „[a]z Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás és az abból levont következtetés megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat [elsőként lásd: 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [12]]. Az Alkotmánybíróság kimondta azt is, hogy önmagukban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]].
- [46] Annak megítélése, hogy az adott eljárás során az elővezetés elrendelésére szükség van-e, és milyen indokok mentén, nem alkotmányossági, hanem az eljáró bíró mérlegelési jogához tartozó kérdés. Ugyancsak bírói mérlegelés körébe tartozó kérdés az is, hogy a bíróság milyen bizonyítékokat vesz figyelembe. Az Alkotmánybíróság a konkrét ügyben megállapította, hogy az indítványozó olyan bizonyíték-értékeléssel kapcsolatos aggályokat vet fel, melyek nem alkotmányossági, hanem törvényességi kérdések. Összességében tehát az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben előadott kérelme a kifogásolt ítélet, és az azt megelőző bírósági eljárás felülbírálatára, és a bizonyítékok újbóli mérlegelésére, azaz nem alkotmányossági szempontú, hanem szakjogi kérdésekben való felülvizsgálatára és megváltoztatására irányul.
- [47] 6.2. A jogorvoslathoz való joga sérelme körében az indítványozó arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság nem vette figyelembe az indítványozó által előadottakat, és további bizonyítást nem folytatott le.
- [48] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.
- [49] A jogorvoslathoz való jog – az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint – a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a hatóságok érdemi, ügydöntő határozatait tekintetében tegye lehetővé a valamely más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét. Az Alkotmánybíróság szerint a jogorvoslat lényegi, immanens eleme a jogorvoslás lehetősége is, vagyis az, hogy a jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékony legyen, vagyis képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására [lásd például: 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]–[16]].
- [50] A fentiekből nem következik, hogy a jogorvoslatot elbíráló szervnek a kérelemnek minden körülmények között helyt kell adnia, az azonban alkotmányos kötelezettség, hogy az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassák és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálják [lásd: 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]–[16]].
- [51] A Be. 348. § (1) bekezdésének megfelelően a másodfokú bíróságot széleskörű revíziós jogkör illeti meg, hiszen e rendelkezés szerint – ha a törvény kivételt nem tesz – a fellebbezéssel megtámadott ítéletet az azt megelőző bírósági eljárással együtt felülbírálja. E főszabály alól a másodfokú bíróság csak szűk körben térhet el, az egyik kivétel a Be. jelen ügyben is alkalmazott 348. § (3) bekezdése jelenti.
- [52] Az Alkotmánybíróság mindezeket figyelembe véve a konkrét ügyben megállapította, hogy az indítványozónak lehetősége volt arra, hogy az elsőfokú ítélet ellen fellebbezést nyújtson be és ezt a jogát gyakorolta is. Az indítványozó által támadott másodfokú ítélet rögzíti, hogy az indítványozó és védője fellebbezéssel élt az elsőfokú ítélet vagyonek Kobzást kimondó rendelkezése ellen, így az elsőfokú ítélet a vagyonek Kobzást kimondó rendelkezés kivételével jogerőre emelkedett a kihirdetés napján, azaz 2016. június 1-jén. Az indítványozó a törvényszékhez 2016. november 7-én érkezett újabb fellebbezésében az ügy érdemét érintő hivatkozásokkal élt. Mivel azonban az elsőfokú ítélet a vagyonek Kobzást kivételével jogerőre emelkedett, a törvényszék az indítványozó büntetőjogi főkérdésre vonatkozó észrevételeit nem tudta értékelni.
- [53] A törvényszék a Be. – ítélet indokolásában is megjelölt – 348. § (3) bekezdésében foglaltakra tekintettel – az elsőfokú ítélet többi részének jogerőre emelkedése folytán – az elsőfokú ítéletnek csak a jogorvoslattal támadott vagyonek Kobzásra vonatkozó részét vizsgálhatta felül.

- [54] A törvényszék e korlátozott felülbírálat körében a vagyonekobbzás alkalmazásának törvényességét és összességére helyességét vizsgálta, és megállapította, hogy az elsőfokú bíróság törvényesen és megalapozottan döntött a vagyonekobbzás alkalmazásáról, indokolási kötelezettségét is teljesítette. Kimondta azt is, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás kisebb mértékben hiányos és pontatlan volt, ez azonban az iratok alapján orvosolható volt. A másodfokú bíróság ennek megfelelően az elsőfokú bíróság ítéletét a vagyonekobbzás összességére tekintetében megváltoztatta, a vagyonekobbzás mértékét csökkentette.
- [55] Az Alkotmánybíróság a fentieket figyelembe véve megállapította, hogy az indítványozó jogorvoslathoz való joga nem sérült, az elsőfokú ítélet ellen jogorvoslattal élhetett, és azzal a vagyonekobbzásra vonatkozó rendelkezés ellen élt is.
- [56] 7. Az Alkotmánybíróság a fentiekben kifejtettek alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz sem a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal, sem a jogorvoslathoz való joggal összefüggésben nem vet fel olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely érdemi alkotmánybírósági eljárásra okot adhatna, illetve nem észlelt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet sem.
- [57] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz vizsgálatának eredményeként megállapította, hogy az nem felel meg az Abtv. 27. §-ában, 29. §-ában, valamint az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* illetve *e)* pontjában támasztott egyes követelményeknek, ezért nem fogadható be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/735/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3348/2017. (XII. 20.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.35.489/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselőjén (dr. Bakos–dr. Smied–dr. Muraközi Ügyvédi Iroda képviseletében dr. Muraközi Gergely, 9025 Győr, Simor János püspök tere 5.) keresztül az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.35.489/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt, mivel a hivatkozott ítélet az indítvány szerint sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (1) bekezdését, valamint B) cikkének (1) bekezdését.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló alapügy tényállása szerint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) Győr-Moson-Sopron Megyei Adóigazgatósága (a továbbiakban: elsőfokú adóhatóság) 2015. március 20-án kelt határozatában 5 537 547 Ft adókülönbözet megfizetésére kötelezte az indítványozót.
- [3] A határozat indokolása szerint – az indítvánnyal érintett ügy előzményeként – az elsőfokú adóhatóság egy korábbi (az indítványozóval szembeni) ellenőrzése során hozott határozatában megállapította, hogy egy orvosi nonprofit korlátolt felelősségű társaság (a továbbiakban: Kft.) az indítványozót megbízási szerződés alapján ügyeletvezetőként foglalkoztatta, anélkül, hogy erre vonatkozóan a bejelentési kötelezettségének eleget tett volna, illetve, hogy az adó- és járulék kifizetésekről történő bevallási kötelezettségét teljesítette volna. Ezen határozattal szemben a Kft. fellebbezéssel élt, amelyet a NAV Nyugat-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága (a továbbiakban: másodfokú adóhatóság) elutasított, majd a Kft. kereseti kérelme alapján a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: bíróság) is helybenhagyta az elsőfokú adóhatóság döntését.
- [4] Ezt követően az elsőfokú adóhatóság a Kft.-vel szemben is ellenőrzést folytatott le, és ennek keretében megállapította, hogy a Kft. által foglalkoztatottak (így többek között az indítványozó) részére kifizetett díjak után a Kft. nem vonta le, nem vallotta be, és nem fizette meg az adó és járulék terheket. A megállapított tényállás szerint a Kft. fő tevékenysége házi orvosi ügyelet ellátására irányult. Ezen tevékenységének ellátása érdekében a Kft. vállalkozási szerződéseket kötött a Kft.-ben amúgy tagsági jogviszonnyal rendelkező egyéni vállalkozó orvosokkal (így pl. az indítványozóval) és orvosi társaságokkal. Egy ilyen – 2002. május 10-én kelt – megbízási szerződés keretében bízta meg a Kft. az indítványozót az ügyeletvezetői feladatok ellátásával, amelynek ellentételezéseként az indítványozót havonta 5x16 órás térítési díj illette meg. Ezzel szemben az elsőfokú adóhatóság a benyújtott számlák és havi ügyeleti óraszám kimutatás alapján megállapította, hogy a megbízási díj összege a mindenkori ügyeletési orvosi óradíj 96-szorosaként lett elszámolva. Mindezek alapján megállapítást nyert az is, hogy a megbízási díj az ellenőrzéssel vizsgált időszakban (2008–2012) meghaladta a minimálbér 30%-át. Ezért az elsőfokú adóhatóság határozatában azt is rögzítette, hogy a jogszabályi rendelkezések alapján a Kft.-nek az indítványozó részére kifizetett megbízási díjak vonatkozásában bevallási és levonási kötelezettsége keletkezett, amelyet azonban a Kft. a vizsgált időszakban nem teljesített, ezért őt az elsőfokú adóhatóság kötelezte ezen összeg megfizetésére, továbbá adóbírsággal, mulasztási bírássággal és késedelmi pótlékkal sújtotta. A Kft. ezen döntéssel szemben fellebbezéssel élt, amely nyomán a másodfokú adóhatóság a levonni elmulasztott személyi jövedelemadó előleg után kiszabott adóbírságot törölte, egyebekben pedig az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Az ezzel szemben benyújtott keresetet a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság elutasította.
- [5] Ezt követően került sor az indítványozó ismételt ellenőrzésére, annak érdekében, hogy a Kft.-vel szemben jogerősen feltárt adókülönbözetet az indítványozó személyi jövedelemadó bevallásaival összevessék. Ennek kere-

tében az elsőfokú adóhatóság 5 537 547 Ft adókülönbözetet állapított meg az indítványozó terhére. Az ellenőrzés során készült jegyzőkönyvhöz az indítványozó észrevételeket csatolt, amelyben kifejtette, hogy az ügyeletvezetői feladatokat nem mint magánszemély látta el, és így az érte kapott díjazást sem mint magánszemély vette fel. Véleménye szerint az elsőfokú adóhatóság a 2002. május 10-én kelt megbízási szerződést rosszul értelmezte. Álláspontja szerint ugyanis az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény és az egészségügyi tevékenység végzésének egyes kérdéseiről szóló 2003. évi LXXXIV. törvény szerint egészségügyi tevékenységet (szolgáltatást) magánszemély nem végezhet. A megbízási szerződés egy, az indítványozó tulajdonában álló betéti társasággal került megkötésre, hiszen az indítványozó mint magánszemély nem rendelkezett működési engedéllyel, így az ügyeletvezetési tevékenység a betéti társaságnak lett számlázva. Ebből következőleg az indítványozó azzal érvelt, hogy neki mint magánszemélynek az ügyeletvezetési tevékenységből nem származott jövedelme. Az elsőfokú adóhatóság az észrevételekre reagálva kifejtette, hogy a Kft. vonatkozásában hozott jogerős bírósági ítéletből egyértelműen megállapítható, hogy az indítványozó részére megbízási díjak kerültek kifizetésre, így annak megszerzési körülményei jelen ügyben irrelevánsak.

- [6] 1.2. Az elsőfokú határozattal szemben az indítványozó fellebbezést nyújtott be a másodfokú adóhatósághoz, amely az elsőfokú adóhatóság döntését helybenhagyta.
- [7] Az indítványozó fellebbezésében az elsőfokú eljárás során felhozott észrevételeire hivatkozott. A másodfokú hatóság döntésének indokolásában kiemelte, hogy az a tény, miszerint az indítványozó a tulajdonában álló betéti társaságon keresztül számlázott a Kft.-nek az ügyeletvezetői tevékenységért kapott összegért, az ügy eldöntése szempontjából nem bír jelentőséggel. Emellett a másodfokú adóhatóság azt is kiemelte, hogy a Kft.-vel szembeni jogerős ítéletek tükrében az indítványozónak számos érve nem állja meg a helyét (így pl. a bíróság ítéletében megállapította, hogy a megbízási díjak magánszemélyek részére kifizetett jövedelemnek minősülnek).
- [8] 1.3. Az indítványozó a másodfokú adóhatóság határozatával szemben bírósághoz fordult. Keresetében előadta, hogy álláspontja szerint a másodfokú adóhatóság tévesen állapította meg, hogy a Kft. az indítványozót mint magánszemélyt foglalkoztatta. A felek akarata ugyanis szerződésükben arra irányult, hogy a Kft. és az indítványozó tulajdonában lévő betéti társaság kössön szerződést. Az indítványozó ezen keresetében is kifejtette, hogy az egészségügyi tevékenység végzésének egyes kérdéseiről szóló 2003. évi LXXXIV. törvény szerint egészségügyi tevékenységet (szolgáltatást) magánszemély nem végezhet. A megbízási díjakról is a betéti társaság állított ki számlákat, és a bevételek is oda folytak be. Álláspontja szerint a másodfokú adóhatóság a korábbi jogerős ítéletekre is jogszerűtlenül hivatkozott.
- [9] A bíróság az indítványozó keresetét alaposnak ítélte, így a vele szemben megállapított adókülönbözetet törölte. Az ítélet indokolása szerint a másodfokú adóhatóság jogszerűtlenül zárta el az indítványozót a bizonyítási lehetőségtől, arra hivatkozással, hogy az általa állított tényeket korábban már a bíróság jogerősen eldöntötte. Az ítélet szerint ugyanis azon eljárásban az indítványozó nem vett részt, abban nyilatkozatokat és bizonyítási indítványokat nem tehetett. Ráadásul a korábbi jogerős ítéletben a bíróság nem vizsgálta a szerződést a tekintetben, hogy mire irányult a felek valós akarata. Ennek bizonyítása pedig az indítványozót terhelte volna, a bizonyítás lehetőségétől azonban a másodfokú adóhatóság elzárta őt. A bíróság is kiemelte ítéletében, hogy a hatályos jogszabályi rendelkezések szerint ügyeleti tevékenységet magánszemély nem láthat el, így ebből is következik, hogy a megbízási szerződés a betéti társaság és a Kft. között jött létre. Így a megbízási díj sem képezhetette az indítványozó jövedelmét, így vele szemben adókülönbözet (adóhiány) megállapítására sem kerülhetett sor.
- [10] 1.4. A bíróság döntésének kézbesítését követően a másodfokú adóhatóság felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához. Ítéletében a Kúria a bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az indítványozónak a másodfokú adóhatóság határozata elleni fellebbezését elutasította.
- [11] Felülvizsgálati kérelmében a másodfokú adóhatóság arra hivatkozott, hogy a bíróság ítélete jogszabálysértő, nem felel meg ugyanis az adózás rendjéről szóló törvény rendelkezéseinek. A Kúria ítéletében kiemelte, hogy az indítványozó helytállóan hivatkozott arra, hogy a bíróság korábbi (Kft.-vel szemben hozott) döntésének jogereje nem terjed ki rá, a másodfokú adóhatóság ugyanakkor jogszerűen járt el akkor, amikor a Kft. ellen folytatott ellenőrzésének eredményeként keletkező bizonyítékokat, adatokat felhasználta. A Kúria azt is kiemelte, hogy a bíróság az indítványozó minden olyan bizonyítási indítványának helyt adott, amellyel keresetét alá kí-

vánta támasztani. Hangsúlyozta továbbá a Kúria azt is, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény értelmében a bíróságnak egy közigazgatási határozatot a meghozatalakor hatályos jogszabályok alapján és a fennálló tények alapján kell felülbírálania. Ez alapján a Kúria megállapította, hogy a bíróság tévesen járt el akkor, amikor ügydöntő jelentőséget tulajdonított olyan bizonyítékoknak, amelyeket a jogszabályi rendelkezések alapján nem lett volna lehetősége mérlegelni (pl. a megbízási szerződést). A megbízási szerződésből pedig amúgy is egyértelműen megállapítható, hogy az a Kft. és az indítványozó mint magánszemély között jött létre.

- [12] 1.5. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában arra hivatkozott, hogy a Kúria ítéletében olyan jogalapot jelölt meg a másodfokú adóhatósági határozat jogszerűsége vonatkozásában, amelyre sem a bírósági, sem pedig a közigazgatási eljárásban nem hivatkozott egyik fél sem, így a Kúria megsértette a kérelemhez kötöttség elvét. Úgy véli, hogy a Kúria eljárásában olyan új tényállási elemeket használt fel, illetve olyan új jogi minősítést alkalmazott, amelyre az indítványozónak – a felülvizsgálati eljárás jellegére tekintettel – nem volt lehetősége reagálni, így a jogorvoslati rendszer lényegében egyfokúra szűkült. Álláspontja szerint a Kúria úgy hagyta jóvá a másodfokú adóhatóság határozatában megállapított adókülönbözetet, hogy annak jogi alapját és indokolását teljesen megváltoztatta, ezzel véleménye szerint önkényesen átértékelte az ügy minden elemét, és így végső soron sértette az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogbiztonság követelményét, valamint az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát is.
- [13] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában emellett kifogásolta az adóhatóságok eljárását is, mivel véleménye szerint azok jogszerűtlenül használták fel a korábbi jogerős bírósági döntésekben megállapított tényállási elemeket. Emellett az adóhatóságok előtti eljárásban nem terjeszthette elő szabadon bizonyítási indítványait, amellyel sértették az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes hatósági eljáráshoz való jogát.
- [14] 2. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának kérdésében dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [15] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el, és az indítványozó panaszának vizsgálata alapján azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okok miatt nem fogadható be.
- [16] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz iránti kérelmében a kifogásolt kúriai döntés alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére alapozta. Emellett az elsőfokú és másodfokú adóhatósági döntéseket is sérelmezte, mivel azok álláspontja szerint sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [17] 2.2. A Kúria ítélete ellen nincs helye fellebbezésnek, az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [18] Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztett elő az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszt.
- [19] A panaszos az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványát.
- [20] 2.3. Az indítványozó a kúriai ítélet alaptörvény-ellenességét részben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében megfogalmazott jogállamiságból fakadó jogbiztonság elvére hivatkozással állította. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint azonban a testület csak kivételes esetekben, így különösen a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén ismeri el az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság elvét olyan Alaptörvényben biztosított jogként, amelyre alkotmányjogi panasz is alapítható (elsőként lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14], többek között megerősítette: 3223/2016. (XI. 14.) AB végzés, In-

dokolás [17]]. Az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben – minimális terjedelemben – előadottak nem minősülnek az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának, így vélt sérelmükre alkotmányjogi panasz nem alapítható.

- [21] 2.4. Az alkotmányjogi panaszban az Abtv. 52. § (1a) és (1b) bekezdései szerint határozott kérelmet kell tartalmaznia. Ezzel összefüggésben megállapítható azonban, hogy az első és másodfokú adóhatóság határozatainak az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésébe ütközését állító indítványelem tekintetében bár az alkotmányjogi panasz indokolásában található a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog sérelmét állító rész, az alkotmányjogi panaszban azonban ennek ellenére nem található határozott kérelem arra nézve, hogy az indítványozó kérné ezen adóhatósági határozatok megsemmisítését. Erre irányuló kérelmet egyébiránt az indítványozó nem is terjeszthetett volna elő, mivel a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a másodfokú adóhatóság határozatát megváltoztatta, így amennyiben az Alkotmánybíróság helyt adna a Kúria ítéletének megsemmisítését kérő indítvány elemnek, akkor sem hatályosulna a másodfokú adóhatóság határozata. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz ezen eleme kapcsán megállapította, hogy az nem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1a) bekezdés *d)* pontjában meghatározott fogalmi elemének – mivel nem tartalmaz megsemmisítésre irányuló kérelmet.
- [22] 2.5. A határozott kérelem követelményének további vizsgálatával összefüggésben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kúriai ítélet alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére való hivatkozással állító indítvány elem tekintetében, az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz tartalmaz ugyan az Alkotmánybíróság hatáskörére, az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást, továbbá megjelöli az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezése mellett a sérelmezett bírói döntést is, kérve annak megsemmisítését, azonban nem tartalmaz alkotmányjogilag releváns érvelést.
- [23] Emellett fontos kiemelni azt is, hogy az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], megerősítette: 3117/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [24] 2.6. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó Abtv. 27. §-ára alapított kérelme nem felel meg az Abtv. 52. § (1a) bekezdés *d)* pontjában, valamint az (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjaiban foglaltaknak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanis az indokolás hiánya {lásd pl. 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11] bekezdés, 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]} az ügy érdemi elbírálásának akadálya.
- [25] 3. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h)* pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1704/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3349/2017. (XII. 20.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 4.Pkf.27.077/2016/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Tósoky Balázs ügyvéd, 1117 Budapest, Váli u. 4. IV/2.) eljáró indítványozó (a továbbiakban: indítványozó, a perben alperes) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló perben megállapított tényállás szerint az elsőfokú bíróság ítéletével az indítványozót távhődíj tartozás, kamatok és perköltség megfizetésére kötelezte. Az indítványozó az ítélettel szemben fellebbezéssel élt, amelyet a bíróság elkészttség miatt elutasított. A fellebbezést elutasító végzéssel szemben az indítványozó fellebbezéssel élt, és igazolási kérelmet is előterjesztett. A másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék először az igazolási kérelmet bírálta el érdemben, és azt 53.Pkf.632.234/2016/4. számú végzésével elutasította, e döntésére figyelemmel pedig végzésével helybenhagyta az elsőfokú bíróság fellebbezést elutasító végzését.
- [3] A végzésnek az igazolási kérelmet elutasító rendelkezése ellen az indítványozó fellebbezéssel élt. A Fővárosi Ítéltábla 4.Pkf.27.077/2016/2. számú végzésével azzal hagyta helyben a másodfokú bíróság végzését, hogy az igazolási kérelmet érdemi vizsgálat nélkül utasította el.
- [4] 2. Az indítványozó a Fővárosi Törvényszék és a Fővárosi Ítéltábla igazolási kérelmét elutasító végzése ellen nyújtott be alkotmányjogi panaszt, és az Alkotmánybíróság főttkárának tájékoztatása és hiánypótlásra történő felhívása alapján már jogi képviselővel eljárva kiegészített indítványában az Alaptörvény II. cikk, XV. cikk, XX. cikk és XXIV. cikk (1) bekezdés sérelmére hivatkozott. Állítása szerint egészséghez való jogát a bíróságok döntésükkel azáltal korlátozták, hogy alapjogát szembeállították eljárásjogi kérdésekkel, a csatolt orvosi igazolást minden jogi alap nélkül felülbírálták. Hivatkozott az indítványozó arra is, hogy a támadott bírói döntések ellentétben állnak a saját test feletti önrendelkezés jogával, amelynek alapja az emberi méltósághoz való jog, és a háborítatlan magánélethez való jog. Az indítványozó szerint nem tisztességes az olyan eljárás, amelyben az általa csatolt iratokat, előadott érveket a bíróság figyelmen kívül hagyva hozza meg döntését. Alapvető alkotmányjogi kérdésként jelölte meg az indítványozó, hogy lehet-e eljárásjogi okból korlátozni a magánszemélyek testi egészséghez való jogát, továbbá hogy orvosi igazolással alátámasztott, objektíve elháríthatatlan kétsédelmet felülbírállhat-e bíróság, illetve hogy diszkrimináció-e az, hogy igazolási kérelmének elutasítása folytán hátrányosabb helyzetbe került az egészséges emberekhez képest.
- [5] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben előírt feltételeknek. Vizsgálata eredményeként az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi oknál fogva nem fogadható be.
- [6] Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés *a*) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és *b*) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A rendelkezésből az következik tehát, hogy a bírói döntések közül csak a bírósági eljárást – az ügy érdemében hozott vagy egyéb határozattal – befejező döntések

- ellen van helye alkotmányjogi panasznak {például 3090/2014. (IV. 1.) AB végzés, Indokolás [22], 3131/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [6], 3239/2017. (X. 10.) AB végzés, Indokolás [10]–[11]}. Mivel az Abtv. nem határozza meg a bírósági eljárást befejező bírói döntések körét, ezért az Alkotmánybíróságnak esetenként kell eldöntenie, hogy a támadott bírósági határozat az Abtv. 27. § tárgyi hatálya alá tartozik-e {3002/2014. (I. 24.) AB végzés, Indokolás [13]}. A vizsgálat, illetve a döntés során az Alkotmánybíróság a panasz alapjául szolgáló bírósági eljárást szabályozó törvény rendelkezéseit veszi figyelembe, ezért jelen ügyben – mivel a panasz polgári perben hozott végzés ellen irányul – a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) szabályaiból kiindulva kellett azt megítélni, hogy az igazolási kérelmet elutasító végzés tárgya lehet-e az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz.
- [7] A Pp. 212. § (1) bekezdése szerint a bíróság a per érdemében ítélettel, a per során felmerült minden más kérdésben végzéssel határoz. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában nem az elsőfokú bíróság ítéletét, hanem az igazolási kérelmét elutasító végzést sérelmezte. A bíróság peres eljárásban hozott végzései közül a bírósági eljárást befejező végzések körébe a Pp. szabályai alapján azok sorolhatóak, amelyek joghatásaként a még perre nem alakult eljárás, a per, vagy annak valamely szakasza lezárul. A bírósági eljárást befejező végzések az eljárás egészére mint folyamatra vannak kihatással, annak befejezését eredményezik, mint például a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasító, a pert megszüntető, a fellebbezést vagy a perújítási kérelmet elutasító végzés {például 3239/2017. (X. 10.) AB végzés, Indokolás [11]}.
- [8] Az igazolás a mulasztás hátrányos jogkövetkezményének elhárítását szolgáló jogi eszköz, amely akkor vezet eredményre, ha a mulasztó fél valószínűsíti a bíróság előtt, hogy önhibáján kívül, menthető okból mulasztott [Pp. 106. § (1) bekezdés]. Ha a bíróság az igazolási kérelemnek helyt ad, a mulasztó által pótoltt cselekményt olyannak kell tekinteni, mintha azt az elmulasztott határidőn belül teljesítette volna [Pp. 109. § (4) bekezdés]. Az igazolási kérelem elutasítására tehát akkor kerül sor, ha a fél nem valószínűsítette, nem tette hihetővé a bíróság számára, hogy a mulasztásra rajta kívül álló okból került sor. Az igazolási kérelmet elutasító (vagy annak helyt adó) végzés nem az eljárás egészére vonatkozik, nem annak befejezése tárgyában hozza meg a bíróság, azzal csupán egy eljárásjogi kérdésben foglal állást. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló per sem az igazolási kérelem elutasításával, hanem a per érdemében hozott ítélettel, azaz a felperesi keresetről való döntéssel fejeződött be.
- [9] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az igazolási kérelmet elutasító végzés nem a per érdemében hozott, illetve a bírósági eljárást befejező egyéb döntés, ezért az Abtv. 27. §-ban meghatározott feltételeknek nem felel meg, így alkotmányjogi panasz tárgya nem lehet.
- [10] A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére – a befogadhatóság további feltételeinek vizsgálatát mellőzve az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/460/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3350/2017. (XII. 20.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az egyes egészségügyi dolgozók és egészségügyben dolgozók illetmény- vagy bérnövelésének, valamint az ahhoz kapcsolódó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 238/2016. (VIII. 16.) Korm. rendelet 4. számú mellékletének 1. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók közalkalmazotti jogviszonyban álló iskola- és ifjúság-egészségügyi szakorvosok. Az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdésére alapított alkotmányjogi panaszukban annak megállapítását kérték, hogy az egészségügyi ágazatban foglalkoztatottak bérfelzárkózásáról, valamint az ahhoz kapcsolódó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 238/2016. (VIII. 16.) Korm. rendelet 4. számú mellékletének 1. pontja az Alaptörvény II. cikkébe, valamint XVII. cikk (3) bekezdésébe ütközően alaptörvényt sértő, sérti továbbá az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebtv.) 1. §-át.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panaszt alátámasztandó azzal érveltek, hogy a béremelésről rendelkező jogi szabályozás hátrányosan különböztet az egyes orvosi szakmák között a bérfelzárkózásokat illetően, hiszen abból a közalkalmazotti jogviszonyban álló szakorvosok – így az iskola- és ifjúság-egészségügyi szakorvosok – folyamatosan kimaradnak. Az alapellátó intézmények esetében ugyanis – az indítványozók értelmezésében – az állam a finanszírozást végzi, adott esetben annak mértékét emeli, amely azonban nem eredményezi egyben a közalkalmazottként dolgozó orvosok bértámogatásának emelkedését. Így ennek az orvoscsoportnak a munkája, felelőssége megegyezik ugyan az ún. orvosi bértáblához tartozó orvosokéval, azonban 2012-től kezdődően a közalkalmazotti bértáblához igazodó jövedelmi viszonyok miatt juttatásaik soha nem érik el az előbbieket. Ez a megközelítőleg 200 000 forintos havi juttatásbeli különbség pedig hátrányos megkülönböztetésnek minősül. A jogalkotó az alaptörvény-ellenes helyzetet azzal idézte elő, hogy az alapellátásban tevékenykedő közalkalmazott szakorvosok juttatásait nem az orvosi, hanem a közalkalmazotti bértábla alapján rendelte megállapítani. Az indítványozók szerint ennek a megkülönböztetésnek nincs alapja sem az általuk végzett munka, sem pedig az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény rendelkezései alapján.
- [3] 3. Az ügyben a jogi képviselő nélkül eljáró indítványozók – tévesen – a 238/2016. (VIII. 16.) Kormányrendelet 4. számú mellékletének 1. pontja alaptörvény-ellenességét állították, mely 2016. augusztus 16-án lépett hatályba, és az azt követő napon, 2016. augusztus 17-én hatályát veszítette. A kifogásolt 4. számú mellékletet és rendelkezéseket ugyanakkor a 256/2013. (VII. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.) tartalmazza. A gyakorlatnak megfelelően ilyen esetben az Alkotmánybíróság a Kr. módosított rendelkezéseit és vitatott tartalmú mellékletét vizsgálja felül [3283/2012. (X. 12.) AB végzés, Indokolás [4], 3171/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [2]].
- [4] 4. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukat az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapozzák. A panaszosok az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül nyújtották be az indítványukat.
- [5] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el az ügyben. Az Abtv. 56. § (2) bekezdés pedig úgy rendelkezik, hogy a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

- [6] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okok miatt nem fogadható be.
- [7] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése értelmében az érintett személy vagy szervezet akkor fordulhat alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.
- [8] Az indítvány indokolásából kiolvasható, hogy az indítványozók – bár kifejezetten nem jelölték meg, de – tartalmilag az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdéseiben biztosított jogegyenlőség alapjogát sértőnek, és a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközőnek tartják a kifogásolt rendelkezést. Jelen ügyben az indítványozók által felhozott érvek lényege, mely az indítványozók kifejezett állításaként is megjelenik, hogy a hátrányos megkülönböztetést a jogszabály hiányossága miatt látják fennállónak. Az indítványozók kifogása az, hogy közalkalmazott orvosként rájuk nem vonatkoznak a Kr. kifogásolt mellékletének azon rendelkezései, melyek az egészségügyi ágazati előmeneteli szabályok hatálya alá tartozó szakorvosok bérkiegészítésének mértékét szabályozzák.
- [9] Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata alapján „egy adott, valamely előnyt juttató jogszabály személyi hatályával összefüggésben a hátrányos megkülönböztetés sérelmét az a homogén csoportba tartozó jogalany is állíthatja, akire az adott jogszabály hatálya csak közvetve terjed ki. Alaptörvény-ellenes diszkrimináció ugyanis azáltal is megvalósulhat, hogy a jogalkotó meghatározott személyeket – kifejezett rendelkezéssel vagy hallgatással – kizár egy adott jogszabály alkalmazásából (a jogszabály által nyújtott előnyökből). Az ezzel ellenkező értelmezés nem állna összhangban az Alaptörvény XV. cikke által biztosított jogegyenlőség követelményével és az alapjogi sérelmek orvoslása érdekében intézményesített alkotmányjogi panasz céljával. Amennyiben az alapul fekvő norma alkotmányossági vizsgálatától az Alkotmánybíróság elzárkózna, a diszkrimináció alaptörvényi tilalma kiüresíthetővé válna. Az Alaptörvény XV. cikkének vonatkozásában az indítványozók jogsérelmét éppen az eredményezheti, hogy a Tv. által biztosított kedvezőbb feltételek és körülmények nem terjednek ki az azonos, vagy hasonló helyzetűnek állított más személyekre” {32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [52]}. Az idézett 32/2015. (XI. 19.) AB határozat a kifogásolt jogszabály hatályát meghatározó szakasza tekintetében az Alkotmánybíróság megállapította az indítványozók érintettségét, ugyanakkor a jogszabály egyéb rendelkezései tekintetében nem állapította meg.
- [10] A jelen ügyben támadott rendelkezés ugyanakkor nem a jogszabály hatályát állapítja meg. A Kr. kifogásolt mellékletének rendelkezései az egészségügyi ágazati előmeneteli szabályok hatálya alá tartozó szakorvosokat illető bérkiegészítés forintban kifejezett mértékét szabályozzák. Bár egy helyütt az indítványozók utalnak rá, hogy álláspontjuk szerint azonos gyógyító munkát látnak el, mint akár a vállalkozói jogviszony formájában dolgozó, vagy egyéb egészségügyi ellátási ágazatban tevékenykedő szakorvosok, azonban az indítvány indokolása sem a jogállásukat érintő kérdést nem vet fel, sem a különféle jogviszonyok szerinti különböző jogi szabályozás alapján fennálló esetleges különbségtételt nem vitatta. Az indítvány indokolása alapvetően az alapellátásban tevékenykedő, közalkalmazotti jogállásban dolgozó, főállású iskola és ifjúság-egészségügyi orvosok csoportjának bérének alacsony voltát sérelmezi, a további, más jogi helyzetben lévő, más csoportokba tartozó (pl. vállalkozóként az alapellátásban tevékenykedő orvosok, szakellátás, stb.) orvosokéhoz képest.
- [11] Az indítvány annak a jogalkotói szándéknak a hiányát tartja alkotmányellenesnek, amelynek eredményeként a hasonló jellegű orvos-szakmai tevékenység eltérő javadalmazáshoz vezet. Az indítványozók tehát mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség megállapítását kérik, melyre alkotmányjogi panasz eljárásban nincs jogszabály adta lehetőség {3280/2012. (X. 12.) AB végzés, Indokolás [6]}; illetve az indítvány tartalmában valójában nem az alaptörvény-ellenesség állítása, hanem a jogalkotó felé megfogalmazott elvárás jelenik meg, hogy a sérelmezett jogszabályba olyan kiegészítő rendelkezések kerüljenek, amelyek lehetővé teszik, hogy az indítványozók is jogosulttá váljanak a mellékletben meghatározotthoz hasonló bérkiegészítésre. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XV. cikkének állított sérelmét érdemben nem tudta vizsgálni.
- [12] Emellett az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az 52. § (1b) bekezdése pontokba szedve sorolja fel, mikor tekinthető a kérelem határozottnak. Az indítványból ki kell derülnie, hogy mely jogszabályi rendelkezést mely alkotmányos jog sérelme miatt tart a panaszos alaptörvény-ellenesnek, és milyen indokok alapján. Nem tekinthető az indítvány határozottnak, ha a panaszos több alkotmányos jog sérelmét említi, azonban a megjelölt szabályok tartalmához és az alkotmányos joghoz nem igazodó vagy általános indokolással {3193/2016. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [15]}. Bár nem elvárás az indítványozókkal szemben, hogy alkotmányjogi érvelésként részletesen kimunkált indokokat terjesszenek elő, azonban a konkrét

rendelkezésre be kell mutatni azt a logikai kapcsolatot, mely az adott alkotmányos jog sérelmére vezethetett {3193/2016. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [17]}. Az indítványozók az Alaptörvény II. cikkét, az emberi méltósághoz fűződő jogot megjelölték indítványukban, azonban megjelölt alaptörvényi rendelkezésekkel való ellentétre semmilyen indokolást nem terjesztettek elő, így az indítvány nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjában foglalt feltételnek.

- [13] Az indítványozó továbbá a Kr. támadott mellékelte kapcsán az Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdésének sérelmét állította („Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez.”). Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány alapján alkotmányjogilag értékelhető összefüggés az Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdése és a melléklet között nem állapítható meg.
- [14] Mivel a kérelem egyfelől nem felelt meg a határozottság követelményének, másfelől pedig az indítvány az Alkotmánybíróság eljárásában nem kezdeményezhető kérdésekre, jogszabály kiegészítésére irányult, az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) és az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *c)* és *h)* pontjai alapján az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Salamon Lászlós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1909/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3351/2017. (XII. 20.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.VI.37.515/2016/4. számú ítélete és a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.Kpk.45.512/2015/3. számú végzése, valamint az állami hulladékgazdálkodási közfeladat ellátására létrehozott szervezet kijelöléséről, feladatköréről, az adatkezelés módjáról, valamint az adatszolgáltatási kötelezettségek részletes szabályairól szóló 69/2016. (III. 31.) Korm. rendelet 10. § (2) bekezdése, Budapest főváros területén végzett hulladékgazdálkodási közszolgáltatásokról szóló 26/2013. (IV. 18.) Főv. Kgy. rendelet 24. § (1) bekezdése, a víziközmű-szolgáltatásokról szóló 2011. évi CCIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 58/2013. (II. 27.) Korm. rendelet 65. § (5) bekezdése, a földgázellátásról szóló 2008. évi XI. törvény végrehajtásáról szóló 19/2009. (I. 30.) Korm. rendelet 2. számú melléklete 6.11. és 6.13. pontja, továbbá a hulladékokról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény 52. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1.1. Dr. Krokos János alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, amelyben Budapest Főváros Kormányhivatala Fogyasztóvédelmi Felügyelőségének BPO/001/03455-2/2014. számú határozata, a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság HAJ-2895-3/2014. számú határozata és HAJ-2895-4/2014. számú végzése, valamint a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.Kpk.45.512/2015/3. számú végzése és 16.K31.119/2015/23. számú ítélete, továbbá a Kúria Kfv. VI.37.515/2016/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozta.
- [2] Indítványában, illetve annak kiegészítéseiben azt állította, hogy a bírói és a hatósági döntések sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes hatósági eljárás elvét, negligálják a T) cikk (1) bekezdésében foglalt jogalkotásra vonatkozó előírást, ellentétben állnak az M) cikk (2) bekezdésében biztosított fogyasztói jogvédelemmel, valamint nem biztosítják a XXVIII. cikk (7) bekezdésében deklarált jogorvoslathoz való jogot.
- [3] A megsemmisítés jogkövetkezményén túl indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg azokat az alkotmányos követelményeket, amelyeknek az általa kifogásolt eljárásokban meg kell felelni.
- [4] 1.2. Kérte továbbá az Alkotmánybíróságot, hogy az Abtv. 28. § (1) bekezdésében biztosított jogával élve, az Abtv. 26. § (1) bekezdésének alkalmazásával állapítsa meg az alábbi jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat:
 - az állami hulladékgazdálkodási közfeladat ellátására létrehozott szervezet kijelöléséről, feladatköréről, az adatkezelés módjáról, valamint az adatszolgáltatási kötelezettségek részletes szabályairól szóló 69/2016. (III. 31.) Korm. rendelet 10. § (1) bekezdése, ami a felhívott szöveg (15 napos határidővel állít ki számlát a közszolgáltatási díjról a Koordináló szerv) alapján valójában a (2) bekezdés;
 - Budapest főváros területén végzett hulladékgazdálkodási közszolgáltatásokról szóló 26/2013. (IV. 18.) Főv. Kgy. rendelet 24. § (1) bekezdésének a 15 napos fizetési határidő szabálya;
 - a víziközmű-szolgáltatásokról szóló 2011. évi CCIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 58/2013. (II. 27.) Korm. rendelet 65. § (5) bekezdés 8 napos fizetési határidő szabálya;
 - a földgázellátásról szóló 2008. évi XI. törvény végrehajtásáról szóló 19/2009. (I. 30.) Korm. rendelet 2. számú melléklete 6.13. pontjának a 8 napos fizetési határidő szabálya, 6.11. pontjának „a feltüntetett dátum a fizetési határidő” szabálya.
- [5] Az indítványozó szerint a támadott jogszabályi rendelkezések ellentétben állnak a B) cikk (1) bekezdésében deklarált jogállamiság elvével. Indítvány-kiegészítésében felhívta továbbá az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdését és 32. cikk (3) bekezdését, amelyek a jogszabályi hierarchiára vonatkozó szabályokat állapítanak meg.

- [6] 1.3. A fentiekén túlmenően az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja felül a hulladékokról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény 52. § (2) és (3) bekezdésének az Alaptörvénnyel való összhangját, állapítsa meg a rendelkezések alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg az 52. § egészét. Indítvány-kiegészítésében kitért arra, hogy a támadott törvényi rendelkezést a hulladékokról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény módosításáról szóló 2017. évi LXVI. törvény 18. §-a módosította ugyan, de a módosítás szerte a rendelkezés alaptörvény-ellenességét nem érintette.
- [7] Az indítványozó véleménye szerint a támadott rendelkezések nem biztosítják a jogorvoslati jogot és ellentételesek a jogállamiság elvével.
- [8] 2. Az indítványozó eredeti indítványában és a kiegészítésekben részletesen kifejti, hogy miért tartja sérelmesnek a Díjbeszedő Holding Zrt. (a továbbiakban: DBH) és a vele azonos székhelyű Díjbeszedő Faktorház Zrt. (a továbbiakban: DFR) eljárását. Azzal, hogy a díjbeszedést végző cég késedelmesen küldi meg a díjbeszedési okiratokat, és a megengedettnél korábbi időpontra tűzi ki a fizetési határidőket, minden lehetséges esetben megkárosítja a fogyasztókat.
- [9] Sérelmének orvoslása érdekében eredetileg a Gazdasági Versenyhivatalhoz fordult kérelemmel. Előadta, hogy a DBH gyakran 8 napnál is rövidebb fizetési határidőket állapít meg, ezek túllépése esetén késedelmi kamatot és eljárási költséget számít fel. A versenyhivatal úgy döntött, hogy a versenyfelügyeleti eljárás feltételei nem állnak fenn, ezért az ügy iratait áttette Budapest Főváros Kormányhivatala Fogyasztóvédelmi Felügyelőségéhez. A felügyelőség határozatában a DBH tekintetében nem tárt fel jogsértést. Hangsúlyozta, hogy az indítványozó által kért tiltások és kötelezések kibocsátására nem jogosult, miután csak a törvényi rendelkezések betartásának ellenőrzésére van jogosultsága. Az elsőfokú hatóság a számlák esetleges késedelmes eljuttatását nem vizsgálta, azonban megállapította, hogy a számlában feltüntetett dátumok és fizetési határidők alapján a 8 napos határidő rendelkezésre állt, így az indítványozó részére a 49 forintos, illetve 198 forintos kamatköltség jogszerűen került felszámításra. A fellebbezés nyomán eljáró Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság az elsőfokú határozatot a HAJ-2895-3/2014. számú határozatával jóváhagyta. Utalt rá, hogy a szerződéses jogviszony, illetve a pénz visszafizetési kártérítési igény érvényesítése bírói útra tartozik. Mivel az indítványozó kérelmében a panasz teljes kivizsgálását kérte, az elsőfokú hatóságot a HAJ-2896-4/2014. számú végzésével a közüzemi szolgáltatókkal szemben a számlák kézbesítésével kapcsolatosan kifejtett tevékenység vizsgálatára utasította.
- [10] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a fogyasztóvédelmi ügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indított perben hozott, 16.K.31.119/2015/23. számú jogerős ítéletével az indítványozó keresetét elutasította. A bíróság kiemelte, hogy a DBH által kibocsátott számlák esetében a számlák kiegyenlítésének módját, határidejét a szolgáltatók üzletszabályzata, valamint a közüzemi szerződések elválaszthatatlan részét képező általános szerződési feltételek tartalmazzák. A szolgáltatásra vonatkozó szerződések aláírásával az indítványozó is nyilatkozott arról, hogy a hivatkozott szabályokat ismeri, azt magára nézve kötelezőnek elismeri, így az ott meghatározott fizetési határidő feltüntetése jogszerű. Megállapította, hogy a felügyelőségnek az üzletszabályzattól eltérő kötelezés kibocsátására nincs lehetősége. A késedelmi kamatok kapcsán a bíróság rögzítette, hogy az üzletszabályzatban foglaltak alapján megállapított késedelmi kamatot és a behajtás során felmerült költségeket jogszerűen számlázhatta ki. Nincs hatályban olyan jogszabály, vagy azon alapuló rendelkezés, amely tilalmazná a számlakövetelés és a fizetési késedelemből eredő költségek összevonását. A vitatott követelések külön nyilvántartására sem ír elő a hatályos szabályozás eltérő szabályokat.
- [11] Az indítványozó a másodfokú hatóságnak az elsőfokú hatóságot vizsgálatra utasító végzését is megtámadta a közigazgatási bíróság előtt, de ezt a kérelmét a bíróság 37.Kpk.45.512/2015/3. számú végzésével érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Indokolásában kifejtette, hogy az elsőfokú hatóságot eljárás lefolytatására és alakszerű döntés meghozatalára utasító döntéssel szemben nincs helye bírói felülvizsgálatnak.
- [12] A jogerős ítélettel szemben az indítványozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Kúriánál. Kérelmében eljárási és anyagi jogi jogszabálysértésekre egyaránt hivatkozott. Az eljárási jogszabálysértések körében kifejtette, hogy az ügyében döntést hozó hatóságok a tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és az indokolás tekintetében törvénysértően jártak el, a közigazgatási bíróság pedig helytelenül alkalmazta a rá irányadó jogszabályhelyeket.
- [13] A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben foglalt okból nem jogszabálysértő. A Kúria indokolásában hangsúlyozta, hogy a bíróságnak nem feladata a megelőző közigazgatási eljárás teljes körű értékelése, kizárólag abban kell vizsgáldnia és döntést hoznia, amelyet a felperes (vagyis az indítványozó) a kereseti kérelem részévé tett.

- [14] A másodfokú hatóság végzéséről megállapította, hogy az nem lehet tárgya a felülvizsgálati eljárásnak, mert azzal szemben nincs helye további jogorvoslatnak, ezért a vitatott végzés felülvizsgálati kérelemben nem tehető vitássá, így arra a Kúria ítélete nem is terjed ki.
- [15] A Kúria rámutatott arra, hogy az elsőfokú ítélet részletesen, esetenként szó szerint a tényállás részévé tette a megelőző iratokat, beleértve a hatósági határozatok érdemi lényegét és a kereseti kérelemben foglaltakat is, így nem állapítható meg, hogy a bíróság a kereseti kérelmet ne merítette volna ki. A Kúria ítélete indokolásának további részei sorra cáfolják az indítványozó állításait, így többek között azt, hogy a fizetésre soha nem áll rendelkezésre a 8 napos határidő, megerősítette, hogy valóban nincs lehetőség a hatóság által engedélyezett üzletszabályzatban foglaltaktól eltérő kötelezés kibocsátására, és egyetértett az elsőfokú bíróságnak a számlakövetelések összevonásával kapcsolatos álláspontjával.
- [16] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [17] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ára, 26. § (1) és (2) bekezdésére alapozta.
- [18] 3.1. Az Abtv. 27. §-a szerint az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [19] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.Kpk.45.512/2015/3. számú végzése tekintetében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó nem tekinthető érintettnek, mert a bírói döntés egy olyan közigazgatási végzés felülvizsgálata tárgyában született, amely az indítványozó egyedi ügyével kapcsolatos ugyan, de tartalmában az első fokon eljáró hatóságot kötelezi átfogó vizsgálat lefolytatására. Az érintettség hiányára tekintettel az Alkotmánybíróság nem tért ki az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslatihoz való jogot érintő kifogásaira.
- [20] Az alkotmányjogi panasszal támadott kúriai ítélet az ügy érdemében hozott döntésnek minősül, és ellene felbontásnak nincs helye.
- [21] Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel e tekintetben saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát.
- [22] A panaszos az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidő lejártát követő napon, de az Ügyrend 28. § (2) bekezdés második mondatára tekintettel határidőn belül nyújtotta be az indítványt.
- [23] Az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott feltételeknek a későbbiekben kifejtettek szerint csak részben felel meg. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Megjelöli továbbá a sérelmezett bírói döntéseket és kifejezetten kéri azok megsemmisítését, ugyanakkor alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem tartalmaz arra nézve, hogy a döntések az indítványozó szerint miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [24] Az indítvány hiányosságai miatt az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlási felhívást bocsátott ki. Ebben kérte kifejtetni az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét, az állított alaptörvény-ellenesség indokait. Tájékoztatta az indítványozót arról is, hogy alkotmányjogi panaszát eredményesen csak akkor nyújthatja be, ha azt az Alaptörvényben biztosított jogai sérelmére alapítja. Ezeknek a követelményeknek az indítványozó az alábbiakban kifejtettek szerint nem tett eleget teljeskörűen.
- [25] Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére. Az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdése értelmében Magyarország független, demokratikus jogállam. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogállamiság (és az annak részét képező jogbiztonság) elvéből eredően olyan típusú jogok sérelmére alapítható alkotmányjogi panasz, mint a kellő felkészülési idő hiánya, illetve a visszaható hatályú jogalkotás tilalma [pl. 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [86]–[91], 3041/2014. (III. 13.) AB végzés, Indokolás [22]]. Az indítványozó azonban nem ilyen értelemben állította, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések ellentétesek a B) cikk (1) bekezdésével, ezért az indítványnak a B) cikk (1) bekezdésén alapuló része nem elégíti ki az Abtv. 27. §-ában írott feltételt.
- [26] Az indítványozó hivatkozott továbbá az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésére, amely a jogszabályalkotással összefüggő jogkörökről rendelkezik, így nem minősül Alaptörvényben biztosított jognak.

- [27] Az indítványozó állította az M) cikk (2) bekezdés második mondatában foglalt erőfölénnyel való visszaéléssel tilalmába ütközést is olyan módon, hogy a visszaélést csak a díjbeszedő szervek gyakorlatával indokolta és nem a támadott bírósági döntésre alapozta.
- [28] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét is felhívta, az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére alapozottan. A sérelem mibenlétét indítványában azzal indokolta, hogy a díjbeszedő szervek alaptörvényellenes gyakorlatát a fogyasztóvédelmi szervek szó nélkül hagyják, és ezt a gyakorlatot a bírósági döntések is szentesítik. Ezzel összefüggésben állította a részrehajlás nélküli ügyintézés alaptörvényi kritériumának sérelmét. Indítvány-kiegészítésében ezt azzal támasztja alá, hogy a fogyasztóvédelmi hatóságok elhárították állásfoglalási kötelezettségük teljesítését. Tisztességtelennek tartja többek között azt, hogy a kézbesítési ütemtervben megadott dátumokat valóságos kézbesítési időpontoknak tekintették, okiratokat nem küldtek meg számára.
- [29] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be. Ez a feltétel a jelen ügyben benyújtott panasz vonatkozásában nem teljesült.
- [30] Az Alkotmánybíróság ezúttal is megerősíti, hogy a tényállás megállapítása és a jogszabályok értelmezése továbbra is a bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ellenkező esetben egyfajta „szuperbíróságként”, a meglévők melletti újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el {ennek az elvnek a korai rögzítéséhez lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság feladata nem a tény-, illetőleg jogkérdések felülvizsgálata, hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt garanciákból fakadó minimumot számon kérje a bíróságoktól.
- [31] Az indítványozó a fentiekhez kapcsolódóan arra is indítványt tett, hogy az Alkotmánybíróság állapítson meg alkotmányos követelményeket. Az Alkotmánybíróság e vonatkozásban megállapította, hogy az indítványozó nem jogosult, mert a jogkövetkezmény meghatározásáról az Alkotmánybíróság az Abtv. 46. § (3) bekezdése szerint hivatalból és nem kérelemre dönt.
- [32] 3.2. Az indítványozó konkrét utólagos normakontroll kérelmet is előterjesztett az Abtv. 26. § (1) bekezdésére hivatkozással. E szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán
- a) az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és
- b) jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [33] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó nem hivatkozott olyan alaptörvényi rendelkezésre, amelyből személyét érintő jogsérelem bekövetkezhetne. Az Alkotmánybíróság fentebb már ismertetett gyakorlatának megfelelően – szűk kivételtől eltekintve – nem minősül ilyennek a B) cikk (1) bekezdése. A normahierarchiát meghatározó alaptörvényi szabályok [15. cikk (4) bekezdése és 32. cikk (3) bekezdése] szintén nélkülözik az alapjogi tartalmat.
- [34] 3.3. Végezetül az indítványozó az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján is tett indítványt. Ebben kérte a hulladékokról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény 52. § (2) és (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását, és az 52. § egészének megsemmisítését. A kivételes vagy közvetlen panasz előterjesztésének egyik törvényi feltétele, hogy a kifogásolt jogszabály hatálybalépésétől számítva ne teljen el több mint száznyolcvan nap [Abtv. 30. § (1) bekezdés második fordulat]. A támadott rendelkezések közül a törvény 52. § (2) bekezdését a hulladékokról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény módosításáról szóló 2017. évi LXVI. törvény 18. §-a módosította ugyan (a „behajtás kezdeményezéséhez szükséges mértéket elérő” kiegészítéssel), de a módosítás az indítványozó nyilatkozata szerint a rendelkezés alaptörvény-ellenességét már korábban megalapozó szöveget nem érintette. Az indítványozó érvel is azzal, hogy a jogsértő helyzet 2002. október 18-a óta, vagyis több mint 14 éve áll fenn. Ennek figyelembevételével az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány elkésztett, mert a jogszabály hatálybalépése óta több mint száznyolcvan nap telt el. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a jogszabály hatálybalépését tekinti kezdő időpontnak és nem annak a körülménynek az időpontját, amikor az indítványozóval szemben a rendelkezést alkalmazták.
- [35] 4. Tekintettel arra, hogy az indítvány nem vetett fel alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdést, továbbá nem mutatott rá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre, valamint nem felelt meg a határo-

zottság, jogosultság és érintettség követelményének, illetve elkésett, az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)*, *c)*, *d)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/736/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3352/2017. (XII. 20.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.II.10.709/2016/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel eljáró indítványozó (Székesfehérvári Tankerületi Központ, 8000 Székesfehérvár, Petőfi Sándor utca 5.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Kúria Mfv.II.10.709/2016/4. számú végzése, valamint azzal összefüggésben a Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 1.M.127/2016/6. számú ítétele alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. Az indítványozó kérte egyúttal a Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság új eljárásra kötelezését is.
- [2] Kérelmét az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseinek sérelmére alapította.
- [3] 2. Az indítványozó jogelődjénél (a továbbiakban: munkáltató) közfoglalkoztatottként munkát végző személy 2015. szeptember 30-án az irattár rendezése közben balesetet szenvedett. A területileg illetékes kormányhivatal mint munkavédelmi hatóság a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 68. § (1) bekezdése alapján indult eljárásban meghozott határozatával az esetet munkabalesetnek minősítette. A munkáltató fellebbezése folytán másodfokú hatóságként eljáró Nemzetgazdasági Minisztérium az elsőfokú határozatot megsemmisítette. Az érintett közfoglalkoztatott a másodfokú határozatot a törvényes határidőn belül keresettel támadta meg a Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt. A bíróság a támadott ítéletében a másodfokú határozatot megváltoztatta, és a balesetet munkabalesetnek minősítette. A munkáltató, perben nem állt egyéb érdekeltként felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához a jogerős ítélettel szemben. Kérelmében kifejtette, hogy nem volt tudomása a másodfokú határozattal szemben benyújtott keresetről, illetve az ez alapján meghozott, a számára kedvező közigazgatási határozatot megváltoztató ítéletről sem. A bíróság őt annak ellenére nem értesítette a perbe való beavatkozás lehetőségéről, hogy, mint a hatósági eljárásban részt vett ellenérdekelt felet a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 332. § (5) bekezdése alapján a közigazgatási határozat felülvizsgálatára indult perben erre kötelező lett volna. A Kúria a támadott – a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító – végzésében megállapította, hogy bár a kérelmező által hivatkozott rendelkezés olyan garanciális szabály, amelynek megsértése lényeges eljárási szabálysértésnek minősül, a Pp.-nek a felülvizsgálati kérelem benyújtására jogosultak körét meghatározó 270. § (2) bekezdése, illetve a felülvizsgálati kérelem hivatalból elutasítását kötelezően előíró 273. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján ez a jogszabálysértés a felülvizsgálati eljárásban nem orvosolható, ebben az esetben „[A]z elsőfokú bíróság jogszabálysértése miatt az egyéb érdekelt jogos érdekét egyéb perorvoslat útján érvényesítheti”.
- [4] Az indítványozó mint a munkáltató jogutódja ezt követően nyújtott be alkotmányjogi panaszt a Kúria végzésével szemben. Kifejtette, hogy a számára sérelmes, egyfokú eljárásban megszületett bírósági döntésről csak annak meghozatalát követően, informálisan szerzett tudomást. Az ezt követően, perben nem állt egyéb érdekeltként benyújtott felülvizsgálati kérelmének hivatalból történt elutasítása álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt bírósághoz fordulás jogának, az e cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jogának, illetve mindezekre tekintettel a jogalkalmazás kiszámíthatóságának, azaz végső soron a jogállamiság [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] sérelmét eredményezte.

- [5] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság Abtv.-ben foglalt feltételeinek az alábbiak okán nem tesz eleget.
- [6] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszok tekintetében az Alkotmánybíróság az ezen rendelkezésekben foglalt, az ügy érdemében hozott, vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek, ezáltal alkotmányjogi panasszal megtámadható bírói döntésnek tekinti – az Ügyrend 32. §-ában foglaltaknak megfelelően – nem csak a jogerős, de adott esetben a felülvizsgálati eljárásban meghozott döntéseket is. A Kúria ilyen, felülvizsgálati kérelem alapján meghozott döntésével szemben alkotmányjogi panasz benyújtására azonban fősabályként csak abban az esetben van lehetőség, ha az az ügy kimenetelére is kiható, érdemi rendelkezést tartalmaz [az Ügyrend 32. § (2) bekezdés a)–d) pontokban meghatározott tartalmú döntések], feltéve, hogy az indítványozó a jogerős döntést az Alkotmánybíróság előtt nem támadta meg, vagy az azal szemben benyújtott alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság a Kúria folyamatban lévő eljárására tekintettel utasította vissza [Ügyrend 32. § (3) bekezdés]. A Kúria felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító végzése nem tartozik a fenti tartalmú döntések körébe. Mindezekhez képest az Ügyrend 32. § (4) bekezdése kivételes lehetőségként, szűk körben, lehetővé teszi a felülvizsgálati kérelmet érdemi vizsgálat nélkül, hivatalból elutasító döntéssel szemben alkotmányjogi panasz benyújtását. Erre kizárólag akkor van lehetőség, ha az indítványozó által a jogerős döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság éppen a felülvizsgálati kérelem benyújtására, a felülvizsgálati eljárás folyamatban léteire tekintettel, egyéb vizsgálat nélkül utasította vissza; jóllehet erre a körülményre tekintettel a Kúria döntésével szemben az Abtv. 30. § (1) bekezdésében írt határidőben benyújtott alkotmányjogi panaszt, amennyiben az a jogerős döntésre is kiterjed, utóbbi döntés tekintetben sem lehet elkésettnek tekinteni [Ügyrend 32. § (4) bekezdés].
- [7] Az Alkotmánybíróság a jelen indítvánnyal összefüggésben megállapította, hogy az indítványozó a jogerős döntést a felülvizsgálati kérelem benyújtását megelőzően, vagy amellet alkotmányjogi panasszal nem támadta, minek következtében az Alkotmánybíróság eljárásának megindítására vonatkozó kógens feltétel is szükségszerűen hiányzik {hasonlóan lásd legutóbb: 3132/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [11]}.
- [8] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az eljárására irányadó szabályok alapján az indítvány befogadására és érdemi elbírálására nincs lehetőség.
- [9] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróság a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja és a 32. § (4) bekezdése alapján visszautasította.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1039/2017.

• • •

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg.
A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza.
Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen,
díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtktára
layout: www.estercom.hu
Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető
HU ISSN 2062–9273